

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské sociální práce

Charitativní a sociální práce

Bc. Pavlína Stolaříková

*Postoj farní komunity k charitativní
dobrovolnické službě*

Diplomová práce

vedoucí práce: ThLic. Michal Umlauf

2015

„Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny informační zdroje uvedla v seznamu literatury.“

V Olomouci dne 25. června 2015

.....

Pavλίna Stolařková

Poděkování

Děkuji panu ThLic. Michalu Umlafovi za odborné vedení mé diplomové práce, za jeho cenné rady a podněty. Dále děkuji P. ThDr. Hubertovi Wojcikovi, faráři Římskokatolické farnosti Luhačovice, za umožnění umístění dotazníku v kostele sv. Rodiny v Luhačovicích a také jeho zveřejnění na internetových stránkách farnosti, Mgr. Daliboru Slovákovi za pomoc při tvorbě a zpracování dotazníku, Mgr. Věře Adámkové za jazykovou korekturu celé práce a farníkům, kteří byli ochotni se zapojit do mého výzkumu.

V neposlední řadě patří poděkování také těm, kteří přispěli ke zdárnému dokončení této diplomové práce, zvláště mé rodině a přátelům za trpělivost a podporu.

OBSAH

ÚVOD	7
1 CHARAKTERISTIKA CÍRKVE A JEJÍ REALIZACE V ŽIVOTĚ FARNOSTI	11
1.1 Definování církve na základě Katechismu katolické církve a vybraných církevních dokumentů	11
1.2 Charakteristika farnosti z pohledu katolické teologie	14
1.2.1 Farnost z pohledu Kodexu kanonického práva.....	15
1.2.2 Farnost z pohledu pastoračního plánu farnosti.....	16
1.3 Typy farností	16
1.4 Aspekty farnosti.....	17
1.5 Členové farnosti a jejich charakteristika	18
1.5.1 Farář.....	18
1.5.2 Poradní sbory farnosti.....	19
1.5.3 Laici ve farnosti	20
1.6 Římskokatolická farnost Luhačovice	21
1.6.1 Historie	21
1.6.2 Současnost	22
1.6.3 Aktivity farnosti.....	23
1.6.4 Farní společenství	25
1.7 Děkanát Valašské Klobouky	27
2 CHARITATIVNÍ SLUŽBA CÍRKVE	28
2.1 Vymezení základních pojmů souvisejících s charitativní službou	28
2.1.1 Dobročinnost, filantropie.....	28
2.1.2 Biblický pojem milosrdenství.....	29
2.1.3 Charita(s), caritas.....	29
2.1.4 Diakonia	30
2.2 Historie charitativní služby.....	31
2.2.1 Historie charitativní a sociální činnosti římskokatolické církve v ČR do roku 1989	33
2.2.2 Charitativní a sociální činnost římskokatolické církve v ČR po roce 1989 a v současnosti.....	34
2.3 Charita Česká republika.....	35

2.3.1 Historie	35
2.3.2 Organizační struktura	36
2.3.3 Kodex Charity ČR	36
2.3.4 Charitní služby.....	38
2.4 Arcidiecézní charita Olomouc	39
2.5 Charita Svaté rodiny Luhačovice	39
2.6 Vztah Charity a Farnosti.....	40
3 PODPORA CHARITATIVNÍ ČINNOSTI PROSTŘEDNICTVÍM	
DOBROVOLNICTVÍ.....	42
3.1 Definice dobrovolnictví.....	42
3.2 Definice dobrovolníka	43
3.3 Druhy dobrovolnictví	44
3.4 Motivace k dobrovolné činnosti	45
3.4.1 Motivace	45
3.4.2 Motivace dobrovolníků	46
3.5 Dobrovolnictví v církevních a náboženských organizacích	47
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	50
4.1 Výzkumný problém a cíl výzkumu	50
4.2 Dílčí cíle výzkumu	50
4.3 Druh výzkumu	51
4.4 Metoda výzkumu	51
4.5 Výzkumný vzorek	53
4.6 Hypotézy.....	53
4.7 Realizace výzkumu.....	54
4.8 Zpracování získaných dat	55
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU	56
5.1 Vyhodnocení výsledků	56
5.2 Ověření hypotéz.....	75
6 DISKUSE	78
ZÁVĚR	81
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	83
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	84

SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ	90
SEZNAM PŘÍLOH.....	91

ÚVOD

„Charita, jako milosrdná láska, je naplňováním Kristovy výzvy vyhledávat potřebné a pomáhat bližním v nouzi.“

(Graubner)

Charitativní služba je od počátku nedílnou součástí církve. Vzorem milosrdné lásky je nám sám Ježíš Kristus, který za nás zemřel na kříži a vstal z mrtvých. Svou lásku k bližním prokazoval např. ve svých slovech o pozvaných na hostinu (Lk 14,13-14), ale také v podobenství o milosrdném Samaritánovi (Lk 10,25-37), který se ujal zraněného žida, i když patřil ke zneprátelenému národu, ale skutečná láska se nemůže omezit jen na příslušníky vlastní rodiny, vlastního národa, protože každý člověk je naším bližním (Charitativní služba církve. Pastorační péče o Charitu, s. 3). Proto je milosrdný Samaritán právem považován za vzor charitních pracovníků. Snažme se i my řídit jeho příkladem a nebýt lidmi, kteří, když vidí trpící osoby, přejdou na druhou stranu.

Služba lásky je potřebná v každé době, protože se dennodenně buď tváří v tvář nebo skrze sdělovací prostředky setkáváme s utrpením a s neustálými potřebami trpících na celém světě. Pomoci druhému člověku, aniž by o to požádal, by mělo být pro nás samozřejmé bez ohledu na to, zda jsme věřící nebo ne. Posloužit by nám k tomu měl úryvek z Matoušova evangelia: *„Neboť jsem hladověl, a dali jste mi najíst, žíznil jsem a dali jste mi pít, byl jsem na cestách, a ujali jste se mne, byl jsem nahý, a oblékli jste mne, byl jsem nemocen, a navštívili jste mne, byl jsem ve vězení, a přišli jste za mnou.“* (Mt 25,35-36), což je shodou okolností i obecná podstata charity.

Tématem mé diplomové práce je Postoj farní komunity k charitativní dobrovolnické službě. Už má bakalářská práce souvisela s náborem nových dobrovolníků pro Charitu Svaté rodiny Luhačovice, se kterou spolupracuji v oblasti dobrovolnických aktivit pro děti a mládež, ale i při jiných akcích pořádaných Charitou, jako jsou jarmarky, poutě, benefice či výstavy. Poněvadž se podílím i na vedení dobrovolnických skupin v luhačovické farnosti, konkrétně společenství pro děti a mládež, pořádání farních táborů, víkendových akcí a jiných příležitostných aktivit, tak o mé návaznosti na diplomovou práci v souvislosti s farností, charitou a dobrovolnictvím nebylo pochyb. Cílem této diplomové práce je zjistit, jaký má vztah farní komunita k charitativní dobrovolnické službě a zda se nějakým způsobem zapojuje do dobrovolnických aktivit.

Za základní znak, který propojuje charitativní a sociální práci s dobrovolnictvím ve farnosti, považují službu. Tak jako je znakem charity láska k bližnímu, tak i posláním církve je služba (diakonie), která je úkolem každé farnosti. Jelikož je farnost komunitou, tak je v ní možné pracovat podle zásad komunitní práce. Proto by podle Pastýřského listu biskupa Františka měly farnosti vyvinout aktivitu služby potřebným a stát se tak aktivním subjektem komunitní práce a komunitního plánování (online, www.farnostklenci.cz). I podle Zerfaße (Opatrný, 2008, s. 70) je diakonie (služba potřebným) prostorem, kde se setkávají církve (farnost) a společnost (jednotlivci). Mou snahou je zjistit, jak je skutečně služba lásky (diakonia) ve farnosti naplňována a zda není pouhou frází či křesťanskou povinností.

Tato diplomová práce má dvě části - teoretickou a výzkumnou. První část obsahuje tři kapitoly. V první je charakterizována církev a její realizace v životě farnosti, konkrétně se jedná o Římskokatolickou farnost Luhačovice s její historií, současností, aktivitami a farními společenstvími. Další kapitolou je Charitativní služba církve, ve které jsou vymezeny základní pojmy vztahující se k charitativní službě. Zabývá se také historií charitativní služby a Charitou Česká republika, pod kterou spadá Arcidiecézní charita Olomouc a následně i Charita Svaté rodiny Luhačovice, která je účelovým zařízením Římskokatolické farnosti Luhačovice. Proto je tato kapitola doplněna o vztah Charity a farnosti. Poslední částí je kapitola Podpora charitativní činnosti prostřednictvím dobrovolnictví, kde je definováno dobrovolnictví, dále se kapitola zabývá druhy dobrovolnictví, motivací k dobrovolné činnosti a dobrovolnictvím v náboženských a církevních organizacích. Druhá část přechází v samotný výzkum, kde je popsána jeho metodologie, zpracování výsledků výzkumu a závěrečnou kapitolou je Diskuze nad získanými výsledky výzkumu.

Nebud' me lhostejní k tomu, co se kolem nás děje a všimějme si věcí kolem nás. Vždyť přece úkolem v životě člověka je být tu pro druhé. Inspirací tak pro nás může být příklad svatého Dominika, který vynikal soucitem a schopností vcítit se do druhých, příklad svaté Terezie z Lisieux, která byla prohlášena za učitelku církve a pomocnici při řešení životních krizí, příklad svatého Vincence z Paula, který je považován za zakladatele charity a péče o chudé, a především příklad svaté Rodiny, jíž je kostel v Luhačovicích zasvěcený jako jeden z mála v České Republice, ať je nám vzorem lásky a svornosti.

Mým vzorem v charitativní oblasti je svatá Anežka Česká, která pečovala o chudé a trpící. Šatila chudé, sytila hladové, ošetřovala nemocné, těšila zarmoucené. Z lásky ke Kristu pohrdla královskou korunou a svůj život zasvětila Ježíši Kristu (Litanie ke svatě

Anežce České). Prosme za to, abychom si podle vzoru svaté Anežky České vážili každého člověka, a aby ona pro nás byla vzorem pokory.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA CÍRKVE A JEJÍ REALIZACE V ŽIVOTĚ FARNOSTI

Benedikt XVI. píše v encyklice *Deus caritas est*, že: „*láska k bližnímu zakořeněná v lásce k Bohu je především úlohou pro jednotlivého věřícího, ale je také úlohou pro celou církevní komunitu, a to na všech úrovních od místní komunity po partikulární církve až k univerzální církvi v její globalitě.*“ (DCE 20) V této kapitole je postupováno od obecného po konkrétní, protože na základě tohoto tvrzení je patrné, že vše začíná u jednotlivce, skrze farnost postupuje k diecézi a až ke katolické církvi. Proto je zde popsána definice církve a určeno poslání církve společně s pastoračními funkcemi církve. Dále je vymezena farnost, jak z pohledu kanonického práva, tak z pohledu pastoračního plánu farnosti, jsou uvedeny různé typy farnosti a pozornost je věnována také aspektům farnosti. Následujícím bodem je charakteristika členů farnosti a jejich charakteristika včetně pojmenování role faráře, jaké úkoly přísluší ekonomické a pastorační radě farnosti a vymezení laiků ve farnosti. Posledním bodem je samotná Římskokatolická farnost Luhačovice s její historií, současností, aktivitami, farními společenstvími a začleněním v rámci Valašskoklobouckého děkanátu.

1.1 DEFINOVÁNÍ CÍRKVE NA ZÁKLADĚ KATECHISMU KATOLICKÉ CÍRKVE A VYBRANÝCH CÍRKEVNÍCH DOKUMENTŮ

Nejprve je zde definována církev, protože se uskutečňuje ve farnosti. Podle Katechismu katolické církve (KKC 751) biblické pojmenování *ekklésia* (církve) pochází z řeckého *ek-kalein* a znamená shromáždění, svolání. V řeckém překladu Starého zákona tento pojem označuje shromáždění vyvoleného národa. Jedná se především o shromáždění u Sinaje, kde Izrael obdržel Zákon a byl Bohem nazván jako jeho svatý lid. V církvi je shromažďován lid ze všech končin země.

Křesťanský slovník také nabízí pro výraz církev označení všeobecného společenství věřících nebo místního společenství. Církev je v místních společenstvích uskutečňována jako liturgické shromáždění, které je ale především eucharistické. Církev tak žije z Kristova slova a z jeho těla. Sama se tak stává Kristovým Tělem (KKC 752).

V Písmu svatém je několik obrazů a přirovnání, ve kterých zjevení hovoří o nevyzpytatelném tajemství církve. Mezi tyto obrazy (symboly) církve patří, že je církev

ovčinec, stádo, jehož pastýřem je sám Bůh, které on vede. Církev je také symbolem obdělávané půdy, Božího pole, na které je církev zasazena jako vybraná vinice a pravým vinným kmenem je Kristus. Dále je církev označována za Boží stavbu, přirovnávána ke kameni, který stavitelé odhodili, ale přesto se stal kamenem úhelným. Církev budovaná na takovém základě má pevnost a soudržnost. Tato stavba je pojímána jako Boží dům, v němž bydlí jeho rodina. Pro církev jsou příznačné i charakteristiky jako Jeruzalém pocházející shora, naše matka či: „*neposkvrněná nevěsta neposkvrněného Beránka, kterou Kristus miloval ... a vydal sám sebe za ni, aby ji posvětil*“ (Ef 5,25-26) (KKC 753 - 757).

V Nicejsko-cařihradském vyznání víry je vyznáváno, že církev je jedna, svatá, všeobecná (katolická) a apoštolská. Tyto uvedené čtyři znaky jsou neoddělitelně navzájem spojené, protože určují podstatné rysy církve a její poslání (KKC 811). Proto jsou více následně charakterizovány. Posvátným tajemstvím církve je, že je *jedna*, už pro svůj původ. Tajemství jednoty je v Trojici osob jednoho Boha Otce Syna a Ducha svatého. Církev je také dílem jednoho zakladatele a jedna svou duší. Již od počátku je tato jedna církev představována s velkou rozmanitostí v podobě jak různorodosti Božích darů, tak osob, jež jsou těmito dary obdarovány. Poutem jednoty je především láska a jednota církve je zajišťována viditelnými pouty společenství, které tvoří vyznávání jediné víry, společné slavení bohoslužby a svátostí a posloupnost skrze svátost kněžství (KKC 813 - 815).

Dalším znakem je, že je církev nezrušitelně *svatá*. Kristus ji miloval jako svoji snoubenku tak, že se za ni obětoval, aby ji posvětil. Proto jsou členové církve nazýváni svatí. Pán volá všechny věřící křesťany v každém povolání a stavu k dokonalé svatosti. K získání svatosti duše opět slouží láska. Je třeba ale uznávat, že každý člověk je hříšný a potřebuje neustále očišťování, a jít cestou pokání a obnovy (KKC 823, 825 - 827).

To, že je církev *katolická (všeobecná)*, je chápáno ve smyslu úplnosti nebo celosti. Katolická (všeobecná) církev je pojímána ve dvojím smyslu, je v ní přítomen Kristus a také dostala poslání od Krista pro všechny lidi. Církev je poslaná od Boha k národům světa jako všeobecná svátost spásy. Proto se na základě úryvku z Písma svatého (Mt 28,19-20) snaží hlásat evangelium všem lidem. Tím, že církev věří ve všeobecný plán spásy, tak musí být misionářská (KKC 830 - 831, 849, 851). Církev založená na apoštolech je *apoštolská*, a to v trojím chápání. Za prvé je vybudována právě na apoštolech, kteří jsou svědky s misijním posláním, jež jim dal sám Kristus. Za druhé s pomocí Ducha, jenž v ní přebývá, předává učení od apoštolů. Posledním pojetím je, že je poučována, vedena a posvěcována apoštoly a jejich následníky až do návratu Krista. Tak jako je Ježíš poslán

Otcem, tak zavolal k sobě dvanáct učedníků, kteří jsou od něj posláni kázat (KKC 857 - 858).

Cílem poslání církve je spása, která má zasáhnout všechny roviny existence člověka a světa, jak tělesnou, psychickou, duchovní, tak i sociální, kosmickou atd. Církev je „svátostí spásy“ nejen při liturgii, při hlásání, ale i při službě lásky, tzv. caritas. Konkretizací poslání spásy je pastorační (evangelizace), která v sobě nese tři významné prvky - zvěstování Božího slova (martyria - kerygma), slavení svátostí (leiturgia) a právě službu lásky - caritas (diakonia). Tyto prvky nelze od sebe oddělovat, protože závisí jeden na druhém (DCE 25).

Na počátku obnovy pastorační činnosti církve stojí naslouchání Božímu slovu a vůle poslouchat jeho přikázání. Podstata této služby je v Božím zjevení, v Písmu svatém a v posvátné tradici. Cílem této pastorační je umožnit a zefektivnit naslouchání, protože Boží slovo je plné života a síly. Zvěstování evangelia znamená touhu přinášet spásu, jež se mě osobně dotýká a zároveň je nejpodstatnější perspektivou, která sjednocuje život církve. Evangelizace se uskutečňuje svědectvím věřících a životem celého společenství církve, jež přináší jako své plody lásku (Ambros, 2013, s. 18 - 19).

Ambros (2013, s. 62) říká, že liturgická pastorační je takové slavení bohoslužby (ritu), které je dáno prvotně „*pastoračním rozlišením a rozhodováním s ohledem na předvídatelné a očekávané plody slavení (pastorační účinnost)*.“ Prostřednictvím liturgie se má to, co je v ní lidské, zaměřit k božskému a být mu podřízeno, viditelné k neviditelnému, činnost k rozjímání (kontemplaci) a přítomné k budoucí vlasti, jež je hledána. Jelikož: „*církev žije to, co slaví, a slaví to, co žije*.“ Proto jsou liturgie a svátosti podstatnou součástí poslání církve. Základní skutečností pastorační liturgií jsou svátosti (Ambros, 2013, s. 121).

Milosrdná láska (diakonie) je službou potřebným a bližním, kteří trpí. Diakonia je charitativní služba projevující se skutky. Má být spojená s láskou k Bohu a se svědectvím víry. Charitativní služba tedy patří také k prožívání víry (Charitativní služba církve. Pastorační péče o Charitu, s. 4).

Pastorační je rozdělena do tří následujících kategorií: *pastorační jako služba církve* vyrůstá z jejího základního tajemství a poslání: *pastorační jako služba dějinně podmíněná* se vztahuje k historické podobě církve a lidem, kterým je služba církve určena, kde se služba člověku stává službou pro pravdu evangelia: *pastorační jako zvěstování evangelia* je spojována s „posláním“ církve ve smyslu „missio“. Dnes je výraz „pastorační“ spojován rovněž se svědectvím lásky (Ambros, 2002, s. 35 - 38).

Více je zde přiblížena pouze pastorece jako služba církve, o které Ambros (2013, s. 13 - 15) píše, že péče o duši je považována za základní službu církve. Základní činnosti církve upravil čtvrtý lateránský koncil na pravidelné kázání, zpovědi u vlastního faráře a přijetí eucharistie v době velikonoční, které by kněží měli zabezpečit. Garantem této služby je biskup. Novou aktuálnost toto paradigma pastorece dostává až ve středověku, kdy se řídí zásadou: nejvyšším zákonem je spása duší, což je hlavní měřítko kvality kněze a biskupů. Upevňuje se tak vztah mezi pastýřem a svěřeným stádem. Reformním krokem tridentského koncilu je možné přijmout do duchovního stavu i chlapce z chudých rodin a již tak nerozhoduje původ, ale osobní kvalita. Modelem reformního biskupa se stává příklad a praxe sv. Karla Boromejského. Protestantský princip či vláda, toho náboženství (*cuius regio, eius religio*) se rozšířil v roce 1555 a vedl k násilí, které je založené na náboženské příslušnosti. Po tridentském koncilu se pastorece opírala o katechezi, kázání a přijímání svátostí, které bylo zaměřeno proti protestantům. Péče o chudé se stala součástí pastorece. O růst absolutní moci státu usiloval josefinismus a církve se tak měla stát státem řízenou organizací. Reformní kroky v tomto období přinesly pozitivní změny, ale nelze opomenout hlavní negativum naprosté závislosti na státu a ztráty svobody jednání v duchu Božího vedení.

1.2 CHARAKTERISTIKA FARNOSTI Z POHLEDU KATOLICKÉ TEOLOGIE

Górecki (1996, s. 6) píše, že pojem farnost je českým překladem latinského termínu parochia nebo paroecia, který je odvozený z řeckého slova paroikia, přičemž řecké sloveso paroikein znamená bydlet vedle a podstatné jméno paroikos označuje souseda nebo cizího člověka usídleného v daném městě.

Farnost je složena ze tří skutečností. Za prvé se jedná o sociologický aspekt, tedy o společensky, formálně uspořádanou skupinu lidí, která je schopná působit na své členy a aktivizovat je. Sociologický aspekt je předpokladem pro správné teologické chápání. Farnost je právě především teologickou skutečností. Místem, kde se scházejí věřící ke slavení eucharistie, kde se hlásá Kristova nauka a kde je láska, která se vyznačuje milosrdnými skutky. Poslední skutečností je právní aspekt (Górecki, 1996, s. 7 - 9).

KKC (2179) hovoří o farnosti, že „*uvádí křesťanský lid do správných projevů liturgického života; shromažďuje jej při liturgickém slavení, učí Kristově spásné nauce, uvádí v život lásku Pána v dobrých a bratrských skutcích.*“

Podle Graubnera (2005, s. 12) je pro křesťanské rodiny farnost eucharistickým společenstvím a srdcem liturgického života. Jedná se o hlavní místo katecheze dětí i rodičů.

V dokumentu *Christifideles laici* (čl. 26) je farnost chápána jako konkrétní forma místní realizace církve. Je to církev žijící uprostřed příbytků synů a dcer. Farnost není založena na struktuře, území nebo budově, ale je především Boží rodinou, domem rodinného charakteru a společenství. Jelikož se jedná o eucharistické společenství, tak se samozřejmě opírá i o určité teologické skutečnosti.

Nejvýstižnější definicí farnosti pro tuto práci jsou slova polského teologa Ryszarda Kamińskiego, který na základě AA 8 a CIC kán 529 §2 říká, že: „*farnost má povinnost svědčit o lásce skutky vůči chudým a slabým, bezdomovcům a nemocným, vůči těm, kteří nepraktikují svátostný život anebo kteří nevěří*“ (Kamiński, 2005, s. 18). Podle slov Ambrose (2013, s. 188) je farnost místem, kde se může církev nejsnadněji setkat s potřebným člověkem. Úkolem farního společenství je tak nejen pomáhat, ale i navracet lidskou důstojnost člověku, a co víc, osobě. Ve farnosti také roste citlivost vůči sociálním problémům a zároveň v ní lidé hledají kvalifikované odpovědi na sociální otázky.

1.2.1 Farnost z pohledu Kodexu kanonického práva

Podle CIC (kán 515 §1) je farnost formulována jako: „*určité, natrvalo zřízené společenství křesťanů v místní církvi, svěřené pod vedením diecézního biskupa do pastorační péče faráři, jako jejímu vlastnímu pastýři.*“

Jedině diecézní biskup může farnost zřizovat, rušit nebo měnit. Právoplatně zřízená farnost je z moci práva právní osobou (kán 515 § 2 - §3). Pouze je-li nedostatek kněží, tak diecézní biskup se může rozhodnout, že účast na pastorační péči o farnost svěří jáhnovi nebo jiné osobě, která není knězem, či společenství osob určí některého kněze, jenž bude řídit pastorační péči (kán 517 §2).

V současném systému řízení církve jsou farnosti vymezeny především územně, tedy zahrnují všechny křesťany určitého území, ale mohou existovat i osobní farnosti vymezené např. podle obřadu, jazyka, národnosti nebo z jiného důvodu (kán 518).

Každá farnost má k dispozici farní matriky. Jedná se o knihu pokřtěných, sezdaných a zemřelých a další knihy podle předpisů. Dbá se na to, aby tyto knihy byly řádně vedeny a pečlivě uchovávány. Kniha pokřtěných obsahuje také zápisy o biřmování a skutečnosti,

kteřé se tŷkají kanonickŷho osobnŷho stavu manŷelstvŷ, ať uŷ se jedná o manŷelstvŷ, osvojenŷ, tak i o přijetŷ svátosti svŷcenŷ, doŷivotnŷ sliby a zmnŷnu obřadu (535 §1 - §2).

1.2.2 Farnost z pohledu pastoračnŷho plánu farnosti

Kaŷd farnost ċi dokonce jednotliv skupiny ve farnosti majŷ svŷj pastoračnŷ plán, protoŷe se majŷ podŷlet na společnŷch aktivitách v dŷekantu a v diecézi. Nejedná se jen o rozvrh akcŷ, ale předevřŷm o vytyčeni cŷlŷ a nasmŷrovnŷ cest k nim. Svŷj pastoračnŷ plán m i Řŷmskokatolick farnost Luhačovice (viz nŷže).

Hlavnŷm předpokladem ŷspŷšnŷho plánu je znalost situace ve farnosti. Tedy vŷdŷt co je momentlnŷ potřebnŷ, k ċemu se máme ubŷrat, na co je farnost zvykl a v ċem je tak třeba pokračovat a předevřŷm jakŷ si máme dt dlouhodobŷ cŷl. Smysluplnost tohoto pastoračnŷho plánu není v množství aktivit, ale v harmonickŷm ŷivotu podle evangelia. Při volbŷ pastoračnŷch tŷmat a programŷ je moŷnŷ vycházet z nabŷzenŷch celocŷrkevnŷch a diecznŷch programŷ (Graubner, 2005, s. 58).

1.3 TYPY FARNOSTŷ

Farnost mŷže bŷt nŷkolika rŷznŷmi typy, které jsou zde vŷce charakterizovány. Mezi typy farnostŷ patřŷ farnost s jednou obcŷ a jednŷm kostelem, kterŷch je stále mŷnŷ, i přestoŷe struktura takov farnosti je jednoduch. Dále je to mŷstsk farnost, coŷ znamen, ŷe v jednom mŷstŷ se nachzŷ vŷce farnostŷ. Nŷkteřŷ lid jsou považováni za farnŷky jinŷho kostela neŷ u svŷho bydlŷstŷ, pokud jsou pravidelnŷmi nvřtŷvnŷky a zapojujŷ se do ŷivota společenstvŷ. Farnost majŷcŷ navíc řeholnŷ kostel je specifick tŷm, ŷe kostel má svou ekonomiku, svŷj liturgickŷ ŷivot, ale např. křty a svatby se tam nekonajŷ, ty nleŷŷ farnŷmu kostelu. Farnŷci řeholnŷho kostela jsou i farnŷky farnŷho kostela. Velk farnost s vŷce obcemi a vŷce kostely m jen jednu ekonomickou a pastoračnŷ radu, ekonomiku, i kdyŷ kaŷdŷ kostel ċi kaple m svŷ ministranty, scholu, varhanŷky, kostelnŷky apod. V přŷpadŷ, ŷe m jeden knŷz vŷce malŷch farnostŷ, majŷ tyto farnosti jednu radu a velmi ŷzce spolupracujŷ. Poslednŷm typem je situace, kdyŷ m jeden knŷz vŷce vŷtřŷch farnostŷ. V tomto typu má kaŷd farnost svou radu, kter se stará o svou ekonomiku i o sv společenstvŷ a mohou spolupracovat (Graubner, 2005, s. 28 - 30).

1.4 ASPEKTY FARNOSTI

K charakterizování aspektů farnosti je zde využita příručka Mons. Jana Graubnera, protože je arcibiskupem olomoucké arcidiecéze, do které spadá luhačovická farnost (viz níže).

Ideální farnost by měla mít vyváženou činnost, ve které by mělo být zahrnuto těchto sedm aspektů: společenství majetku, apoštolát, duchovní život, zdraví, harmonie, moudrost a komunikace. Farnost bude pro okolí přitažlivá, pouze pokud bude obsahovat tuto úplnou pestrou škálu aspektů. Hlavním úkolem pastorační rady farnosti je usilovat o to, aby žádný aspekt nechyběl a všechny byly v harmonii. Také je důležité vytvořit prostor pro malá společenství a různé iniciativy (Graubner, 2005, s. 33 - 34).

Co se týká charakteristiky jednotlivých aspektů, tak společenství majetku se vyznačuje slovy „*Co jste udělali tomu nejposlednějšímu, mně jste udělali.*“ Vyznáním víry je láska k bližnímu a vzájemná pomoc. Z toho plyne, že se společenství má dokázat postarat o chudé, ať už misijními cestami nebo sbírkami. Stejně tak by to mělo být v našich farnostech (Tamtéž, s. 35 - 39).

Aspekt apoštolátu se řadí k nezákladnějšímu poslání církve. „*Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Duchu Svatého a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal.*“ Je označením toho, že křesťan by neměl o Bohu jen hovořit, ale vyjadřovat svou víru skutky (Tamtéž, s. 39 - 43).

Stránka duchovního života zahrnuje jak bohoslužbu, tak i rozhovor s Bohem v soukromé modlitbě a život v Boží přítomnosti. Je důležité si uvědomit, že liturgie není jen záležitostí kněze, ale patří k ní i služba varhaníka, schoły, kostelníka, ministrantů a lektorů. Náleží k ní udělování svátostí (první svaté přijímání, obnova manželských slibů), pobožnosti (křížová cesta, mariánské pobožnosti), exercicie a duchovní obnovy (adventní duchovní obnova pro mládež v rámci děkanátu) (Tamtéž, s. 43 - 45).

Pohled na zdraví je chápán jako zdraví těla, ale především i jako zdraví vztahů (duchovní) a duchovní zdraví jednotlivců (společenství). Tuto oblast plně vystihují slova Graubnera: „*Tvoří-li farnost opravdovou rodinu, zná své nemocné a pomáhá jim.*“ Proto je dobré, aby starší a nemocné navštěvovala mládež nebo starší paní v důchodu, abychom byli informováni o zdravotním stavu farníků a o tom, zda něco nepotřebují (Tamtéž, s. 46 - 49).

Chápání aspektu harmonie je vyjádřeno ve slovech: „*Farnost je pro farníka domovem.*“ Jako se o každý byt a dům musí někdo starat, tak je nutné pečovat i o dům Boží podílením

se na úklidu, výzdobě, praní prádla a údržbě. Je důležité si připomínat církevní události jako je posvěcení kostela, slavení patrona kostela a významná jubilea (Tamtéž, s. 50 - 52).

Moudrost je darem Ducha Svatého, ale připomínat se dá jenom to, co už se poznalo. Proto je nezbytné, aby se věřící neustále vzdělávali ve víře. V některých farnostech jsou uskutečňovány pravidelné biblické hodiny, katechismus pro dospělé nebo jsou pořádány přednášky na různá témata týkající se víry. Taktéž jsou nabízeny kurzy pro katechety, pastorační pomocníky, varhaníky, vedoucí schol, předmanželské kurzy, manželské večery apod. V neposlední řadě za zmínku stojí, že dnes vychází i mnoho náboženské literatury, která je dostupná jak k prodeji, tak i v městských nebo farních knihovnách (Tamtéž, s. 52 - 54).

Společenství nelze vytvářet bez komunikace, bez vzájemného spojení, bez kontaktů a bez setkávání. K informovanosti farníků slouží také ohlášky na závěr bohoslužby, nástěnky, internetové stránky, kterými již dnes mnohé farnosti disponují, či prostřednictvím kabelové televize. Jednotlivé události jsou dokumentovány fotografiemi a farní kronikou (Graubner, 2005, s. 54 - 57).

1.5 ČLENOVÉ FARNOSTI A JEJICH CHARAKTERISTIKA

Do farnosti patří praktikující a neprotikující věřící, ale i ti, kteří mají být teprve evangeliem osloveni. Je zapotřebí usilovat o posílení farnosti a růst jádra s otevřeností pro všechny kolem (Graubner, 2005, s. 13 - 16).

1.5.1 Farář

Podle CIC (kán 519) je farář vlastním pastýřem farnosti, která mu byla svěřena, a vykonává pastorační péči o toto svěřené společenství pod dohledem diecézního biskupa. Také je povolán k tomu, aby se s ním podílel na Kristově službě a konal tak pro toto společenství službu učení, posvěcováním a řízením v součinnosti s dalšími kněžími nebo jáhny a ve spolupráci s laiky.

K tomu, aby mohl být někdo ustanoven farářem, je zapotřebí, aby byl knězem a disponoval vlastnostmi, jež vyžaduje obecné nebo partikulární právo pro péči o farnost. Jeho osobnost by měla vynikat pravou vírou, řádnými mravy, horlivostí a láskou k duším (kán 521 §1 - §2). Úloha faráře vyžaduje trvalost, proto je ustanoven na dobu neurčitou (kán 522).

Dle Graubnera (2005, s. 17) je farář knězem, který je odpovědný za určité farní společenství, za hlásání evangelia a katecheze, za náboženskou výuku a katolickou výchovu. Jeho snahou je, aby věřící často přijímali svátosti, žili z Božího slova a modlitba v rodinách pro ně byla nedílnou součástí jejich života. Farář je dobrým pastýřem pouze tehdy, když zná farníky a snaží se je navštěvovat. Zvláštní péči věnuje nemocným, chudým a lidem sociálně vyloučeným. Manželům a rodičům napomáhá v prohlubování křesťanského života v rodinách (CIC).

Faráři náleží podle CIC (kán 530) úkony jako je udílení křtu, udílení svátosti biřmování osobám v nebezpečí smrti, udílení zvláštního svatého přijímání pro nebezpečí smrti, požehnání manželů a asistence sňatku, konání pohřbu, vedení průvodů mimo kostel a slavnostní žehnání mimo kostel, svěcení křestní vody v době velikonoční a slavnostnější slavení eucharistie o nedělích a zasvěcených svátcích.

Povinností faráře je také sídlit ve farním domě blízko kostela. Pouze ve zvláštních případech mu může být dovoleno, aby sídlil jinde, ale mělo by se jednat o společný dům pro více kněží. Taktéž se může vzdálit z farnosti každý rok po dobu nejvýše jednoho měsíce, jestliže tomu nebrání vážný důvod. Pokud jeho nepřítomnost trvá déle než týden, tak je povinen vyrozumět místního ordináře (kán 533 §1 - §2).

Farnost má ale také povinnosti vůči knězi, protože opustil svůj domov a šel tam, kam ho poslal biskup, zřekl se vlastní rodiny, aby žil pro Boha a pro farnost. Proto by mu farníci měli pomáhat a vytvářet domov (Graubner, 2005, s. 18).

1.5.2 Poradní sbory farnosti

Životem farnosti je chápána duchovní rodina a společný život, který vyžaduje aktivní zapojení všech členů farnosti. Farní struktura většího společenství má být nástrojem efektivní spolupráce, k čemuž nám napomáhá ekonomická rada a pastorační rada farnosti, které se řídí stanovami vydanými diecézním biskupem. V tomto případě se jedná o Stanovy Arcidiecéze olomoucké vydané Mons. Janem Graubnerem v roce 1997. Farář je vždy předsedou rady s tím, že členové jsou buď voleni, jmenováni anebo jsou členy rady ze svého úřadu (Graubner, 2005, s. 18 - 19).

První z nich je ekonomická rada farnosti, která je pomocným a poradním orgánem faráře, jež pomáhá ve správě majetku farnosti. Podle stanov ekonomické rady farnosti Arcidiecéze olomoucké je hlavním úkolem ekonomické rady napomáhat k tomu, aby

majetek farnosti byl spravován šetrně, obezřetně a spolehlivě. Také se stará o zdroje příjmů a zajištění potřeb farnosti (Stanovy ERF Arcidiecéze olomoucké z r. 1997).

Druhou je pastorační rada farnosti, která je taktéž poradním a pracovním orgánem faráře. Pastorační rada spolupracuje při vytváření farní obce tak, aby byla živým společenstvím věřících. Společná modlitba a vzájemná důvěra mezi členy je základním předpokladem pro plodnou činnost. Nese spoluodpovědnost za šíření poselství spásy a proměnu pozemského řádu duchem evangelia. Členové pastorační rady mají za úkol posuzovat otázky, které se týkají farnosti, radit se o nich a snažit se nalézt možnosti řešení. Dále se podílejí na vytváření pastoračního plánu farnosti. K úkolům pastorační rady zvláště patří probouzet a prohlubovat vědomí spoluodpovědnosti za farní společenství, získávat a připravovat členy farního společenství k předávání víry, přicházet s podněty a návrhy ke slavení bohoslužeb a zapojení tak celého farního společenství do liturgie, spolupracovat s místní charitou a podporovat službu v charitativní a sociální oblasti, koordinovat vzdělávací aktivitu ve farnosti, vidět důležitost odpovědnosti farního společenství za rozvoj pozitivních hodnot ve světě, za misie a za mír, pastorační a charitativní činností usilovat o ekumenickou spolupráci a snažit se najít cestu k těm, kteří jsou vzdáleni farnímu společenství (Stanovy PRF Arcidiecéze olomoucké z r. 1997).

1.5.3 Laici ve farnosti

KKC (897) slovem laik označuje všechny věřící křesťany vyjma členů v duchovenském a řeholním stavu. Jedná se tedy o věřící křesťany, kteří se svátostí křtu stali Božími dětmi a mají tak účast na Kristově kněžském, prorockém a královském úřadu. Podle církevního dokumentu *Lumen gentium* (čl. 31) žijí svůj každodenní život, vykonávají povolání a běžné činnosti a příkladem svého života, vírou, nadějí a láskou ukazují cestu ke Kristu druhým lidem.

Křesťané by měli zachovávat jednotu se společenstvím církve a zároveň by měli plnit povinnosti, jak vůči celé církvi, tak vůči místní církvi. Měli by se snažit vést svatý život podle jejich postavení, šířit božské poselství spásy ke všem lidem na celém světě, poslouchat své pastýře (kán 209 - 212), zakládat a řídit spolky k charitativním účelům, podílet se na poslání církve (kán 215 - 216), přispívat na potřeby církve (kán 222) a vychovávat děti ve víře (kán 226) (CIC).

Po Druhém vatikánském koncilu byla stěžejním úkolem otázka účasti laiků na životě církve. V úvodu dokumentu Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě (čl. 2) *Gaudium*

et spes se sněm obrací nejen k těm, kdo vzývají Kristovo jméno, ale ke všem lidem, aby je seznámil s chápáním přítomnosti a působení církve v dnešním světě.

Laici shromáždění v Božím plánu jsou povinni se přičiňovat o vzrůst církve a neustále ji posvěcovat. Účast na vlastním spásném poslání církve je apoštolát laiků. Pán je povolává k apoštolátu prostřednictvím svátostí a jsou zvláště povoláni k tomu, aby církev učinili přítomnou a činnou na místech, kde se může stát solí země. Každý laik je tak živým nástrojem poslání církve (*Lumen gentium*, čl. 33).

Posynodní list Jana Pavla II., nazvaný *Christifideles laici* (čl. 9), se také věnuje úloze laiků. Je v něm zdůrazňován Pius XII., který řekl, že laici „*nejen patří k církvi, ale že jsou církví.*“ Jsou společenstvím věřících pod vedením papeže, který je společnou hlavou s biskupy, kteří jsou spojeni s ním. Biblický obraz vinice se dívá na laiky jako na všechny členy církve jako na ratolesti, které jsou zakořeněné v Kristu, pravém vinném kmeni, jenž je oživuje a činí dárci života.

Místem života laiků a jejich spoluzodpovědností, je farnost, ve které žijí svá povolání, přijímají služby v církvi a účastní se na práci struktur. Nezastupitelnou úlohou farního společenství je pomoci najít každému laikovi jeho povolání, protože farnost má být rovněž místem, kde se věřící mohou účastnit pastorační činnosti, vytvářet společenství církve, uskutečňovat svá povolání a vykonávat službu v církvi. Mezi nové služby, které jsou dnes laikům otevřeny, patří služba mimořádného udělovatele svátosti eucharistie, vedení liturgie a jejich částí, katecheze, animace skupin, charita, pastorační pomocníci atd. Všechny tyto skupiny je nutné vést misionářským duchem a klást důraz na otevřenost, duchovní formaci a dialog (Ambros, 1995/96, s. 60).

1.6 ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST LUHAČOVICE

Římskokatolický kostel v Luhačovicích je zasvěcený sv. Rodině, která má být symbolem a útočištěm všech rodin, místem, kde je možné znovu nalézt jistotu. Kostel byl slavnostně posvěcen 12. července 1997 olomouckým arcibiskupem Mons. Janem Graubnerem a každoročně se v tomto měsíci koná v Luhačovicích pouť.

1.6.1 Historie

V této podkapitole o historii Římskokatolické farnosti Luhačovice je čerpáno z Kroniky Luhačovické farnosti z roku 1997. Luhačovická farnost vznikla v roce 1784 v době vlády císaře Josefa II. oddělením z farnosti Pozlovice. Farním kostelem byla zámecká kaple

patřící rodu Serenyiů, která je zasvěcená sv. Josefovi. Brzy se však zjistilo, že její kapacita je nedostačující. V děkanské zprávě z roku 1834 se píše, že farnost čítá 1600 duší, ale do kaple se vešlo pouze 400 věřících. Proto byla v roce 1895 založena „Jednota sv. Josefa na postavení kostela v Luhačovicích“. Tím se započaly snahy místních farníků i lázeňských hostů o zbudování nového kostela.

Tehdejší doba ale stavbě kostela nepřála. V důsledku válek a období komunismu se muselo od těchto snah upustit. Poslední neúspěšná iniciativa P. Krále v letech 1968 - 1969 ztroskotala kvůli vpádu sovětských vojsk.

Až po sametové revoluci se konečně otevřela cesta k naplnění touhy farníků o postavení důstojného svatostánku. P. Rudolf Vašíček zahájil přípravné práce ke stavbě kostela, vlastní stavba se uskutečnila za působení P. Antonína Kupky. Základní kámen, na kterém je název sv. Josef, posvětil v roce 1990 tehdejší papež Jan Pavel II. při návštěvě blízkého poutního místa Velehradu. Až v průběhu stavby kostela se rozhodlo o zasvěcení kostela celé svaté Rodině. V roce 1996 byla stavba kostela s farou i s farním centrem povolena Stavebním úřadem v Luhačovicích. Velká část práci byla vykonána místními farníky a dobrovolníky, kteří zde odpracovali více než 40 000 hodin.

Půdorys celého prostoru, jak kostela, tak farního centra a nádvoří, opisuje tvar mandorly, což je středověký způsob zobrazení mariánského kultu (Maria s Jezulátkem v mandorle). Kostel má věž, která je 22 metrů vysoká a jsou v ní umístěny tři zvony - Svatá Rodina, Panna Maria a Svatý Josef. Křížová cesta je vyrobená z dubového masivního dřeva a jednotlivá zastavení zakoupili místní farníci, jejichž jména jsou vyryta ze zadních stran těchto obrazů. Je zvláštní tím, že má patnáct zastavení, nikoliv čtrnáct, jak bývá zvykem, tudíž nekončí smrtí, ale vzkříšením (Kronika Luhačovické farnosti z r. 1997).

1.6.2 Současnost

Za zmínku určitě stojí, že je v kostele umístěno prezentační zařízení, které je hojně využíváno. Jsou na něm promítány texty písní, žalmy, oznámení při mši svaté nebo je používáno, když se v kostele konají koncerty a různé kulturní akce, jako je např. květnové Otevírání pramenů nebo Benefiční koncert pořádaný Charitou v adventní době, které jsou doprovázeny obrázky a texty k programu. V kostele je také nově nainstalována kamera, která umožňuje nemocným a starším lidem účastnit se bohoslužby z prostředí domova či institucionálních zařízení (Soukromý archiv farnosti).

Co se týká návštěvnosti Luhačovické farnosti, tak se odvíjí od roční doby. Jelikož jsou Luhačovice lázeňské město a patří k hojně navštěvovaným během hlavní lázeňské sezóny, tak nedělní mše svaté navštěvuje přibližně osm set věřících, ale stálých farníků je kolem šesti set (Sčítání návštěvnosti mší ŘKF Luhačovice z r. 2014).

Římskokatolická farnost Luhačovice společně s Římskokatolickou farností Pozlovice mají duchovní správu v Luhačovicích. Proto mezi církevní objekty Luhačovické farnosti patří Kostel sv. Rodiny, Zámecká kaple sv. Josefa (bývalý kostel), Kaple sv. Alžběty v blízkosti lázeňské kolonády a Kaple Panny Marie u Augustiniánského domu v Luhačovicích. V městských částech Luhačovic je to Kaple sv. Anežky České v Řetechově a Kaple Panny Marie Pomocnice křesťanů v Kladné Žilín. V Pozlovicích se nachází Kostel sv. Martina, v Ludkovicích Kaple Panny Marie Růžencové a v Biskupcích Kaple Nanebevzetí Panny Marie (online, www.luhacovicefarnost.cz).

Farářem obou farností je P. ThDr. Hubert Wojcik, který je zároveň místoděkanem Valašskoklobouckého děkanátu, do něhož spadá luhačovická farnost. Nynějším kaplanem v roce 2014/2015 je P. Mgr. Stanislav Trčka. Oběma farnostem je k dispozici i jáhen Mgr. Karel Adámek, který slouží také jako pastorační asistent. Každá farnost má svou ekonomickou a pastorační radu, které se pravidelně schází. Jednotlivé činnosti a aktivity jsou pro obě farnosti propojeny. Dokonce některá společenství (např. Sluníčka, Spolčo aj.) fungují jako jedno společenství pro obě farnosti (Soukromý archiv farnosti).

1.6.3 Aktivity farnosti

Římskokatolická farnost Luhačovice využívá ke svým aktivitám jak samotný kostel, tak klubovnu a víceúčelový sál, kde probíhají přednášky v rámci přípravy na manželství v děkanátu, na 1. svaté přijímání a na udělení svátosti biřmování ve farnosti. Podle počtu dětí se v klubovně nebo ve víceúčelovém sále pravidelně uskutečňují dětské katecheze během nedělních mší svatých, které jsou vedeny katechetkami. (Soukromý archiv farnosti)

Každý měsíc se na první pátek koná výstava Nejsvětější Svátosti oltární, modlí se Korunka k Božímu milosrdenství a je příležitost ke svátosti smíření. Následuje společná adorace, litanie a Svátostné požehnání zakončené mší svatou, po které pokračuje tzv. Nikodémova noc, jejímž obsahem je tichá adorace před Nejsvětější Svátostí oltární a příležitost ke svátosti smíření (Soukromý archiv farnosti).

ŘKF Luhačovice je také zapojena do projektu Adopce na dálku, ve kterém přispívá na tři děti, a již pravidelně se zapojuje do projektu Otevřené brány, v rámci kterého jsou ve Zlínském kraji zpřístupněné určité sakrální památky s možností výkladu průvodce.

Při sestavování aktivit ve farnosti je vycházeno z Pastoračních plánů farnosti z uplynulého roku 2014 a nynějšího roku 2015, které jsou k nahlédnutí v ŘKF Luhačovice. V lednu se již tradičně ve spolupráci s místní charitou realizuje Tříkrálová sbírka a křesťanský ples v Městském kulturním domě Elektra. Únor je spojený s Pannou Marií Lurdskou a pomazáním nemocných, pro které je připravený kulturní program a pohoštění. Popeleční středa je začátkem postní doby, během které probíhají pravidelné křížové cesty např. ministrantů, scholy atd. V letošním roce bylo novinkou uskutečnění společné křížové cesty farností Luhačovice, Pozlovice, Horní Lhota a Provodov k nově zbudovanému kříži na Komonci, což je nejvyšší vrchol luhačovického regionu. Před Velikonočními svátky se koná Předvelikonoční zpověď. Květnou nedělí začíná Svatý týden. V rámci Zeleného čtvrtku se venku na farním nádvoří podávají pokrmy připomínající Poslední večeři Páně (pečený beránek, nekvašené chleby, hořké byliny, vařená vejce a víno). Velký pátek je spojený s pobožností křížové cesty a velkopátečními obřady. Bílá sobota vrcholí v neděli Zmrtvýchvstáním Páně. V květnu se uskutečňují pěší poutě na poutní místo Maleniska, ať už mužů, žen, tak i dětí nebo např. rodin v rámci Roku rodiny v loňském roce. Také probíhá Otevírání pramenů, kterým se již každoročně zahajuje hlavní lázeňská sezóna. Uskutečňuje se formou průvodu od pramene k prameni, kdy kněz požehná každému prameni a odehrává se krátká folklórní scénka symbolizující otevírání studánek. Na seslání Ducha svatého se ve farnosti koná první svaté přijímání. Slavnost Božího těla se odehrává v lázních u kaple sv. Alžběty, od které jde eucharistický průvod ke kostelu sv. Rodiny v čele s ministranty, akolyty, jáhnem, knězem, krojovanými a ostatními věřícími. Tradičně se na svátek Petra a Pavla pořádá pěší pouť farností Luhačovice a Pozlovice k Panně Marii Provodovské na poutní místo Maleniska. Červen zakončuje mše svatá za uplynulý školní rok s následným táborákem a hrami pro děti na farní zahradě v Pozlovicích (Pastorační plán ŘKF Luhačovice z r. 2015).

Červenec je spojený s Luhačovickou poutí konanou v rámci oslav posvěcení kostela. Na přímluvu sv. Kryštofa jsou také po mši svaté na jeho svátek (25. července) požehnány dopravní prostředky. Pro děti a mládež je pořádán farní tábor, a také ministranti odjíždějí na tábor určený pro ministranty. Září začíná zahájením školního roku, požehnutím aktovek pro děti. Taktéž je po mši svaté pro děti připraven táborák s hrami na farní zahradě v Pozlovicích. Následuje poděkování za úrodu. V říjnu probíhá akce s názvem Misijní

koláč v rámci Misijní neděle, kdy místní ženy napečou cukroví, bábovky a jiné sladké pochutiny. Výtěžek z této sbírky společně s prodejem misijních kalendářů putuje na misie. Listopad je spjatý s pobožnostmi na hřbitovech. Konec církevního roku je završený slavností Ježíše Krista Krále. Na první adventní neděli jsou požehnány adventní věnce a děti během rorátů chodí s lampiony v průvodu. V prosinci kostel navštěvuje sv. Mikuláš se svou andělskou družinou a koná se Předvánoční zpověď. Pro děti je připraveno Putování za vánoční hvězdou. Završením konce roku je divadelní představení o narození Ježíše Krista Živý Betlém, které se odehrává na farním nádvoří (Pastorační plán ŘKF Luhačovice z r. 2014).

1.6.4 Farní společenství

ŘKF Luhačovice má také svá společenství, která se od sebe odlišují, ale společným znakem všech společenství je modlitba, cesta k Bohu, posílení přátelských vztahů spojených s porozuměním. V rámci farnosti se jedná především o vytvoření společenství pro jednotlivé skupiny. Při popisu této kapitoly je využíván soukromý archiv farnosti a také je čerpáno ze soukromých archivů společenství.

Mezi společenství, která mají ve farnosti dlouholetou tradici jsou řazení ministranti, schola a kostelnická služba. Ministranti se účastní bohoslužeb podle rozpisů, při kterých pomáhají kněžímu, ale také se scházejí jako skupina přibližně jednou za měsíc. Na těchto ministrantských schůzkách si připomínají nadcházející slavnosti a svátky. Odměnou pro ně jsou různá sportovní klání. Jejich vedoucím je Tomáš Semela, který se jim snaží nevyčísitelnou hodnotu jejich služby zpestřit tím, že pro ně připravuje bohatý program v době jarních, podzimních a vánočních prázdnin. Ministranti každoročně jezdí na letní tábor, účastní se různých ministrantských dnů, poutí a turnajů, kde je pro ně připraven rozmanitý program (Soukromý archiv ministrantů).

Další skupinou, která tvoří společenství ve farnosti je schola, která se skládá z mládeže a mladých farníků. Pravidelně se scházejí jednou týdně v pátek k nácvičku písní, které zpívají při nedělních mších svatých a různých církevních slavnostech. Vedoucím scholy je František Malůrek. Luhačovická farnost má několik varhaníků. Hlavní varhanicí je Eliška Malůrková. Dalšími varhaníky jsou Zdeňka Semelová, Barbora Vajdíková, Mgr. Jarmila Švehlíková a Martina Jančářová (Soukromý archiv farnosti).

Kostelnická služba je ve farnosti od nepaměti, tudíž se zde vystřídalo několik kostelníků. V důsledku nedostačujícího počtu kostelníků starší generace došlo momentálně

k rozšíření jejich kapacity o mladší členy. Mezi činnosti spojené s rolí kostelníka patří odemykání a zamykání kostela, přichystání oltáře ke slavení mše sv. apod. (Soukromý archiv farnosti).

Výzdobou se rozumí jak květinová výzdoba kostela, tak i výzdoba při různých církevních slavnostech a svátcích např. Otevírání pramenů, přichystání jednotlivých oltářů k oslavě Božího těla, které mají na starost různé skupiny či rodiny nebo pomoc s přichystáním vánoční výzdoby a stavění Betlémů apod. (Soukromý archiv farnosti).

Úklidová činnost dobrovolnických skupin spočívá jak v úklidu kostela (zametání, vytírání, luxování, umývání oken atd.) a jeho prostor (klubovny, víceúčelového sálu), tak úklidu kaplí, farního nádvoří apod. Úklidové skupiny se střídají přibližně dvakrát do roka (Soukromý archiv farnosti).

Společenství určené pro mladší děti zhruba od pěti do deseti let se nazývá Sluníčka a schází se jednou za čtrnáct dní v sobotu. Náplní těchto setkávání je duchovní program, modlitba, písničky, tvořivá činnost, zábava, hry, přátelství a „víkendovka“. Vedoucí Sluníček je autorka této práce. Vyvrcholením ročního scházení dětí je farní tábor v létě, který je zároveň otevřený i pro všechny ostatní děti z farnosti, příp. mimo ni (Soukromý archiv Sluníček).

Spolčo je společenství mladých zhruba ve věku od třinácti do osmnácti let, kteří se scházejí jednou za čtrnáct dní v sobotu na faře v Pozlovicích pod vedením Bc. Kláry Běťkové, DiS. Obsahem těchto setkávání je určité téma k diskuzi, modlitba, sdílení, zpěv, hry a především vytvoření společenství (Soukromý archiv Spolča).

Děti a mládež se také účastní různých akcí, které jsou pořádány v rámci děkanátu (Valašskokloboucký), diecéze (Olomoucká), celé republiky nebo světa. Mladí z farnosti pravidelně jezdí na setkání mládeže před Květnou nedělí, zúčastňují se duchovních obnov, sportovních utkání (např. Pepův pohár), tanečních zábav (např. „Densing ívning“) a světových dnů mládeže (např. v roce 2011 ve španělském Madridu) (Soukromý archiv mládeže).

Společenství matek je určeno pro mladé matky, které se pravidelně scházejí i se svými mladšími dětmi každý týden v úterý v klubovně v Kosteletě sv. Rodiny v Luhačovicích. Náplní tohoto společenství je modlitba za jejich děti, vzájemné setkání a sdílení. Pokaždé si jedna z maminek připraví příslušnou katechezi (Soukromý archiv farnosti).

Modlitby matek je společenství matek, které se pravidelně scházejí k modlitbě za své děti v pondělí. Modlitby matek jsou rozdílné v tom, že se k modlitbě scházejí bez svých dětí a navštěvuje je spíše starší generace žen. V rámci modliteb matek se také koná jednou

za čtvrt roku tzv. modlitební triduum, jehož součástí je křížová cesta a mše sv. s adorací před vystavenou Nejsvětější svátostí oltářní (Soukromý archiv farnosti).

Dobrovolnických aktivit ve spolupráci s Charitou je několik. Mezi již tradiční patří pomoc při Tříkrálové sbírce (vedoucí skupinky, koledníci, oblékání koledníků apod.), při sbírce šatstva pro Diakonii Broumov, při pletení obvazů, při organizaci farního plesu, při prodeji výrobků v rámci jarmarků a poutí, při organizování aktivit pro děti a mládež (např. Putování se sv. Václavem v rámci Týdne s Charitou, Pout' rodin na Maleniska), při Postní almužně, při koncertech a benefičních akcích (Soukromý archiv Charity a Farnosti).

1.7 DĚKANÁT VALAŠSKÉ KLOBOUKY

Děkanát Valašské Klobouky čítá 44 000 obyvatel a z toho je 75 % katolíků. Účast na nedělních mších je asi 30%. Děkanát tvoří deset farností, mezi které patří Brumov, Horní Lhota, Luhačovice, Nedašov, Pozlovice, Slavičín, Štítná nad Vláří, Újezd u Valašských Klobouk, Valašské Klobouky a Vlachovice. Působí zde deset diecézních kněží a pět řeholních kněží, kteří spravují 44 církevních objektů (kaplí a kostelů). Děkanem je ICLic. Jan Můčka a místoděkanem ThDr. Hubert Wojcik (online, www.ado.cz).

2 CHARITATIVNÍ SLUŽBA CÍRKVE

Tato kapitola se týká charitativní služby a její historie, protože charitativní služba je zároveň ústředním tématem této práce. Podle Kodexu Charity ČR (s. 2) je Charita zřízená jako „*důležitý nástroj charitativní služby katolické církve.*“ Posláním církve je spása, která spočívá v trojím úkolu církve: zvěstování Božího slova (kérygma - martyria), slavení svátostí (leiturgia) a služba lásky - caritas (diakonia), což je niterná povaha církve (DCE 25). V této kapitole jsou tak vymezeny základní pojmy, které s charitativní službou souvisejí jako je dobročinnost, filantropie, milosrdenství, caritas, charita a diakonia. Dále se věnuje Charitě Česká republika, její historii, organizační struktuře, kodexu Charity ČR, který zahrnuje poslání, cíle, zásady a hodnoty Charity ČR, specifický charakter charitní služby a jsou uvedeny i konkrétní charitní služby. Je zde popsána i Arcidiecézní charita Olomouc, pod kterou spadá Charita Svaté rodiny Luhačovice, která je účelovým zařízením římskokatolické církve, konkrétně Římskokatolické farnosti Luhačovice. Posledním významným bodem je právě vztah Charity a Farnosti.

2.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ SOUVISEJÍCÍCH S CHARITATIVNÍ SLUŽBOU

Tato podkapitola se snaží o vymezení základních pojmů, které se týkají charitativní služby, jako je dobročinnost, filantropie, milosrdenství, charita, caritas a diakonia.

2.1.1 Dobročinnost, filantropie

Dobročinnost, někdy je používán pojem filantropie, definuje Slovník cizích slov (Klimeš, 1985, s. 173) jako „*příležitostné pomáhání sociálně slabým, lidumilnost, lidumilství, dobročinnost.*“

Strečanský (2000, s. 31) vysvětluje dobročinnost jako: „*všeobecný pojem, který označuje různé aktivity motivované láskou k bližnímu a snahou pomoci člověku, lidstvu, světu - zkrátka konání dobra.*“ Tento pojem je často používán jako synonymum pro slovo filantropie nebo dárcovství v obecném slova smyslu.

Dobročinnost je považována za jednu z občanských ctností, která má hluboké kořeny v židovské morálce, bez ohledu na to, zda jsme věřící nebo ne. Dobročinnost se dělí na dárcovství a dobrovolnictví. Ze samotných pojmů je srozumitelné, že dárcovství se týká: „*peněžitých či nepeněžitých darů určených přímo potřebným občanům nebo na veřejně*

prospěšné účely prostřednictvím sbírek, nadací a nadačních fondů“ (Tošner, Sozanská, 2002, s. 36).

Pojem filantropie pochází z řeckého *philein* (milovat) a *anthropos* (člověk). Filantropie je úzce spjatá s hodnotami, které vyznáváme a pravidly, které dodržujeme, aby náš život byl lepší a správnější, čili s morálkou a etikou (Strečanský, 2000, s. 28 - 31).

Podle Šobáňové (2010, s. 13) je filantropie obecně chápána jako dobročinnost směřující k podpoře blaha, dobra a zlepšení kvality života. Jedná se tedy o zaměření na vyjádření zájmu o celkový lidský blahobyt formou větších darů pro dobročinné instituce.

Strečanský (2000, s. 29) říká, že se společnost snaží v ideálním případě filantropií řešit problémy tak, aby byla lepší a spravedlivější. Filantropii vysvětluje jako rozvojový typ dávání podle principu: *„nedávej rybu, ale nauč ryby chytat“* či *„pomáhej těm, kteří jsou si schopni a ochotni sami pomoci“*.

2.1.2 Biblický pojem milosrdenství

Biblický pojem milosrdenství je podle Teologického slovníku (Rahner, Vorgrimler, 1996, s. 174) ochota pomáhat v nouzi. Milosrdenství se rozděluje na milosrdenství Boží a lidské. Starý zákon obsahuje především milosrdenství Boží, které se vyjadřuje slovesy *„sklánět se“* a *„být jako matka“*. Lidské milosrdenství se měří konkrétními důkazy, nikoliv množstvím citů. V praktickém životě křesťana se milosrdenství projevuje solidaritou, odpuštěním a vlastní láskou.

Podle Slovníku biblické teologie (Duplacy a kol., 1991, s. 223) lze milosrdenství vyjádřit dvěma hebrejskými výrazy *rahamim* a *hesed*. První výraz znamená spontánní příchyllost člověka k člověku a v semitských obrazech je sídlem těchto citů mateřské lůno, otcovo nebo bratrovo nitro (srdce). Jedná se o slitovnost vůči člověku v těžké situaci a o odpuštění urážek. V původním smyslu má druhý z nich význam zbožnosti a vztahu mezi lidmi, který se zakládá na věrnosti. V Bibli není milosrdenství planým citem, ale: *„skutečně hlubokým postojem, vědomým hledáním dobra v souladu s vnitřním pocitem povinnosti vůči druhému a tím věrnosti vůči sobě samému.“*

2.1.3 Charita(s), caritas

Podle Latinsko českého slovníku (Smolová, 2011, s. 22) představuje caritas vážnost a lásku. Caritas je chápána jako láska a vděčnost. Ottův slovník naučný (1892, s. 161) definuje caritas jako čistou lásku křesťanskou, zvláště jako lásku matky k dětem, také

lidumilství, milosrdnost a soucit. Slovník také uvádí pro tento latinský pojem alternativní variantu *charitas*.

Latinské slovo *caritas* představuje viditelné znamení Boží lásky ke světu a k člověku, ať už se jedná o pomoc chudým, slabým, trpícím, tak i k jakkoliv jinak ohroženým lidem u nás i v zahraničí (Kodex Charity ČR, 2009, s. 2).

Benedikt XVI. v encyklice *Caritas in veritate* (čl. 5) mluví o *caritas* jako o lásce přijaté a darované, která je „milostí“ (*charis*). V článku se píše, že láska - *caritas* - je mimořádnou silou, „*kteřá podněcuje lidi, aby se odvážně a velkodušně zasazovali o spravedlnost a pokoj.*“

V encyklice *Deus caritas est* (čl. 3) označují lásku tři řecká slova - *erós*, *filia* (přátelská láska) a *agapé*. *Erós* Řekové přirovnávají k lásce mezi mužem a ženou, jež se nerodí z přemýšlení ani z rozhodnutí, ale v jistém slova smyslu se ukládá lidské bytosti. *Filia* (přátelská láska) je projevem vztahu mezi Ježíšem a jeho učedníky, zvláště se používá v Janově evangeliu. *Agapé* je v oblasti porozumění lásce zcela něčím křesťansky zásadním a novým. Jedná se o výraz pro lásku, jež stojí na víře a je vírou utvářena (čl. 7).

Zvěřina (Opatrný, 2007, s. 6 - 7) uvádí, že v NZ jsou dvě základní výpovědi o lásce, a to: Janovská - *agapé* a Pavlovská - *charis*. Pro Pavlovské pojetí slova *charis* je překladem slovo *milost*. Janovské pojetí slova *agapé* odpovídá slovu *láska*, ale slovo *láska* obsahují oba pojmy. *Charis* je chápána jako milosrdná láska a *agapé* jako přátelská láska. „*Přátelská láska tedy dává diakonii její pravou formu. Agapé formuje pomoc v diakonii.*“

Podle Ambrose (2013, s. 183) je nezištná pomáhající láska v obecné mluvě pojmenovávána právě jako *charita*. Ale v povědomí společnosti je tento výraz nejednoznačný, protože může být chápán jako charitativní činnost nebo je také *charita* spojována i s názorem, že bohatí uspokojují svůj dobrý pocit tím, že dávají almužnu.

2.1.4 Diakonia

Pojem *diakonie* je odvozený z řeckého slova *diakonia*, *diakoneo*, což je překládáno jako služba a sloužím. Na základě NZ je v několika případech *diakonia* chápána jako obsluhování u stolu podle Beyerova výkladu, ale ve většině případů se jedná o pečování, dobročinné a pomáhající služby druhým. V podstatě se dá říci, že se jedná o následování Ježíše (Doležel, 2012, s. 42 - 43).

Je důležité si uvědomit, že termín *diakonia* se v protestantských a reformovaných církvích evropského prostředí stal ekvivalentem pro pojem *caritas/charita* v katolickém

prostředí. Jeho vzestup způsobilo vymezení tzv. základních úkolů církve, bez kterých by církve nebyla církví, což začalo nahrazovat nauku o třech úřadech Krista (učitelský, pastýřský a kněžský úřad), ve které bylo málo prostoru pro charitní praxi, která byla většinou úkolem farářů. (Doležel, 2012, s. 40 - 41). Tímto novým modelem se vytvořily tři úkoly církve: „zvěstování Božího slova (*kérygma - martyria*), slavení svátostí (*leitúrgia*), služba lásky - *caritas (diakonia)*“ (DCE 25).

Podle Metteho (Opatrný, 2007, s. 7) je diakonia bezpodmínečnou službou pro druhé, především pro oběti stávající moci, jež jim slouží k osvobození a ke spáse. Tato diakonie je možná pouze tehdy, když obsahuje agapé.

Haslinger (2009, s. 21) pod pojmem diakonie chápe všechny formy praxe motivované křesťanskou vírou. Dá se říci, že se jedná o formy slučitelné s křesťanstvím. Lidé, kteří strádají nouzí, v těchto formách zakoušejí pomoc skrze solidaritu, skrze zmírnění nebo odstranění nouze a skrze zdolávání příčin své nouze.

2.2 HISTORIE CHARITATIVNÍ SLUŽBY

Charitativní služba je už od počátku podstatnou součástí církve. Starý zákon na mnoha místech pobízí k lásce k bližním, kteří trpí, „zvláště k péči o chudé, utiskované, staré, nemocné a cizince.“ Bůh dává Izraelitům přikázání milovat druhého jako sám sebe, dokonce by měli milovat i cizince (Charitativní služba církve. Pastorační péče o Charitu, s. 2).

Základním duchovním kamenem charitativní služby je Nový zákon, zvláště pak evangelia, kde se jedná o samotný příklad Ježíše Krista, který prokazoval dobrodiní, uzdravoval nemocné a přistupoval ke každé bídě a nouzi člověka. Ne nadarmo apoštol Jakub zdůrazňuje ve svém listě, že víra se má projevovat nejen slovy, ale i skutky (Jak 2,14-17), a ve Skutcích apoštolů (Sk 4,32.34-35) je psáno, že pomoc má směřovat k trpícím a především k nejchudším a nejpotřebnějším (Tamtéž s. 3).

Podle Messina (2005, s. 21 - 22) jednotlivá evangelia upozorňují na to, že lid přicházel k Ježíšovi pro uzdravení a on se těmto žádostem nevyhýbal, ale šlechetně se jim snažil vyhovět. Zdá se, jako by neměl na práci nic důležitějšího, protože uzdravit nemocné pro něj bylo naléhavější než zachovávání soboty. Proto byl také právem nazýván prvními Otcí jako lékař těla i duše. Podstatnou součástí Ježíšovy služby bylo uzdravovat nemocné a pověřil i své apoštoly, aby v této službě pokračovali.

Ježíš lidem věnoval pozornost srdce, dokázal se do nich vcítit. Byl rozrušen lidským utrpením a proto hned, jakmile uslyšel stížnost nebo prosbu, tak hledal způsob, jak by

mohl pomoci, jak by našel vhodné řešení. Dokonce zašel tak daleko, že obětoval svůj vlastní život výměnou za nalezení toho vhodného Řešení (Madre, 2007, s. 15).

Dobročinnost byla mravní povinností věřícího v křesťanství, ale v době válek, moru a neúrody vymizela. Až roku 313 vydáním ediktu milánského nastal zlom v této oblasti, od kdy mohla křesťanská charita svou službu vykonávat beze strachu z pronásledování. Budovaly se specializované ústavy, poněvadž neustále přibývalo osob, které potřebovaly pomoc. Nejznámějšími typy těchto ústavů byly *xenodochium*, jež poskytovalo pohostinství cizincům, dále *nosokomium*, které bylo určeno pro ošetřování nemocných, *orfanotrofium* bylo sirotčincem a zařízení pro seniory se nazývalo *gerontotrofium*. Největším ústavem byla nemocniční zařízení *Basileida*, která měla několik oddělení podle druhu chorob (Matoušek, 2001, s. 88).

Soubor zákonů a nařízení zvaný *kapitulare*, vydaný za vlády Karla Velikého, ukládal povinnost všem lenním pánům starat se o své poddané a to za všech okolností. Byla to první snaha, jak zajistit péči o nejchudší občany státním předpisem. Ve středověku byly soustavnější charitativní aktivity záležitostí církve, jež zakládala více či méně specializované instituce poblíž kostelů nebo klášterů. Některé řády kongregací pokračují ve své činnosti dodnes (Tamtéž, s. 88 - 89).

Od 12. století není praxe bliženské lásky jen záležitostí biskupů, mnichů a kleriků, ale i laiků, mužů a žen. Mnozí z nich se shromažďují a zakládají nejrůznější pomocná zařízení. Potřeby dotyčných byly však různorodé, což vedlo ke specializaci charitativních služeb. Začala se zlepšovat hygiena a strava a také se budují první lázně (Messina, 2005, s. 88).

V protireformační době vznikaly katolické řády, ve kterých se mohli vzdělávat i málo majetní. Roku 1534 zakládá Ignác z Loyoly jezuitský řád, který má misijní a vzdělávací účely. Další významnou řeholní společností, založenou v roce 1859 Donem Boscem, byli salesiáni, jejichž hlavní náplní byla výchova chudých a ohrožených chlapců (Matoušek, 2001, s. 91).

Na počátku novověku ještě nebyla snaha ze strany státu o poskytování sociální práce, tak jak je známa dnes. V době renesance vznikají cechy, které dbaly na kvalitu práce svých členů a určovaly pravidla obchodu s výrobky. Podstatnou úlohou řemeslnických cechů byla podpora členů, kteří se dostali do nesnází (Tamtéž, s. 92 - 93).

Zákon o chudých, tzv. Poor Law, vydaný v roce 1601 královnou Alžbětou v Anglii, byl prvním zákonem, který neukládal povinnost církvi postarat se o chudé a hendikepované, ale spoluodpovědnost za tyto lidi měly nést místní úřady, příbuzní těchto osob a dozorcí nad chudinou (Tamtéž, s. 93 - 94).

Hlavními atributy absolutistických monarchií byly zesvětšování a centralizace. Tzv. farní chudinské instituty zavádí v roce 1782 Josef II., který buduje síť útulků pro chudinu. Josefínské reformy měly za následek zrušení mnoha klášterů a v budovách, které po nich zůstaly, byly zřizovány špitály, sirotčince, chudobince, věznice a specializovaná zařízení pro hendikepované děti, která byla kontrolována státem (Tamtéž, s. 95).

V první polovině 19. století na západě souvisí rozvoj charitativních aktivit s procesy vyvolávajícími nástup industriální civilizace, jako je zakládání továren, vznik dělnictva, růst měst a do jisté míry snaha o emancipaci žen (Tamtéž, s. 96).

V 19. století byla hybným motorem společenského pohybu věda a technika. Příslušníci vyšších a středních vrstev, kteří byli motivováni křesťanským soucitem s chudými, byli nositelem většiny charitativních aktivit. V naprosté většině se jednalo o ženy. V církvi vznikaly také nové iniciativy. Jednou z nich bylo založení Ženské společnosti pro péči o chudé a nemocné, dále diakonie žen nebo mateřský dům diakonek a malá nemocnice (Tamtéž, s. 96 - 97).

V 70. letech 19. století působilo v Anglii a krátce na to v USA hnutí *Společnost charitní organizace*, které organizovalo kontakt s chudými formou osobních návštěv v domácnostech. V církevních organizacích pro mládež, jako je YMCA a YWCA měli mladí lidé ve druhé polovině 19. století příležitost k mimoškolnímu vzdělávání, sportu a rekreaci. Na začátku 20. století byla založena necírkevní organizace pro mládež skauting (Tamtéž, s. 99).

2.2.1 Historie charitativní a sociální činnosti římskokatolické církve v ČR do roku 1989

V Čechách a na Moravě byl nejvýznačnějším organizátorem charity olomoucký arcibiskup Dr. Antonín Cyril Stojan, z jehož iniciativy došlo k vybudování ústřední organizace Charity nejprve na Moravě a poté v celém bývalém Československu. Horlivě spolupracoval při každé akci, díky které mělo být pomoheno trpícím (Vašek, 1941, s. 155).

Podle úryvků z materiálu Kopřivy a kol. (online, www.charita.cz) vznikl svaz katolické charity jako spolek lidumilství. Zemské svazy charit (Čechy, Morava, Slezsko a Slovensko) se v roce 1928 spojily. Ústředí svazů katolických charit v ČSR se stává vrcholným orgánem, jež měl zajistit jednotně řízenou charitní práci, což znamenalo, že spolek nebo ústav nemohl být mimo jednotnou organizační strukturu Charity. Členy svazů byly spolky založené za účelem charitativního poslání. Ve farnostech pak fungovaly

nadace a chudinské ústavy podporující chudé, sirotky, staré atd. Působily zde také farní odbory charity pod názvem „Ludmila“, ve kterých se sdružovali jednotlivci, ale i charitativní spolky za účelem provádění křesťanské dobročinnosti. Činnost Charity se rozšířila ve 30. letech o práci s dětmi a mládeží, zdravotní a ošetrovatelskou službu v rodinách a podpůrné sociální akce. K roku 1938 bylo v rámci Charity provozováno 338 sociálních charitních ústavů.

Činnost Charity byla během druhé světové války značně omezena. Týkala se pouze provozu ústavů. Na jaře roku 1945 se Charita významně podílela na péči o navrátilce z koncentračních táborů a obnovila tak svou činnost v plném rozsahu z předválečných let (online, tamtéž).

V roce 1948 po komunistickém převratu dochází k rychlému omezování činnosti Charity a ke zrušení zemských svazů. Od roku 1950 je Česká katolická charita závislá na rozhodování Státního úřadu pro věci církevní a vztah ke katolické církvi tak byl pouze formální. Veškerá činnost Charity spadala pod Československý červený kříž a zůstala jí pouze ústavní péče o tělesně a mentálně postižené, přestárlé a péče o duchovní a řádové sestry a farní hospodyně. V roce 1951 došlo k úplnému podřízení Charity komunistickému státu (online, tamtéž).

Další zásadní změnou je, že tyto sociální ústavy přecházejí v roce 1960 do správy národních výborů a Charitě tak zůstává pouze péče o farní hospodyně a duchovní a řádové sestry. Pokusy o obnovu diecézních charit se objevily až v roce 1968, kdy byly také navázány první mezinárodní kontakty (online, tamtéž).

2.2.2 Charitativní a sociální činnost římskokatolické církve v ČR po roce 1989 a v současnosti

Pro porevoluční období je typické nadšení lidí, ochota a elán pomáhat potřebným. Nový statut Charity byl schválen v roce 1990. Činnost Charity spočívala především na dobrovolnících. Charita na přelomu tisíciletí je ve znamení modernizace, profesionalizace, zaměření na vzdělávání a rozšiřování sítě služeb (online, www.charita.cz).

Ve své práci se Charita snaží uplatňovat křesťanské principy a ve svých klientech vidí trpící bratry a sestry, kterým může pomoci k návratu do běžného života empatický přístup a profesionální pomoc. K charitním službám sociálního charakteru patří především humanitární sklady oblečení, půjčovny kompenzačních pomůcek, provozování chráněné dílny nebo mateřská centra (online, www.charita.cz)

Sdružení České katolické charity spolupracuje především s dalšími křesťanskými poskytovateli, nejvíce však s diakoniemi evangelických církví, ale i s občanskými (Sdružení zdravotně postižených, Fokus, Duha, Život 90 atd.) a profesními asociacemi (sociálních pracovníků, pracovníků azylových domů, linek důvěry a pečovatelské služby).

Některé mužské a ženské řeholní řády se podílejí na charitativní a sociální činnosti římskokatolické církve v ČR v menším rozsahu. Např. Salesiáni Dona Boska se věnují sociálně ohrožené mládeži ve svých střediscích a klubech mládeže a kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského provozuje nemocnici v Praze (online, www.cirkev.cz).

Na charitativní a sociální činnosti římskokatolické církve v ČR se významně podílí i občanské sdružení Kolpingovo dílo, které se snaží pomáhat rodinám a lidem, kteří se nacházejí v obtížné životní situaci, např. svobodným matkám s dětmi a pomoc drogově závislým v rámci své terapeutické komunity. Dobrovolná pomoc především směřuje k opuštěným, nemocným a zdravotně postiženým lidem (online, www.kolping.cz).

2.3 CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA

Charita Česká republika (Charita ČR) je neziskovou neziskovou organizací, která poskytuje širokou síť sociálních a zdravotních služeb v ČR i v zahraničí a vychází z křesťanských principů (online, www.charita.cz)

Dle Kodexu kanonického práva (kán 312, 313) je Charita ČR právnickou osobou, která je součástí římskokatolické církve v ČR podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech). Jejím zřizovatelem je Česká biskupská konference. Charita ČR sdružuje arcidiecézní a diecézní charity a další právnické osoby zřízené římskokatolickou církví, které působí zejména v charitativní, humanitární, sociální a zdravotní oblasti. Sídlem Charity je Praha (Stanovy Charita ČR).

2.3.1 Historie

Charita ČR má téměř stoletou historii svého působení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Navazuje na bohatou historii péče křesťanů a katolické církve o chudé a trpící. V českých zemích počátky katolické charity spadají až do roku 1919. Velký rozvoj zažívala za první republiky a velkým pomocníkem byla také na konci druhé světové války.

Česká katolická charita (dnes Charita ČR) obnovila svou činnost po útlumu v období komunismu mimo jiné v souvislosti s amnestií Václava Havla či s válkou v Jugoslávii. Od

té doby se zprofesionalizovala. Nabízí sociálně-zdravotní služby a se svými projekty působí také v zahraničí (online, www.charita.cz).

2.3.2 Organizační struktura

V rámci organizační struktury jsou členy Charity ČR dvě arcidiecézní a šest diecézních charit působících na území daného (arci)biskupství. Mezi tyto (arci)diecézní Charity patří Brno, Praha, Olomouc, Ostrava-Opava, České Budějovice, Hradec Králové, Plzeň a Litoměřice. Dalšími subjekty Charity ČR jsou Česká katolická Charita - Domovy duchovních a řeholnic a Řeckokatolická charita. Národní centrálou pro tuto celou organizační strukturu je sekretariát Charity ČR s tím, že jednotlivé (arci)diecézní charity mají své farní, městské a oblastní charity (online, www.charita.cz).

Na mezinárodní úrovni je Charita ČR členem sítě Caritas Internationalis a Caritas Europa. Také je partnerem OSN, Generálního ředitelství ECHO při EU a dalších mezinárodních neziskových organizací. V českém prostředí Charita ČR spolupracuje s dalšími partnery zejména z neziskového sektoru např. je členem Českého fóra pro rozvojovou spolupráci (online, tamtéž).

2.3.3 Kodex Charity ČR

Charita ČR má také od roku 2009 svůj platný kodex, který je určen jak placeným pracovníkům, tak i dobrovolníkům, kteří jsou jakkoliv zapojeni do její činnosti. Je v něm uvedeno poslání Charity, její zásady a hodnoty a taktéž poskytuje základní kritéria k jejich práci. Samozřejmě je určen také pro uživatele charitních služeb a jejich následnou zpětnou vazbu ohledně kvality služeb. Dále umožňuje celé společnosti vidět obraz Charity jako instituce katolické církve. V neposlední řadě poukazuje na ideál účasti každého jednotlivce na činnosti Charity (Kodex Charity ČR, 2009, s. 1). Při zpracování této podkapitoly je čerpáno ze samotného Kodexu Charity ČR, který je dostupný na internetových stránkách Charity.

Poslání Charity podle Kodexu Charity ČR (s. 2): „*pramení z pověření katolické církve šířit ve světě dobro, spravedlnost a naději. V tomto svém úkolu následuje příkladu Ježíše Krista, který během svého života sloužil mnoha lidem v nouzi, pomáhal druhým, aby měli život v plnosti, a svým učedníkům uložil přikázání lásky k Bohu a bližnímu jako nejvyšší přikázání.*“ Toto přikázání je „*Miluj svého bližního jako sám sebe.*“ (Mt 22, 39) Toto poslání Charita uskutečňuje prostřednictvím materiální, sociální, humanitární, rozvojové,

psychické a duchovní podpory potřebným lidem. Také usiluje o spravedlivější podmínky ve společnosti (s. 2).

Cílem charitních služeb je ochrana člověka od početí až po přirozenou smrt s ohledem na jeho lidskou důstojnost. Snaží se také pomoci lidem, kteří se ocitají v různých situacích ohrožení nebo nouze bez ohledu na jejich pohlaví, věk, politické smýšlení, zdravotní stav, sexuální orientaci, rodinné uspořádání, sociální a ekonomickou situaci či příslušnost k jakékoliv etnické nebo národnostní menšině, víře, náboženství a kultuře. V zahraničí je charitní služba vykonávána s respektem vůči domácím kulturám a náboženským vyznáním. Zároveň je důležité respektování, ochrana, rozvíjení přirozených práv každého člověka a také křesťanské pojetí etických hodnot (s. 2 - 3).

Mezi zásadami a hodnotami existuje určitý vztah, protože jak zásady, tak i hodnoty poskytují Charitě etické a strategické východisko její práce. Přesto je vhodné je odlišit. Mezi zásady patří důstojnost lidské osoby, společné dobro, solidarita, subsidiarita (z lat. *subsidiaris* - pomocný, podpůrný nebo také od *subsidium* - pomoc, podpora) a kvalita, podle kterých mohou být hodnoceny společenské jevy a charitní služby. Tyto zásady vychází z evangelijního poselství a sociálního učení katolické církve. Předpokladem naplňování hodnot Charity je jejich praktické uplatňování. K hodnotám jsou řazeny pravda, svoboda, spravedlnost a láska (s. 4 - 5).

Specifický charakter charitní služby spočívá v tom, že pracovníci Charity vštěpují běžným pracovním postupům svým osobním přístupem charakter služby lásky k bližním, čehož mohou dosáhnout dvojím způsobem: za prvé respektováním poslání Charity a usilováním o jeho naplňování, za druhé usilováním o to, aby jejich zaměstnání bylo i uskutečňováním jejich osobního poslání. Charita také slouží jako prostor pro všechny lidi dobré vůle mající odborné předpoklady, kteří hodlají sloužit potřebným v duchu tohoto Kodexu (s. 5).

Pracovníci Charity se snaží získat odbornou a osobnostní kvalitu charitní služby na základě poznatků ze sociální práce, humanitární a rozvojové pomoci, psychologie, pedagogiky, teologie, medicíny, ošetřovatelství a dalších oblastí, k čemuž vedou předpoklady jako profesní odbornost, lidskost, odpovědnost, poctivost, dobré vztahy na pracovišti a v neposlední řadě vlastní aktivita a tvořivý přístup (s. 6).

2.3.4 Charitní služby

Charita poskytuje nespočetnou řadu služeb např. sociální a zdravotní služby, věnuje se integraci cizinců v ČR, nabízí humanitární pomoc, zabývá se projekty v zahraničí, vzděláváním, sbírkami a kampaněmi. Tato podkapitola je zpracována podle Výroční zprávy Charity Česká republika z roku 2013, která je dostupná na internetových stránkách Charity.

Sociální a zdravotní služby

Komplexní péče je poskytována lidem, kteří se ocitli v nouzi nebo v tíživé sociální situaci, lidem se zdravotním postižením, nevléčitelně nemocným, drogově či alkoholově závislým, vězňům, osobám, které trpí domácím násilím, a lidem, kteří jsou zasaženi mimořádnou událostí. Sociální služby jsou rozděleny na sociální poradenství, služby sociální péče (např. pečovatelská služba, osobní asistence, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, chráněné bydlení apod.) a služby sociální prevence (např. raná péče, azylové domy, krizová pomoc, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi nebo pro seniory a osoby se zdravotním postižením, terénní programy apod.). Dále jsou zde řazeny zdravotní služby (střediska domácí péče) a ostatní služby, kde se jedná především o hospicovou péči (s. 3 - 5).

Integrace cizinců v České republice

Podpora cizinců, kteří pobývají na území České republiky, má několik složek, z nichž nejvýznamnější část tvoří poradenské služby v diecézních poradnách. Další podporu cizincům poskytují asistenční infolinky, Řeckokatolické charity a některé oblastní a farní charity. Významná pomoc je zajišťována i pracovníky v azylových zařízeních a v zařízeních pro zajištění cizinců. Cizinci si nejvíce cení asistenční služby, která představuje např. doprovod klienta na úřad, návštěva lékaře či pomoc s vyplněním dokumentů (s. 6 - 7).

Humanitární pomoc

Co se týká humanitární pomoci, tak se charita angažuje nejen v České republice, kde pomáhá např. při povodních, které ji v minulých letech postihly, ale i v zahraničí - na Filipínách, kde udeřil tajfun Hayian, v Sýrii a v Jordánsku, kde trvají válečné nepokoje nebo v Afghánistánu (s. 8).

Projekty v zahraničí

Projekty v zahraničí se zaměřují především na zlepšení zdravotní a sociální péče, podporují vzdělávání dětí a mládeže a zapojení do programu Adopce na dálku. Na mnoha

místech, např. v Gruzii, v Mongolsku nebo na Haiti charita pomáhá zlepšit životní podmínky místních obyvatel. Důležitou pozornost věnuje i otázkám lidských práv (s. 9).

Vzdělávání

Kromě vzdělávání pracovníků a dobrovolníků se charita zabývá poskytováním efektivních služeb, globálním rozvojovým vzděláváním na základních školách a víceletých gymnáziích a zvyšováním povědomí vysokoškolských studentů o problematice práva na přístup k potravinám (s. 12).

Sbírky a kampaně

Největší (dobrovolnickou) sbírkou, letos pořádanou již popatnácté, je bezpochyby Tříkrálová sbírka, jejíž výtěžek podporuje „*charitní služby pro seniory, nemocné a handicapované, služby pro lidi bez domova a v materiální nouzi, matky s dětmi v tísní, aktivity pro děti a další zdravotně-sociální služby v České republice*“ (s. 13).

2.4 ARCIDIECÉZNÍ CHARITA OLOMOUC

Pod Charitu ČR patří Arcidiecézní charita Olomouc (dále jen ACHO), pod kterou spadá celkem dvacet osm charit s právní subjektivitou a Hospic na Svatém Kopečku, který nabízí pobytovou odlehčovací službu. Tyto charity poskytují sociální a zdravotní služby všem potřebným bez rozdílu a pomáhají při mimořádných situacích jako jsou povodně či jiné přírodní katastrofy. Jejich pomoc směřuje i do zahraničí. Nedílnou součástí jejich služeb je i duchovní pomoc (online, www.acho.charita.cz).

Stanovy ACHO určují poslání charity, které zní: „*Charita jako milosrdná láska je naplňování Kristovy výzvy vyhledávat potřebné a pomáhat bližnímu v nouzi*“ (Výroční zpráva 2013 Charita Svaté rodiny Luhačovice).

2.5 CHARITA SVATÉ RODINY LUHAČOVICE

Informace o Charitě Svaté rodiny Luhačovice jsou převzaty z Výroční zprávy Charity Svaté rodiny Luhačovice z roku 2013, která je dostupná jak na Charitě Luhačovice, tak i na internetových stránkách.

Charita Svaté rodiny Luhačovice je součástí ACHO, jež je organizačně začleněna pod Charitu ČR, která je členem celosvětové organizace Caritas Internationalis (s. 2).

Charita Luhačovice sídlí v budově bývalé fary ŘKF Luhačovice, Hradisko 100 a její ředitelkou je Mgr. Lenka Semelová, DiS. V roce 2004 byla zřízená olomouckým arcibiskupem Mons. Janem Graubnerem, díky čemuž mohla být zaregistrována na Ministerstvu kultury. Zřizovatelem i provozovatelem je sama Charita Luhačovice (s. 2 - 3).

Posláním Charity Luhačovice „*je především charitativní a sociální pomoc seniorům, lidem sociálně slabým, znevýhodněným, osobám se zdravotním postižením, pomoc osobám bez příštřeší, nezaměstnaným a lidem v nouzi především v regionu Luhačovicka a v okolních obcích*“ (s. 4).

Působnost je především v Luhačovicích včetně jejich městských částí (Kladná-Žilín, Polichno a Řetechov) a v okolních obcích (Pozlovice, Podhradí, Biskupice, Ludkovice, Horní Lhota, Dolní Lhota a Sehradice) (s. 2).

Charita Svaté rodiny Luhačovice se zaměřuje na charitativní (dobročinné) činnosti, které souvisejí s veřejnými sbírkami a dobročinnými akcemi, shromažďováním finančních a jiných prostředků. Dále se věnuje humanitárním činnostem, ve kterých se jedná o realizování pomoci v zemích, kde došlo k nějaké přírodní katastrofě, živelným pohromám nebo válečným konfliktům. Zdravotnické činnosti zahrnují provoz zdravotních služeb a sociální činnosti poskytování sociálních služeb. Pod vzdělávací, preventivní a výchovné činnosti spadá organizování služeb daného typu. Nechybí zde ani duchovní pomoc, zajišťování fondů pro lidi v nouzi a dobrovolné organizování aktivit na pomoc lidem v nouzi. Tyto činnosti nejsou zajišťovány za účelem výděлку, naopak se jedná o neziskovou činnost (s. 3).

Charita poskytuje několik služeb, mezi které spadá Charitní ošetrovatelská služba a Charitní pečovatelská služba, Půjčovna rehabilitačních a kompenzačních pomůcek, Denní stacionář a Dobrovolnictví (s. 4).

Charita Luhačovice se také zapojuje do vzdělávacích projektů. V roce 2013 byl ukončen projekt s názvem „Kvalita, efektivita a dostupnost - tři dimenze poskytování sociálních služeb“, ve kterém byly realizovány vzdělávací aktivity, jak pro pracovníky v sociálních službách, tak pro vedoucí pracovníky. Cílem tohoto projektu bylo prohloubení a rozšíření odborných znalostí. Momentálně probíhajícím projektem je projekt „Vzděláváním ke kvalitě“, jehož předpokládané ukončení je v červnu roku 2015. Tento projekt je určen pro ty, kteří vykonávají přímou péči (s. 5 - 6).

2.6 VZTAH CHARITY A FARNOSTI

To, že farnost je spojená s charitou, není žádnou novinkou. Vždyť už Karl Rahner (Doležel, 2007, s. 58 - 63) tvrdil, že církev se stává událostí zejména v místní obci věřících, tedy ve farnosti. V 1. Listu Korintským apoštol Pavel vysvětluje, že celá obec (farnost) musí žít jako Kristovo tělo ve vzájemné službě (diakonii), která zahrnuje řecké agapé a latinské caritas, tedy službu lásky lidem, kteří jsou v nouzi. Proto je důležité si

uvědomit, že duchovní život neznamena jen modlitbu, účast na bohoslužbě, přijímání svátostí, ale také zahrnuje pomáhající službu bližním v nouzi. Pramenem mezilidské vzájemnosti je právě agapé - caritas jako nejlepší cesta, po které lze kráčet, aby oběť pomoci a vzájemná služba. Takto uskutečňovaná diakonie je skutečným výrazem života farnosti. Proto lze tvrdit, že láska k bližnímu u věřících má jisté prvenství, záleží jim na ní přednostně.

Charita Svaté rodiny Luhačovice velmi úzce spolupracuje s ŘKF Luhačovice na pořádání charitativních a humanitárních sbírek. V rámci materiálních sbírek určených na pomoc potřebným lidem se Charita s Farností zapojuje do sběru poštovních známek, dioptrických brýlí, starých mincí, vánočních balíčků apod. (Soukromý archiv Charity a Farnosti).

Místní Charita ve spolupráci s farností v Luhačovicích pořádá různé akce, mezi které patří již tradiční Tříkrálová sbírka a organizace Křesťanského plesu v Městském kulturním domě Elektra v Luhačovicích, které se konají v lednu. Plavání pro tříkrálové koledníčky a jejich asistenty je odměnou pro ty, kteří se účastnili lednové sbírky. V postní době jde o tzv. Postní almužnu, jejímž smyslem je ochotně se vzdát něčeho ve prospěch druhých, přičemž tyto ušetřené peníze prostřednictvím Charity putují na pomoc potřebným. V měsících dubnu a květnu se koná sbírka šatstva pro Diakonii Broumov. Dále se jedná o Pout' rodin (dříve zvláště Pout' dětí, matek a otců) na Maleniska, která je určena pro všechny, jak pro rodiny, tak i pro tříkrálové koledníčky a jejich asistenty, pro ministranty, scholu a všechny děti i dospělé. V rámci Týdne s Charitou se tradičně pro děti uskutečňuje akce s názvem Putování se sv. Václavem. V neposlední řadě lze zmínit benefiční koncert v adventní době ve spolupráci s nadací Divoké husy, která výtěžek z dobrovolného vstupného zdvojnásobí, a bazárek vánočního cukroví před Vánocemi. Taktéž se již konala výstava lidových Betlémů v galerii Městského kulturního domu Elektra (Soukromý archiv Charity a Farnosti).

3   PODPORA   CHARITATIVNÍ   ČINNOSTI PROSTŘEDNICTVÍM DOBROVOLNICTVÍ

Tato kapitola je věnována dobrovolnictví, protože život církve se projevuje prostřednictvím těch, kteří dobrovolně pomáhají druhým. Láska k druhým, ochota udělat něco dobrého pro jiné, nebýt tu jenom za sebe, patří k základní orientaci člověka. Dokonce se v církevním dokumentu *Gaudium et spes* píše, že: „Člověk může sám sebe plně nalézt jen v opravdovém darování sebe samého.“ Proto je zde popsána definice dobrovolnictví, dobrovolníka a jednotlivé druhy dobrovolnictví. Také se tato kapitola zabývá motivací k dobrovolné činnosti a v neposlední řadě dobrovolnictvím v církevních a náboženských organizacích.

3.1 DEFINICE DOBROVOLNICTVÍ

Definovat dobrovolnictví je velmi složité, protože si mnoho autorů tento termín vykládá po svém. Oldřich Matoušek (2008, s. 49) ve Slovníku sociální práce označuje dobrovolnictví jako „*neplacenou a nekariérní činnost, kterou lidé provádějí proto, aby pomohli svým bližním, komunitě nebo společnosti.*“

Podle Jiřího Tošnera a Olgy Sozanské (2002, s. 18): „*Dobrovolnictví není obět', ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacem v mezilidských vztazích.*“

Základní definici poskytuje Všeobecná deklarace o dobrovolnictví (2001) chápající dobrovolnictví jako „*základní stavební prvek občanské společnosti, ve které se uskutečňuje nejvznešenější aspirace lidstva - touha po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny.*“

Podle Slowíka (2011, s. 48) je dobrovolnictví přirovnáváno ke „vzácnému koření“, bez něhož by současná společnost byla mnohem chudší a těžko by mohla usilovat o nastolení prostředí, které zahrnuje prvky jako je nezištná pomoc a podpora, které jsou základními pilíři společenské existence. Není nutné použít velké množství koření k tomu, aby strava byla chutnější, zároveň však bez základního koření může být strava nechutná.

Podle Govaart (2001, s. 234) obvyklá americká definice dobrovolnictví obsahuje propojení čtyř následujících složek: „*svobodná volba aktivity, která je zaměřená na druhé a je neplacená, její součástí je tvořivost.*“

Musick a Wilson (2008, s. 16) se dívají na dobrovolnictví jako na činnost, která je vykonávána mimo domov, mimo svou práci a ve volném čase.

Přestože dobrovolnictví nemá jednotnou definici, lze v uvedených definicích najít společné prvky, jimiž jsou svobodné rozhodnutí k dobrovolné činnosti, která je konaná ve prospěch druhých lidí a bez nároku na odměnu.

3.2 DEFINICE DOBROVOLNÍKA

Obecně známou definicí dobrovolníka je, že se jedná o člověka, který ze své dobré vůle, ve svém volném čase a bez nároku na finanční odměnu poskytne svůj čas ve prospěch druhých. Dobrovolníkem může být kdokoli, aniž by si ostatní uvědomili, že jím skutečně je, protože se velmi těžko hledá hranice mezi pomocí v rodině, dalším příbuzným, přátelům nebo cizím kolemjdoucím, kterým dobrovolník nabídne pomoc (Tošner, Sozanská, 2002, s. 35).

Jiří Tošner a Olga Sozanská (2002, s. 35) vymezují dobrovolníka jako člověka: *„který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti.“* Pomoc dobrovolníka se vyznačuje samozřejmostí a spontánností, dobrovolník neočekává odměnu ani vděk. Další důležitou charakteristikou dobrovolníka je spolehlivost, aby mohl být vnímán jako zodpovědný pomocník. Tvořivá energie dobrovolníka je silou, která pomáhá hledat a otvírat další zdroje a možnosti nových řešení. Stává se tak mostem ve spolupráci mezi státem, komerčním sektorem a sektorem neziskových organizací.

Dobrovolníky se nejčastěji stávají studenti, především ti, kteří se zaměřují svou specializací na pomáhající profese; dále nezaměstnaní, ženy, které pečují o rodinu, senioři, kteří chtějí být i nadále aktivní, a lidé, již chtějí být v kontaktu s druhými (Zášková, Mojžíšová, 2011, s. 66).

Co se týká role dobrovolníka, před samotným nábořem dobrovolníků je důležité si ujasnit, jakou roli budou dobrovolníci hrát v organizaci a především také to, jak je na ně samotná organizace připravena. V souvislosti s dobrovolníky musí být věnována pozornost i úloze koordinátora dobrovolníků. Práce s dobrovolníky však neznamená jen jejich získávání a výběr, ale i výcvik, supervizi a hodnocení. Proto je také role dobrovolníků v neziskových organizacích často podceňována, protože činnost s dobrovolníky vyžaduje práci navíc. Koordinátor působí jako kontaktní osoba mezi dobrovolníky, zaměstnanci a vedením organizace. Hlavní rozdíl mezi dobrovolníky a zaměstnanci je v míře formálnosti např. smlouvy nebo jiného kontraktu. I u dobrovolníků je důležité zaměření na

jejich motivaci, ale berou se v potaz jiné, nefinanční formy ocenění (Tošner, Sozanská, 2002, s. 69 - 70).

K tomu, aby se dobrovolníci cítili užiteční, potřebují, aby byli považováni za nedílnou součást organizace a byla jim vynakládána stejná péče jako profesionálům. Dobrovolníci by měli do organizace přinášet uvolnění, dobrou atmosféru a nové nápady (Müllerová, 2011, s. 20 - 21).

Dobrovolníci se mohou angažovat v oblastech dobrovolnictví ve zdravotnictví, v sociálních službách, v kultuře, ve sportu, v ekologii, věnovat se práci s dětmi a mládeží, soustředit svou pozornost na mezinárodní dobrovolnictví a rozvojovou spolupráci, účastnit se mimořádných událostí, v oblasti dobrovolnictví firem, v komunitním dobrovolnictví a v neposlední řadě v oblasti dobrovolnictví v církevních a náboženských společnostech, kterému se tato práce věnuje (online, www.dobrovolnik.cz).

3.3 DRUHY DOBROVOLNICTVÍ

Dobrovolnictví se dá rozdělit do několika základních oblastí podle toho, pro koho je určené. Do těchto forem je řazeno i dárcovství, které je chápáno jako základní pasivní forma bez nadšení a nutnosti odhodlání (Šormová, Klégrová, 2006, s. 7).

Dobrovolná občanská výpomoc je jedním druhem dobrovolnictví. Jedná se o dobrovolnou činnost, která se vyznačuje spontánností, samozřejmostí, neočekáváním finančního ohodnocení, jelikož je vykonávána v rámci rodiny, příbuzenstva, mezi přáteli a sousedy. Tento systém vzájemných protislužeb se rozvíjel už v totalitním režimu, protože některé věci nebylo možné koupit. Mohly být sehnány pouze díky výměnám a vzájemné pomoci (Tamtéž, s. 8).

Mezi další druhy dobrovolnictví patří dobrovolnictví veřejně prospěšné a dobrovolnictví vzájemně prospěšné. Po roce 1989 se u nás objevilo dobrovolnictví veřejně prospěšné. Jde o dobrovolnictví, které vychází ze svobodné vůle občanů pomáhat druhým nebo pomáhat zformováním změn ve společnosti. Této formy dobrovolnictví využívají zejména nestátní neziskové organizace. Oproti tomu dobrovolnictví vzájemně prospěšné obvykle probíhá v rámci komunity v obci, okolí fary, sportovního klubu apod. (Tošner, Sozanská, 2006, s. 36). Tyto spolky nebo skupiny vykonávají určitou činnost k uskutečnění svých vlastních cílů (Müllerová, 2011, s. 7).

S ohledem na ŘKF Luhačovice lze dále dobrovolnictví rozdělit z hlediska času či na formální a neformální dobrovolnictví. Z hlediska časového vymezení je dobrovolnictví děleno do tří kategorií. První kategorií je dobrovolné zapojení při jednorázových akcích,

např. při sbírkách, benefičních koncertech, poutích, výstavách atd. Jedná se o příležitostné akce, které se pořádají několikrát do roka. Stačí, když je dohoda o výpomoci dobrovolníka pouze ústní. Druhou kategorií je dlouhodobá dobrovolná pomoc, kde se jedná o častou formu dobrovolného závazku. Tato forma pomoci je poskytována pravidelně a opakovaně. Proto je dobré mít sepsanou dohodu o spolupráci mezi dobrovolníkem a organizací. Poslední formou je již zmíněná dobrovolná služba, která je chápána jako dobrovolný závazek dlouhodobě se věnovat dobrovolné činnosti i mimo svoji zem (Tošner, Sozanská, 2002, s. 40).

Rochester (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 11) vymezuje neformální dobrovolnictví jako neplacenou pomoc jednotlivce, která je poskytnutá lidem, kteří nejsou jeho příbuzní. Formální dobrovolnictví je také neplacené, ovšem jedná se o pomoc skrze skupiny, kluby nebo organizace, která je poskytnutá ve prospěch druhých lidí nebo obecně společnosti, např. zlepšování veřejných prostor či ochrana přírody.

3.4 MOTIVACE K DOBROVOLNÉ ČINNOSTI

V této podkapitole je nejprve definována samotná motivace tak, jak ji vidí různí autoři, následně přechází k motivaci dobrovolníků a jsou zmíněny i nebezpečné motivy dobrovolnictví.

3.4.1 Motivace

V odborné literatuře je možné najít velké množství definic motivace, která je různými autory chápána odlišně. Hartl a Hartlová (2000, s. 328) chápou motivaci jako „*proces usměrňování, udržování a energetizace chování, které vychází z biologických zdrojů.*“

Plháková (2003, s. 319) definuje motivaci jako „*souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního.*“ V podstatě se jedná o všechny vnitřní síly a pohnutky, kterými jsme vedeni buď k získání něčeho, nebo k vyhnutí se něčemu.

Podle Nakonečného (1997, s. 105) je motivace považována za proces, jenž posiluje chování, a i když vychází z biologických zdrojů, je především psychickým procesem. Motivace je chápána jako určitý druh regulace, který je řízený psychikou.

S motivací úzce souvisí pojem motiv, který je pokládán za nejzákladnější jednotku motivace. Motiv je činitel, který usměrňuje chování jedince k určitému cíli. Jedná se

o pohnutku k činnosti. Proto někoho motivovat znamená podnítit zmíněnou pohnutku (Švancara, 1979, s. 131).

V souvislosti s motivací je také nutné zmínit potřeby člověka, které se stávají zdroji motivace. Americký psycholog Abraham Maslow vytvořil hierarchii potřeb, ve které vymezuje pět základních úrovní. Potřeby řadí od těch nejnižších (fyziologické), přes bezpečí, lásku a sounáležitost, ocenění, až po ty nejvyšší (sebeaktualizace). První čtyři jsou označovány jako deficitní potřeby, které se dále dělí na nižší (fyziologické potřeby a bezpečí) a vyšší (láska se sounáležitostí a ocenění). Teprve po uspokojení vyšších potřeb, které zajišťují duševní pohodu a rozvoj osobnosti jedince, člověk dosáhne potřeb sebeaktualizace, které jsou potřebami bytí (Plháková, 2003, s. 368 - 369).

3.4.2 Motivace dobrovolníků

Za velmi důležitý aspekt je považována vlastní motivace dobrovolníků, ale i zaměstnanců a vedení organizace, poněvadž dobrovolná činnost nemůže být vnucena, ani nařízena, ale měla by vycházet z potřeb a motivace dobrovolníků s respektováním potřeb těch, na které je pomoc cílena (Tošner, Sozanská, 2002, s. 41).

Motivaci dobrovolníků lze rozlišit na vnitřní a vnější. Dobrovolnická činnost, která je pro dobrovolníky cílem sama o sobě, o kterou se dobrovolníci zajímají, protože z ní mají požitky, je chápána jako vnitřní motivace. Oproti tomu vnější motivace je spjatá s dobrovolnickou aktivitou, jež je vybízena něčím, co existuje mimo ni (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 87).

Tři základní typy motivace v dobrovolnictví, které byly vytvořeny na základě výzkumu dárcovství a dobrovolnictví v letech 1999 - 2000, popisují ve své publikaci Tošner a Sozanská. Jednotlivé motivace se navzájem prolínají, ale jedna z nich má obvykle dominantní vliv. Prvním typem je normativní motivace, která má konvenční charakter. U těchto dobrovolníků má vliv na rozhodování náboženské přesvědčení. Důležitou roli zde hrají principy křesťanské morálky. Představiteli této motivace jsou nejčastěji lidé věřící a senioři. Za druhé je uvedena motivace reciproční, což znamená, že v ní mají být prvky, které jsou užitečné i pro samotného dobrovolníka, např. získání nových zkušeností a navázání nových kontaktů. V podstatě se jedná o spojení činnosti pro druhé a vlastního prospěchu. Tato motivace je preferována u mladých lidí, kteří jsou ateisticky orientováni. Třetím typem je nerozvinutá motivace, která je omezena na soubor prvků, jako je důvěra v organizaci, pocit smysluplnosti dobrovolné práce a podílení se na šíření dobré myšlenky

prostřednictvím dobrovolnictví. Tyto prvky vytvářejí základní prostor pro rozhodování dobrovolníků. Vyskytuje se u vysokoškolských studentů, střední a starší generace (Tošner, Sozanská, 2002, s. 46 - 47).

Ukazuje se, že dobrovolnická činnost v sociálních službách byla v minulosti zcela nábožensky orientovaná, ale i v současnosti je charakteristickým rysem většiny dobrovolnických aktivit v sociální oblasti. Mezi náboženské motivace v sociálních službách patří morální zodpovědnost ve vztahu ke stvořenému světu, idea všeobecného bratrstva a požadavek lásky k bližnímu. Zásadní náboženskou motivací (křesťanskou) pro nezištnou sociální službu je vzájemné prolínání či dokonce identifikace mezi službou Bohu a službou bližnímu v nouzi (Košč, 2011, s. 68 - 71).

Dobrovolnická činnost je pro dobrovolníky významná, protože se v ní mohou realizovat a posilovat vlastní sebevědomí. Také pomáhá rozvíjet jejich schopnosti a nové dovednosti. Přínosem je získání nových zkušeností, kontaktů a přátel. Dobrovolnictví především znamená smysluplné využití volného času (Zášková, Mojžíšová, 2011, s. 67).

Podle Vitoušové (Tošner, Sozanská, 2002, s. 46) patří mezi nebezpečné motivy dobrovolnictví nepřiměřená míra soucitu a výjimečným jevem je pomáhání za každou cenu. Dále jsou nebezpečným prvkem lidé, kteří nejprve potřebují porozumět a pomoci sami sobě, než budou moci poskytnout pomoc druhým.

3.5 DOBROVOLNICTVÍ V CÍRKEVNÍCH A NÁBOŽENSKÝCH ORGANIZACÍCH

Dobrovolnictví v církevních a náboženských organizacích je zde popsáno především proto, že se týká působení farnosti a charitativní dobrovolnické služby. „*Dobrovolnictví v církvích i náboženských společenstvích je často považováno za kořen a podstatnou nenahraditelnou složku duchovního uskupení*“ (online, www.dobrovolnik.cz).

V počátcích hrálo důležitou roli náboženství, jelikož věřící různých vyznání byli v této oblasti hodně aktivní, především díky různým charitativním organizacím. První podněty byly zaměřeny na pomoc sirotkům, chudým a negramotným. V naší kultuře hraje důležitou úlohu křesťanství, které klade velký důraz na lásku k bližnímu, jímž je v současném pojetí každý člověk na světě. Proto se každoročně vydávají dobrovolníci na misijní cesty do zemí třetího světa, kde je potřeba pomoci největší (Tutr, 2010, s. 13 - 14).

Jedná se o činnost, kterou dobrovolně organizují různé církve a náboženské společnosti zasahující téměř do všech oblastí společenského veřejného života. Mnozí věřící se

dobrovolně zapojují do chodu života vlastní církve - farnosti. Ministerstvo kultury registruje celkem třicet pět takových náboženských uskupení, ale existují i další uskupení, jejichž hlavní motivací je víra či přesvědčení, ale kvůli malému počtu členů nejsou v registru nebo dokonce být ani nechtějí (online, www.dobrovolnik.cz).

V dobrovolnických činnostech organizovaných církví nebo náboženskou společností je možné vidět určité zvláštnosti. Mezi počáteční motivaci patří impulz, který je významný pro duchovní rozvoj nebo postup na duchovní cestě. Tento duchovní úmysl vede k dobrovolnické službě, která často směřuje k duchovnímu cíli. Dobrovolná služba se často překrývá s činnostmi, které jsou organizovány skupinami ve společnosti, např. podpora maminek s malými dětmi, práce s mládeží, péče o seniory, pečovatelská a ošetřovatelská služba atd. (online, tamtéž).

VÝZKUMNÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V předchozích kapitolách teoretické části této diplomové práce jsou objasněny základní pojmy z oblasti charitativní činnosti vztahující se k dobrovolnictví v souvislosti s farní komunitou, konkrétně Římskokatolickou farností Luhačovice.

Výzkumná část této diplomové práce zkoumá postoj farní komunity k charitativní dobrovolnické službě. Úkolem této kapitoly je představit výzkumný problém, stanovit cíl výzkumu, dříčtí výzkumné cíle, hypotézy, popsat typ výzkumu, používané metody, výzkumný vzorek a samotnou realizaci výzkumu.

4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A CÍL VÝZKUMU

Téma charitativní dobrovolnické služby ve farnosti je velmi aktuální, protože se nacházíme v době, kdy jsme vybízeni k tomu, abychom zakládali různá charitní společenství ve farnostech. Avšak společnost se k dobrovolnickým aktivitám staví různě. Na základě zjištěné teorie by se dalo říci, že se od farní komunity dobrovolnictví či dokonce charitativní služba očekává a farníci by ji měli brát jako přirozenou součást svého života.

Výzkumným problémem této práce je určení postoje, který zaujímá farní komunita k charitativní dobrovolnické službě. Cílem této diplomové práce je zjistit, jaký postoj zaujímá farní komunita k charitativní dobrovolnické službě a zda se nějakým způsobem zapojuje do dobrovolnických aktivit, resp. jaký má vztah farní komunita k charitativní dobrovolnické službě.

4.2 DÍLČÍ CÍLE VÝZKUMU

Při formulování cíle výzkumu se objevily další výzkumné otázky, které se týkají charitativní dobrovolnické služby a na které se taktéž pokusíme nalézt odpověď. Dílčími výzkumnými cíli této práce jsou:

- zjistit, zda se farní komunita aktivně zapojuje do nějakých dobrovolnických aktivit,
- zjistit, zda mají farníci povědomí o dobrovolnických skupinách ve farní komunitě,
- zjistit, zda jsou farníci s aktivitami v dobrovolnických skupinách ve farní komunitě spokojeni, popř. jakou dobrovolnickou skupinu postrádají,
- zjistit, co farní komunitu motivuje k dobrovolnické činnosti,
- zjistit, zda se ženy zapojují do dobrovolnických činností více než muži,

- zjistit, zda se studenti, matky na mateřské nebo rodičovské dovolené a senioři zapojují do dobrovolnických aktivit více než lidé ekonomicky aktivní (zaměstnaní).

4.3 DRUH VÝZKUMU

Na základě stanoveného cíle výzkumu, dílčích výzkumných otázek a hypotéz byla pro tento výzkum vybrána kvantitativní strategie formou dotazníku, prostřednictvím kterého jsme se snažili zjistit, jaký má vztah farní komunita k charitativní dobrovolnické službě. Podle Vlastimila Švece (2006, s. 25) je kvantitativní výzkum: „*jedním ze základních druhů pedagogického výzkumu, jehož smyslem je získat data (čísla), která lze zpracovat kvantitativními postupy.*“

Kvantitativní výzkum tedy pracuje s číselnými údaji, zjišťuje se rozsah nebo frekvence a množství výskytu jevů, resp. jejich stupeň. Tyto číselné údaje je možné matematicky zpracovat - sčítat je, vypočítat jejich průměr, formulovat je v procentech nebo použít další matematické metody statistiky jako je směrodatná odchylka nebo statistická významnost rozdílu mezi dvěma či více výsledky apod. Zároveň se v kvantitativním výzkumu výzkumník snaží držet odstup od zkoumaných jevů, čímž je zabezpečena nestrannost pohledu. Např. při použití dotazníku, což je i tento případ, dotyčný výzkumník nemusí zkoumané osoby ani vidět. Hlavní úlohou zde je třídění údajů a objasnění příčin existence nebo změn jevů. Kvantitativní výzkum se zaměřuje na zkoumané osoby, které mají co nejlépe reprezentovat jistou populaci. V tomto případě se jedná o farní komunitu. Ve většině případů se prověřují existující poznatky, jež jsou známy o pedagogickém jevu. Tyto teorie se ve výzkumu buď potvrzují, nebo vyvrací (Gavora, 2000, s. 31 - 32).

4.4 METODA VÝZKUMU

V rámci této diplomové práce na základě stanoveného cíle a dílčích výzkumných otázek byla použita metoda dotazníkového šetření, která je podle Chrásky (2007, s. 163 - 164) velmi frekventovanou metodou. Jednoduše by se dalo říci, že se jedná o způsob, ve kterém jsou kladeny otázky v písemné podobě a rovněž jsou získávány písemné odpovědi na tyto otázky. Dotazník je tedy definován jako: „*soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.*“ Data, která jsou získána dotazníkem, vyžadují obezřetnost při jejich interpretaci a mají vždy jen podmíněnou platnost. Je důležité rozlišovat mezi objektivními zjištěními a subjektivními soudy. Výhodou je, že dotazník poskytuje rychlé a ekonomické shromáždění dat od většího počtu respondentů.

Podle Gavory (2000, s. 99) je základní podmínkou dotazníku přesná formulace konkrétního cíle a úlohy dotazníku ve vztahu k výzkumnému problému. Dotazník musí mít promyšlenou strukturu. Základní otázku (problém) je potřeba rozdělit do několika okruhů (podproblémů).

Mezi nejdůležitější zásady při sestavování dotazníku patří tyto položky - jasnost a srozumitelnost otázek, jednoznačnost, opatrnost při formulování otázek typu „proč“, zjišťování nezbytných údajů. Otázky by neměly být sugestivní, úspěchem každého dotazníku je ochota respondentů spolupracovat. Dotazník by měl obsahovat jasné pokyny, dbát na to, aby zjištěné údaje bylo možné snadno třídit a zpracovávat. Podstatné je také řazení položek: psychologické hledisko má přednost před logickým hlediskem a nejdůležitější otázky by měly být ve střední části dotazníkového šetření (Chráska, 2007, s. 169 - 170).

Použitý dotazník se skládá z dvaceti dvou otázek. Obsahuje otázky jak otevřené a uzavřené, tak i polouzavřené. Nevýhodou otevřených otázek (např. otázky č. 7, č. 9) je volnost, která způsobuje obtíže při vyhodnocování. Proto je dobré po shromáždění všech odpovědí provést dodatečnou kategorizaci. Uzavřené otázky (např. otázky č. 10, č. 11, č. 16 atd.) se vyznačují tím, že mají určitý počet předem připravených odpovědí, což usnadňuje vyhodnocování odpovědí. Tento typ otázek je pro respondenty příjemnější. Uzavřené položky lze rozdělit na dichotomické a polytomické. Dvě vzájemně vylučující se odpovědi (např. ano - ne u otázky č. 1) tvoří dichotomickou položku. Při možnosti výběru z více než dvou odpovědí se jedná o položky polytomické, které se dále dělí na výběrové (otázka č. 6), výčtové (otázky č. 2, č. 4, č. 5 a č. 8) a stupnicové. Posledním typem jsou otázky polouzavřené nebo také polootevřené (např. otázka č. 3) (Chráska, 2007, s. 165 - 167).

Dotazník je možné rozdělit do čtyř částí. První částí je úvod, ve kterém jsou respondenti seznámeni s mou osobou, oborem studia a cílem dotazníku. Také obsahuje účel dotazníku související se zpracováním výsledků k diplomové práci a ujištění o anonymitě. Tato data jsou uchována v anonymní podobě, aby se zamezilo přístupu třetích osob k těmto datům. Samotná část výzkumu se v první řadě věnuje otázkám o dobrovolnictví a zapojení farní komunity do dobrovolnických aktivit všeobecně, k čemuž měly posloužit otázky č. 1 - č. 4. Další část dotazníku se již vztahuje k charitativní dobrovolnické službě ve farnosti, sociálním aktivitám a osobním postojům respondentů, díky čemuž bylo možné zjistit postoj farní komunity k charitativní dobrovolnické službě. Tato část zahrnovala otázky č. 5 - č. 19. Poslední část se týká otázek, které zjišťují fakta o respondentech jako je jejich

pohlaví, věk a současné povolání. Tyto údaje o respondentech v otázkách č. 20 - č. 22 měly sloužit zjištění, v jakém složení jsou jednotlivé skupiny zastoupeny. Dotazník v úplném znění je k nahlédnutí příloze č. 1.

4.5 VÝZKUMNÝ VZOREK

Před samotným výzkumem bylo třeba stanovit výzkumný vzorek. Vzhledem k tomu, že se tato práce týká postoje farní komunity, tak bylo jasné, že výzkumný vzorek bude tvořit farní komunita, konkrétně v Římskokatolické farnosti Luhačovice. Příslušný dotazník mohli respondenti vyplnit elektronicky na internetovém formuláři google.com, který byl veřejně přístupný a bez zabezpečení prostřednictvím hesla. Odkaz k vyplnění dotazníku byl respondentům zaslán prostřednictvím e-mailu nebo sociální sítě. Farníci byli také osloveni při nedělních mších sv. přímo v kostele sv. Rodiny v Luhačovicích formou tištěné podoby dotazníku. Odkaz s prosbou o vyplnění dotazníku visel i na internetových stránkách Farnosti Luhačovice www.luhacovicefarnost.cz.

4.6 HYPOTÉZY

Na základě výše uvedených cílů jsou formulovány tyto hypotézy:

H1 - Většina farní komunity se již dříve aktivně zapojila do nějakých dobrovolnických aktivit.

Hypotéza H1 předpokládá, že se farní komunita již dříve zúčastnila nějaké dobrovolné akce, ať už ve farní komunitě nebo mimo ni, protože soucítí s potřebami druhých a je tak živým příkladem Kristovy lásky.

H2 - Farníci mají povědomí o dobrovolnických skupinách ve farní komunitě, protože jsou jejími členy.

Hypotéza H2 předpokládá, že farníci jsou dostatečně informováni o dobrovolnických skupinách ve farní komunitě, protože se účastní bohoslužeb, dozvídají se o nich z ohlášek během mší svatých, z nástěnek, z internetu, z novin, od svých příbuzných a přátel apod. Jsou tak účastníky přímého dění ve farnosti.

H3 - Farníci jsou s aktivitami v dobrovolnických skupinách ve farní komunitě spokojeni, protože se sami podílejí na jejich vytváření.

Hypotéza H3 předpokládá, že farníci jsou s aktivitami v dobrovolnických skupinách ve farní komunitě spokojeni, protože se sami podílejí na jejich vytváření, jak organizačně, tak jejich účastí. Jsou jim k dispozici různé aktivity a společenství, která jsou zaměřená na odlišné cílové skupiny.

H4 - Primárním motivem pomáhání u farníků je křesťanská povinnost.

Hypotéza H4 předpokládá, že primárním motivem farníků k charitativní činnosti je především snaha pomoci svým bližním, kteří se nacházejí v obtížné životní situaci. Jednají tak podle křesťanských zásad.

H5 - Ženy se zapojují do dobrovolnické činnosti více než muži, protože je to dáno větší empatií.

Hypotéza H5 předpokládá, že se ženy do dobrovolnických činností zapojují více než muži, protože jsou více empatické, vnímavější k potřebám druhých, soucítí s potřebami svých bližních a jsou ochotnější pomoci.

H6 - Studenti, matky na mateřské nebo rodičovské dovolené a senioři se více zapojují do dobrovolnických aktivit zapojují více než lidé ekonomicky aktivní (zaměstnaní).

Hypotéza H6 předpokládá, že studenti, matky na mateřské nebo rodičovské dovolené a senioři se více zapojují do dobrovolnických aktivit, protože mají více volného času, který vyplňují smysluplnou dobrovolnickou aktivitou než lidé, kteří jsou zaměstnaní a nemají tolik volného času.

4.7 REALIZACE VÝZKUMU

Dotazníkové šetření tohoto výzkumu bylo provedeno od konce měsíce března do konce měsíce dubna roku 2015. Primárním a důležitým krokem byla snaha dát dotazník mezi všechny členy farní komunity kvůli zajištění reprezentativnosti výsledků, tedy nejen mezi ty aktivní, kteří navštěvují scholu, ministrují, věnují se dětem a mládeži apod.

V tomto výzkumném šetření bylo celkem sesbíráno 115 dotazníků, z toho 98 v elektronické podobě a 17 v tištěné podobě. Návratnost dotazníků, obzvláště v tištěné podobě, kterých bylo rozdáno 40, byla očekávána vyšší, ale i přesto se podařilo nasbírat poměrně vysoký počet dotazníků. Vzhledem k malé četnosti vyplnění tištěné podoby

dotazníku lze předpokládat zapojení spíše mladší a střední generace. Z toho důvodu lze usuzovat, že na dotazník odpověděla spíše aktivnější část farní komunity, ale přesto lze předpokládat, že se výběr reprezentativnosti alespoň blíží. Postupné vyhodnocení otázek by mělo přinést odpověď na cíl výzkumu, který je výše uveden (viz 4.1 Výzkumný problém a cíl výzkumu).

4.8 ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT

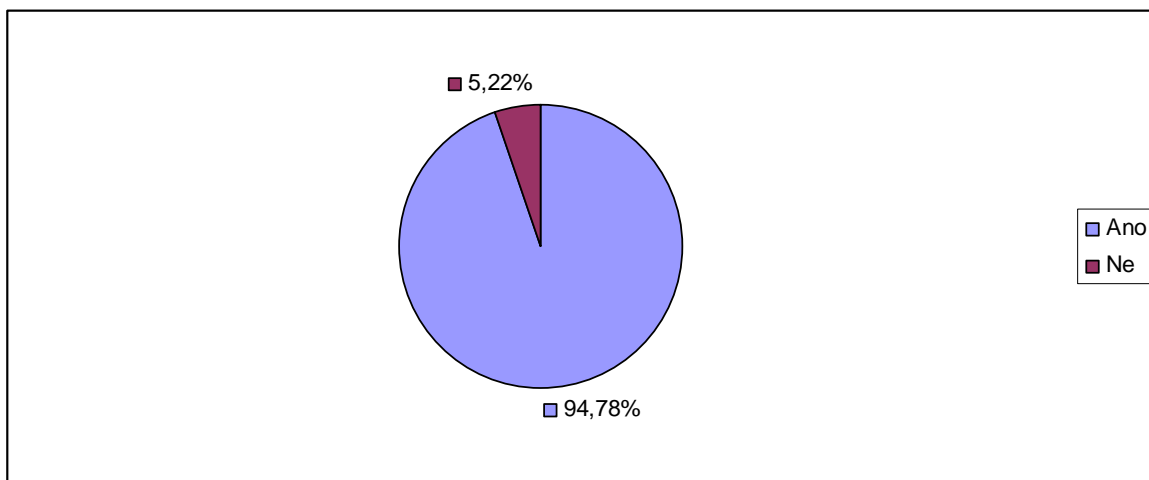
Získávání a zpracování dat proběhlo v následujících fázích. Nejprve došlo k uveřejnění dotazníku na internetovém formuláři google.com, k rozeslání dotazníků prostřednictvím e-mailu nebo sociální sítě, k rozdělení dotazníků ve farní komunitě a k umístění odkazu k dotazníku s prosbou o jeho vyplnění na internetových stránkách farnosti www.luhacovicefarnost.cz. Po sesbírání dotazníků došlo ke zpracování získaných dat a vytvoření přehledných grafů v programu Microsoft Excel.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

V této kapitole jsou vyhodnoceny jednotlivé otázky dotazníku s následnou interpretací výsledků tohoto výzkumu. Pro větší přehlednost výsledků výzkumu jsou použity grafy.

5.1 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

Otázka č. 1 - Zapojil/a jste se někdy do dobrovolnické aktivity?

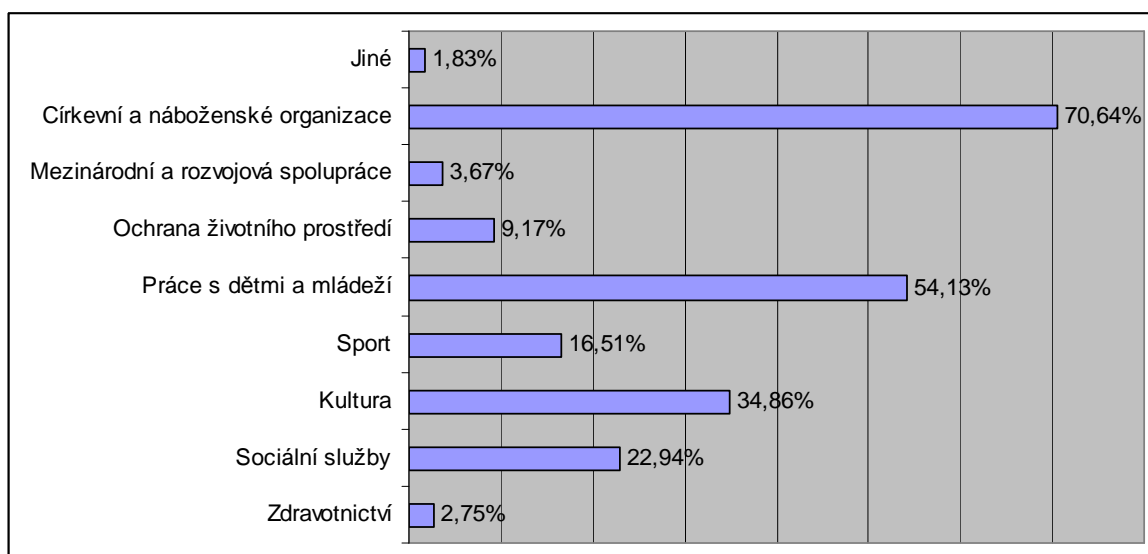

Graf č. 1: Zapojení do dobrovolnických aktivit

Podle grafu č. 1 je patrné, že se převážná většina (94,78 %) dotazovaných respondentů farní komunity již někdy zapojila do dobrovolnické aktivity. Pouhých 5,22 % se nikdy nezapojilo do dobrovolnické aktivity.

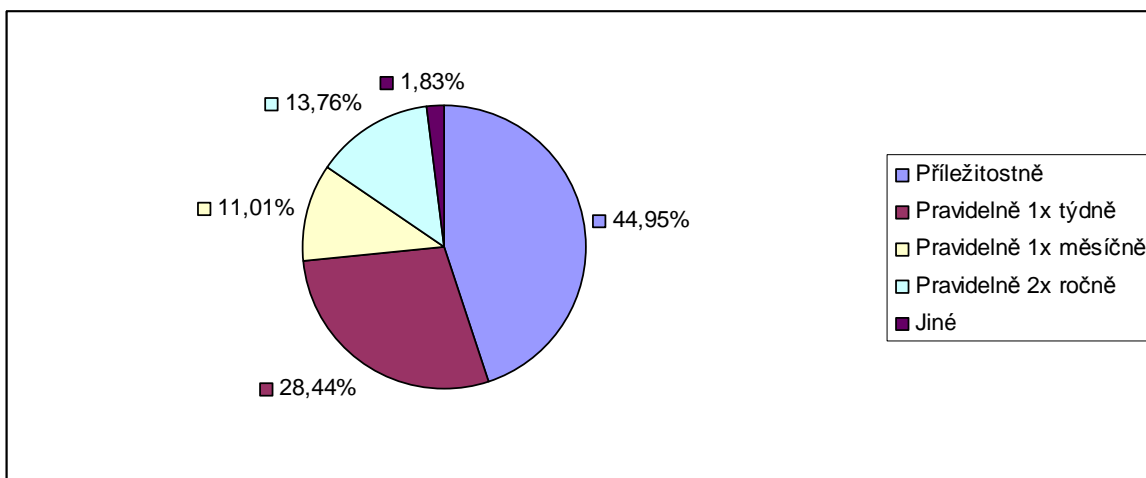
Otázka č. 2 - Jestliže jste se již dříve zapojil/a do dobrovolnické aktivity, v jaké oblasti to bylo? Můžete označit více možností.

Graf č. 2: Oblast zapojení do dobrovolnických aktivit

Nejvíce respondentů (70,64 %) uvedlo zapojení v různých církevních a náboženských organizacích, což je logické vzhledem k cílové skupině (farní komunita). Jedinou další skupinou, do které se zapojilo přes polovinu tázaných osob, byla práce s dětmi a mládeží (54,13 %), což je jedna z oblastí s největším zapojením dobrovolníků (online, www.dobrovolnik.cz). Přes třetinu (34,86 %) dotazovaných respondentů se již dříve angažovalo v kultuře, což může být způsobeno tím, že Luhačovice jsou lázeňské město s bohatým kulturním a společenským životem (např. Otevírání pramenů, Mezinárodní festival dětských folklórních souborů zvaný Písní a tancem, různé koncerty atd.). Do sociálních služeb se zapojilo necelých 23 % respondentů. Oblast sociálních služeb je taktéž obecně uváděna jako jedna z oblastí s největším zapojením dobrovolníků. Nejmenší zastoupení podle grafu č. 2 má oblast zdravotnictví (2,75 %), ochrany životního prostředí (9,17 %), mezinárodní a rozvojové spolupráce (3,67 %). V kategorii jiné byla uváděna finanční a materiální pomoc.

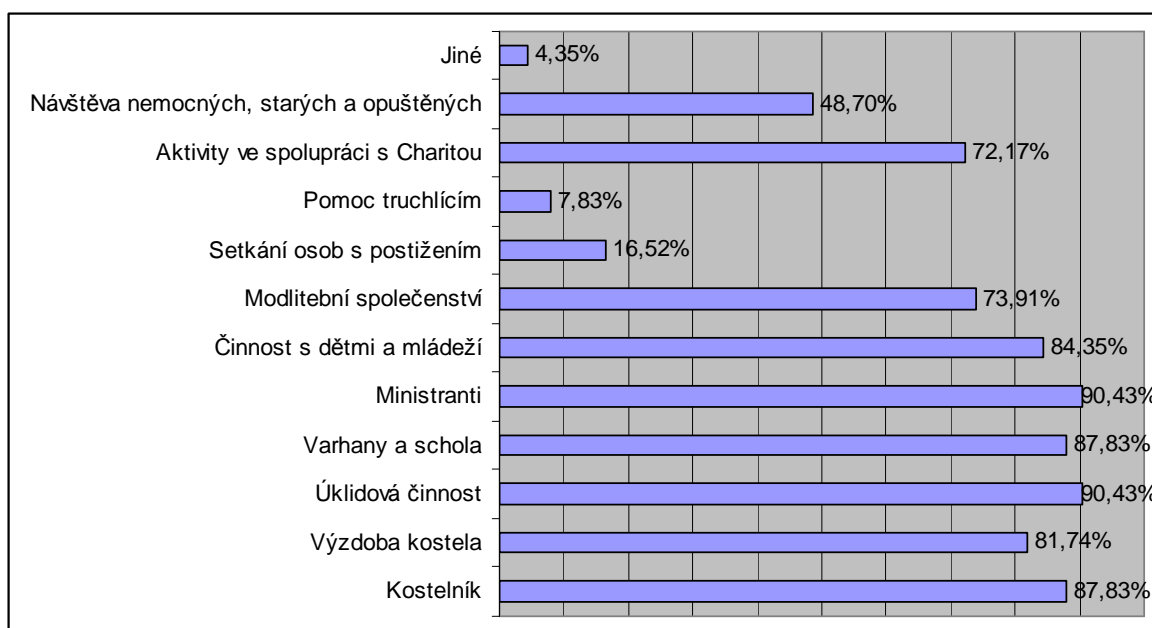
Otázka č. 3 - Jak často jste se zúčastňoval nebo se stále zúčastňujete dobrovolnických aktivit?

Graf č. 3: Zúčastnění

Mezi pravidelnými účastníky je zapojení alespoň 1x týdně častější než zapojení 1x měsíčně nebo 2x ročně. Dokonce platí, že víc jak polovina pravidelných účastníků se zapojuje alespoň 1x týdně. Lidé, kteří se účastní dobrovolnických aktivit příležitostně, tvoří největší skupinu. Většinou jsou osloveni osobou zapojující se pravidelně nebo se u nich jedná o jednorázové akce (viz 3.3.1 Z hlediska času). Jako odpověď jiné bylo uváděno, že záleží na tom, o jakou dobrovolnickou aktivitu se jedná (např. úklid 2x ročně, kostelník 1x týdně) (viz 1.6.4 Farní společenství), a také zúčastňování se během celého roku.

Otázka č. 4 - Které dobrovolnické skupiny znáte u Vás ve farnosti, popř. doplňte jiné.

Graf č. 4: Dobrovolnické skupiny ve farnosti

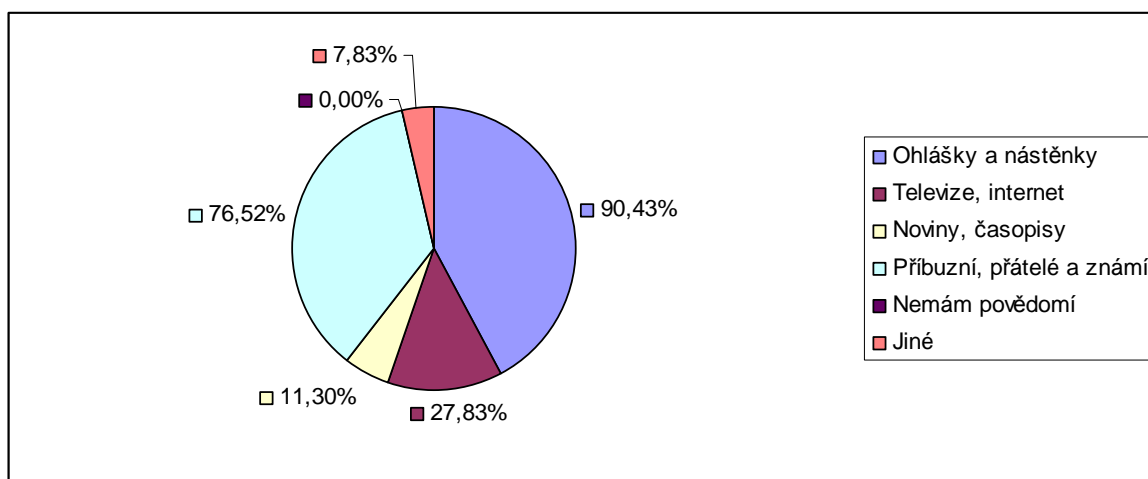
Dobrovolnické skupiny ve farnosti nejsou řízeny koordinátorem, ale každá dobrovolnická skupina má svého vedoucího (viz 1.6.4 Farní společenství), kteří jsou většinou členy poradních sborů farnosti, konkrétně pastorační rady (viz 1.5.2 Poradní sbory farnosti), která se pravidelně schází a podílí se na tvorbě pastoračního plánu farnosti (viz 1.6.3 Aktivity farnosti). V tomto případě se jedná o dlouhodobou dobrovolnou pomoc (viz 3.3 Druhy dobrovolnictví).

Nejznámější dobrovolnickou skupinou mezi farníky jsou ministranti, úklidová činnost, varhany a schola a pozice kostelníka, které dosahují přibližně 90 %. O něco nižší, ale stále vysoké povědomí panuje u činností s dětmi a mládeží, výzdoby kostela, modlitebních společenství a aktivit ve spolupráci s Charitou (vše přes 70 %).

Tři z uvedených skupin ve farnosti nemají svého vedoucího, a to návštěva nemocných, starých a opuštěných, pomoc truchlícím a setkání osob s postižením, tudíž mohly být odpovědi částečně zkreslené tím, že někteří lidé zaměnili dobrovolnickou skupinu s vedoucím za dobrovolnou občanskou výpomoc (viz 3.3 Druhy dobrovolnictví), což se týká především návštěvy nemocných, starých a opuštěných a pomoci truchlícím. Jiným důvodem může být, že se dotazník v elektronické podobě dostal mimo farní komunitu ŘKF Luhačovice. Některé respondenty mohlo také zmást to, že setkání osob s postižením probíhá na Charitě Svaté rodiny Luhačovice.

V doplnění jiných dobrovolnických skupin bylo uvedeno organizování průvodů s krojovanými účastníky, čtení při mších svatých a všeobecná pomoc ve farnosti (s výstavbou, brigády).

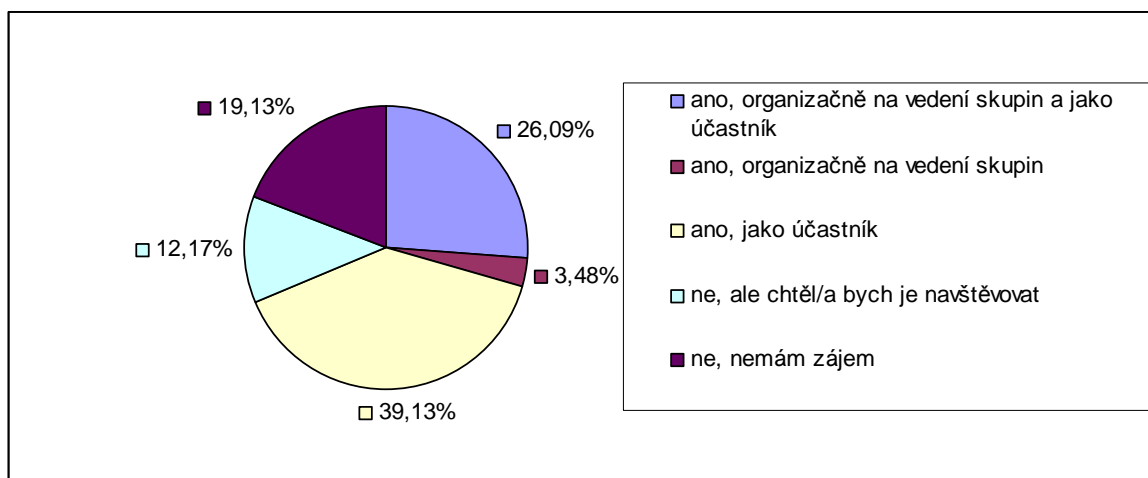
Otázka č. 5 - Odkud máte povědomí o těchto dobrovolnických skupinách u Vás ve farnosti? Můžete označit více možností.

Graf č. 5: Povědomí o dobrovolnických skupinách

Většina respondentů (90,43 %) má povědomí o dobrovolnických skupinách ve farnosti ze sociální interakce (z ohlášek a nástěnek v kostele, přes příbuzné, přátele a známé) spíše než zprostředkovaně z médií (televize, internet, noviny, časopisy). To je považováno za pozitivní zjištění, stejně jako to, že žádný respondent nevedl, že by neměl vůbec povědomí o dobrovolnických skupinách ve farnosti, což dokazuje, že farníci jsou o dobrovolnických skupinách ve farnosti dobře informováni. V odpovědi jiné farníci často uváděli, že jsou účastníky přímého dění ve farnosti.

Otázka č. 6 - Podílíte se na aktivitách dobrovolnických skupin?

Graf č. 6: Podílení se na dobrovolnických skupinách

Nejvíce dotazovaných respondentů (39,13 %) se podílí na aktivitách dobrovolnických skupin ve farnosti jako jejich účastníci. Velké zastoupení respondentů (26,09 %) má i podílení se na organizačním vedení dobrovolnických skupin a zároveň jejich navštěvování jako účastníci. Malý zájem o návštěvnost dobrovolnických skupin (odpověď d - ne, ale chtěl/a bych je navštěvovat) může mít pozitivní i negativní interpretace, např. lidé, kteří se chtějí zapojit, již zapojeni jsou, nebo naopak by se lidé rádi do skupin zapojili, ale ty jsou spíše uzavřené (méně přístupné lidem zvenčí).

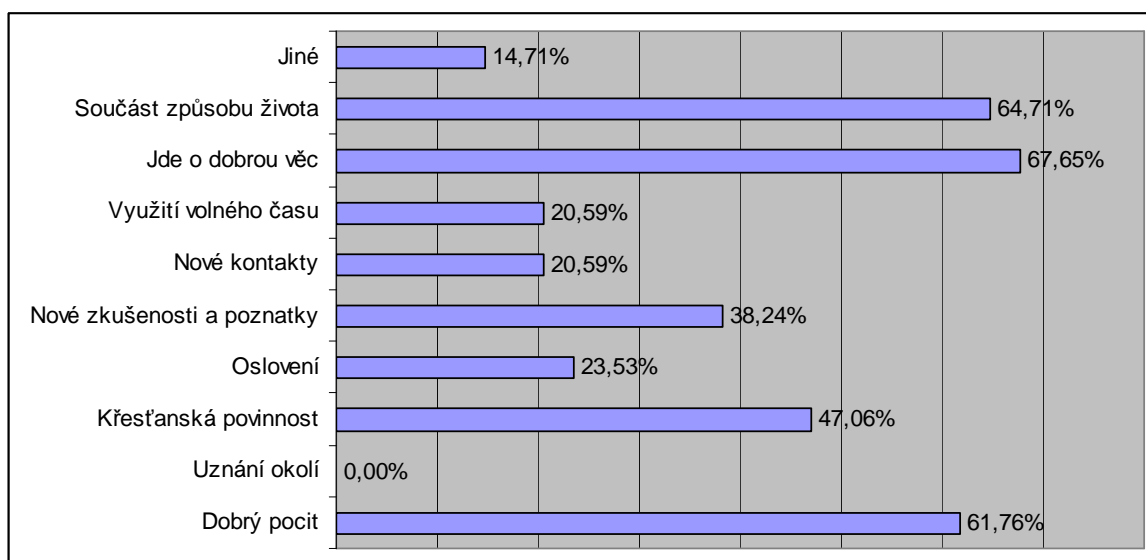
Otázka č. 7 - Pokud se podílíte organizačně na vedení dobrovolnických skupin, napište, o kterou skupinu/y se jedná a jakým způsobem se na organizaci podílíte (např. schola, vedení zkoušek, organizování koncertů apod.).

Nejvíce se farníci organizačně podíleli na vedení dobrovolnických skupin zaměřených na děti a mládež. V podobném množství se vyskytovaly dobrovolnické skupiny zaměřující se na kulturní programy, úklidovou činnost, varhany a scholu či modlitební společenství, což svědčí o aktivitě farnosti a ochotě podílet se na organizačním vedení dobrovolnických skupin. Nejmenší zastoupení má pozice kostelníka, aktivity ve spolupráci s Charitou a technická oblast. Níže jsou uvedeny výpovědi respondentů podle jednotlivých dobrovolnických skupin.

- kostelník - kostelnická služba spojená s odemykáním a zamykáním kostela, přichystání oltáře ke slavení mše sv., rozpis služeb apod.

- výzdoba kostela - květinová výzdoba, výzdoba kaple, výzdoba při různých církevních slavnostech a svátcích, např. stavění Betlému, přichystání jednotlivých oltářů k oslavě Božího těla.
- úklidová činnost - organizace skupiny, domluva, úklid kostela, ale i kaple, praní a žehlení kostelního prádla.
- varhany a schola - varhanická služba, vedení scholy, organizování koncertů.
- ministrování - rozdělení služeb, vedení ministrantských schůzek, odvoz autem, organizace sportovních aktivit na schůzkách, organizace modliteb na táboře.
- činnosti s dětmi a mládeží - činnosti s prvokomunikanty; katecheze pro děti - vedení, dohled nad dětmi; společenství Sluníčka - společná modlitba, hry, zábava, setkávání dětí, společenství mládeže, farní tábor, organizování příležitostných akcí pro děti a mládež, např. Putování za vánoční hvězdou, aktivity pro děti a mládež v rámci děkanátu, např. setkávání mládeže.
- modlitební společenství - modlitby matek - vedení skupiny, zajišťování místa, klíčů, hra na kytaru, organizování modlitebního tridua.
- setkání osob s postižením - pořádání výletů, akcí, besed, programy pro tělesně a zdravotně postižené. Více vysvětlení u otázky č. 4.
- pomoc truchlícím - vysvětlení u otázky č. 4.
- aktivity ve spolupráci s Charitou - organizování akcí pro farnost a Charitu, poskytování zázemí pro dobrovolníky, zajištění pojištění, supervize, školení, spolupráce na přípravě akcí a dobrovolnických aktivit, pletení ob vazů, organizace farního plesu.
- návštěva nemocných, starých a opuštěných - programy pro seniory. Více vysvětlení u otázky č. 4.
- kulturní programy - nacvičování scének s dětmi k příchodu sv. Mikuláše a na Živý Betlém, organizace koncertů, kulturních akcí, krojových průvodů, společenských akcí ve farnosti či různých kurzů - výchova dětí, manželské večery.
- technická oblast - technická správa kostela.
- další aktivity - budování, návrhy a instalace pamětních desek na památku odbojářů, letců a vojáků spojeneckých armád, kteří padli v našem regionu; člen farní rady.

Otázka č. 8 - Z jakých důvodů se podílíte na organizování dobrovolnických skupin? Můžete označit více možností.

Graf č. 7 : Důvody podílení se na organizování dobrovolnických skupin

Při vyhodnocování této otázky bylo ošetřeno, aby odpovídali pouze ti, co se podílejí na organizačním vedení jednotlivých dobrovolnických skupin. V první trojici se objevily odpovědi, že se jedná o přesvědčení, že jde o dobrou věc, je to součást způsobu života a farníci z toho mají dobrý pocit. Všechny tyto možnosti uvedly dvě třetiny respondentů (vše nad 60 %). Žádný respondent neuvedl odpověď uznání okolí. Podrobněji rozvedeno dále (viz Ověření hypotéz - hypotéza H4).

Otázka č. 9 - Pokud navštěvujete některou z dobrovolnických skupin, napište, o kterou skupinu/y se jedná a co konkrétně tato skupina/y dělá/jí (např. schola - nácvik písní, účast na koncertech apod.).

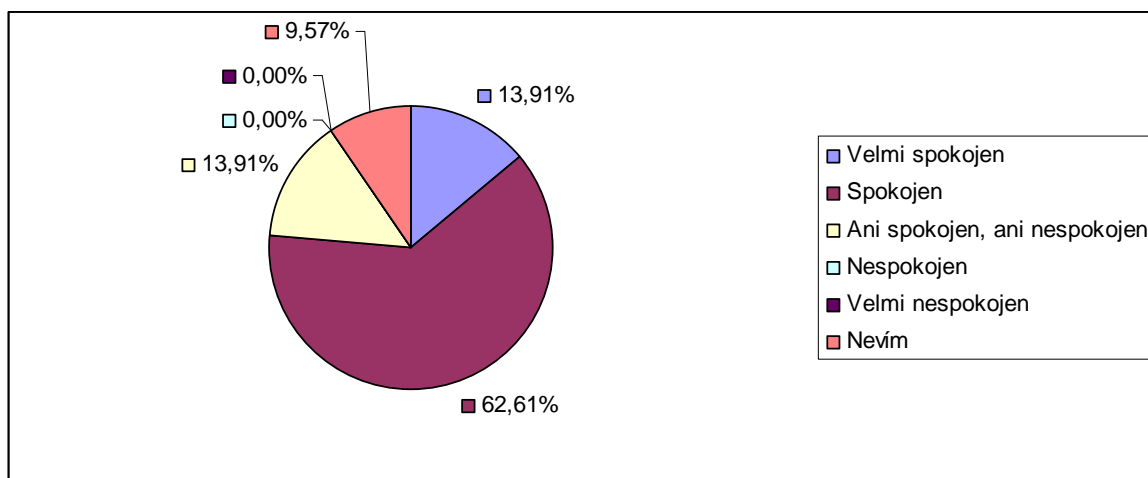
V navštěvování dobrovolnických skupin jednoznačně převažovala úklidová činnost. Vyrovnanými kategoriemi byly varhany a schola, ministrování, modlitební společenství a také aktivity ve spolupráci s Charitou. Stejně jako u otázky č. 7 jsou níže uvedeny jednotlivé dobrovolnické skupiny a k nim přiřazeny činnosti podle výpovědí respondentů.

- kostelník - kostelnická služba ve všední dny, činnosti spojené s rolí kostelníka.
- výzdoba kostela - květinová výzdoba, přichystání jednotlivých oltářů k oslavě Božího těla.

- úklidová činnost - úklid kostela zhruba 2x ročně (zametání, vytírání, luxování, umývání oken), úklid kaplí, fary, žehlení a praní kostelního prádla.
- varhany a schola - nácvik písní 1x týdně, zpěv během mši sv., pohřbu či na svatbě a jiných kulturních událostech (např. Živý Betlém), hudební doprovod, doprovod při mši sv. v rámci Modliteb matek.
- ministrování - asistence kněžím při bohoslužbách, fotbalové turnaje, výchova mladších.
- činnosti s dětmi a mládeží - katecheze pro děti; společenství Sluníčka, společenství pro mládež Spolčo - účast; příprava soutěží v rámci táboráků na začátku a konci školního roku.
- modlitební společenství - Modlitby matek - modlitby probíhají každý týden, v rámci kterých se ženy modlí za děti, prosí a děkují, ale také se modlí za kněze a farnost. Jednou za čtvrt roku se koná modlitební triduum pro farnost; Společenství matek - setkávání matek s malými dětmi, společná modlitba za jejich rodiny a děti, modlitby růžence.
- setkání osob s postižením - vysvětlení u otázky č. 4.
- pomoc truchlícím - vysvětlení u otázky č. 4.
- aktivity ve spolupráci s Charitou - vedoucí skupinky v rámci Tříkrálové sbírky, pomoc při prodeji výrobků v rámci jarmarků a poutí, návštěva Denního stacionáře, organizování aktivit pro děti a mládež, vedení charitní knihovny, spolupráce a podpora dobrovolníků (Tříkrálová sbírka, Postní almužna, poutě ve farnosti, koncerty a benefiční akce, Týden s Charitou atd.).
- návštěva nemocných, starých a opuštěných - jejich návštěva, doprovod seniorů na mši sv. do kostela nebo do kaple (vysvětlení u otázky č. 4).
- kulturní programy - účast na koncertech, krojovaný průvod při Otevírání pramenů, pomoc při Živém Betlému, zájezdy.
- technická oblast - pomoc při stavbách a opravách kostela či jiných sakrálních památkách (kaple, kříže atd.), občasná výpomoc na brigádách (např. malování kostela).
- další aktivity - účast na farní radě (řešení farních záležitostí z oblasti ekonomiky, zabezpečení liturgických a příležitostných církevních slavností (např. Boží tělo, 1. svaté přijímání), příprava ročního kalendáře aktivit (pozn. autora: pastorační plán)); zpracování farní kroniky, zpracování plakátů na jednotlivé akce, organizování a realizování křížových cest, vlastní programy; pomoc při vaření a pečení buchet k jednotlivým akcím ve farnosti (např. farní tábor); zařizování toho, co je aktuálně potřeba.

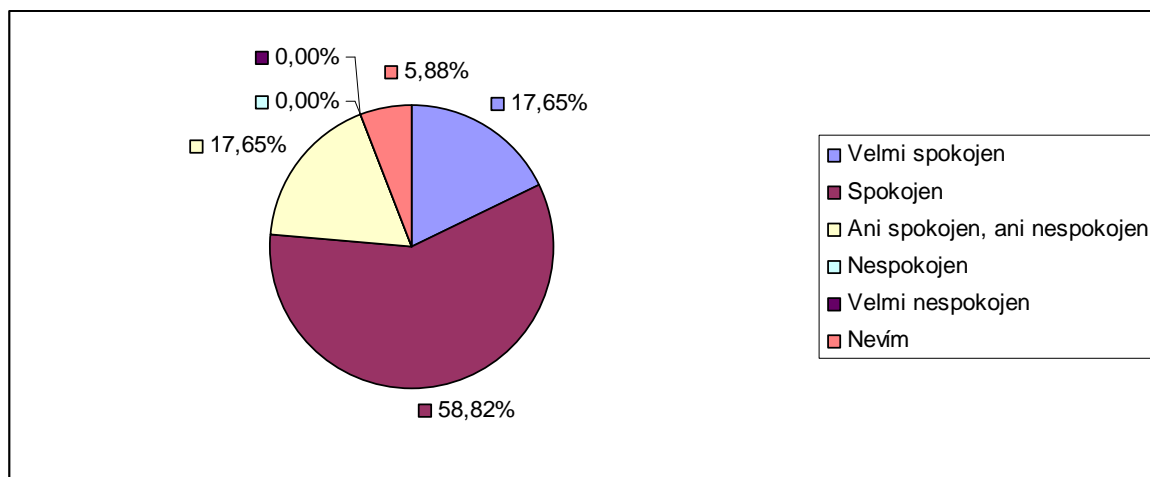

Otázka č. 10 - Jste s vedením a aktivitami dobrovolnických skupin spokojen/a?

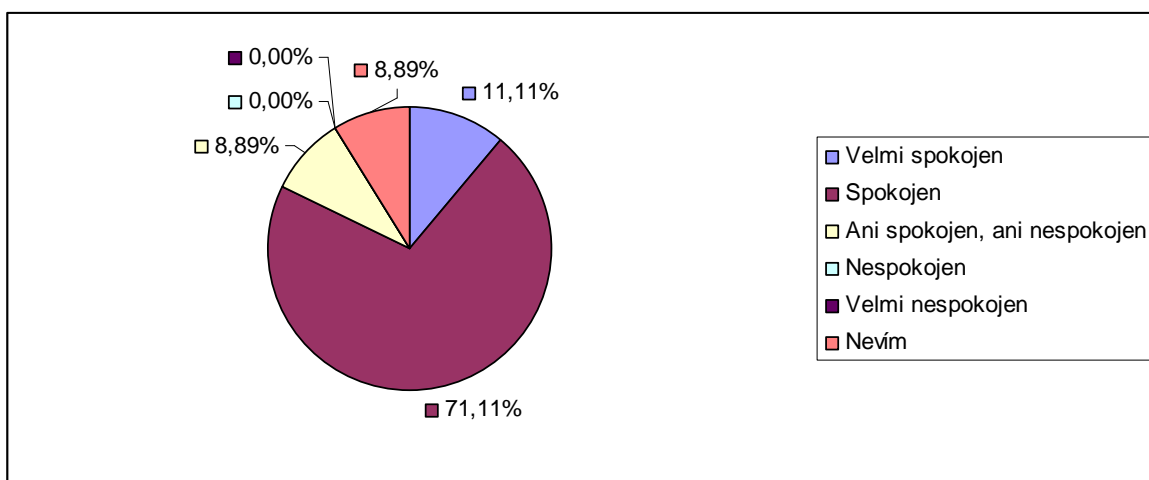

Graf č. 8: Spokojenost s vedením a aktivitami dobrovolnických skupin

Farníci jsou podle grafu č. 8 s vedením a aktivitami dobrovolnických skupin spokojeni (62,61 %). Celková spokojenost (velmi spokojen a spokojen) farníků dosahuje 76,52 %. Žádný respondent neuvedl, že je nespokojen nebo dokonce velmi nespokojen, což je pozitivní zjištění a svědčí to o spokojenosti farníků s vedením a aktivitami dobrovolnických skupin.

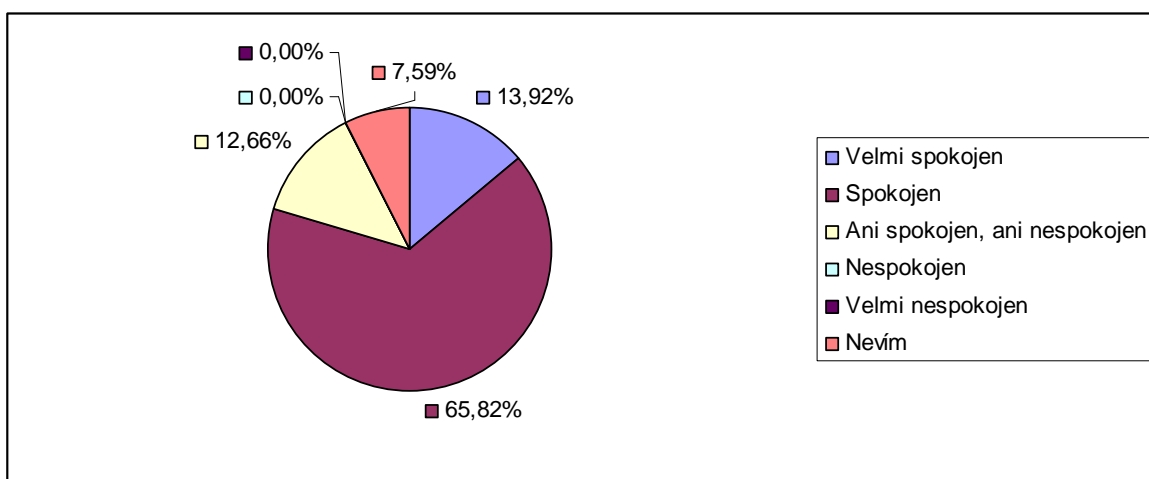

Graf č. 9: Spokojenost s vedením a aktivitami dobrovolnických skupin - vedoucí

Graf č. 10: Spokojenost s vedením a aktivitami dobrovolnických skupin - účastníci

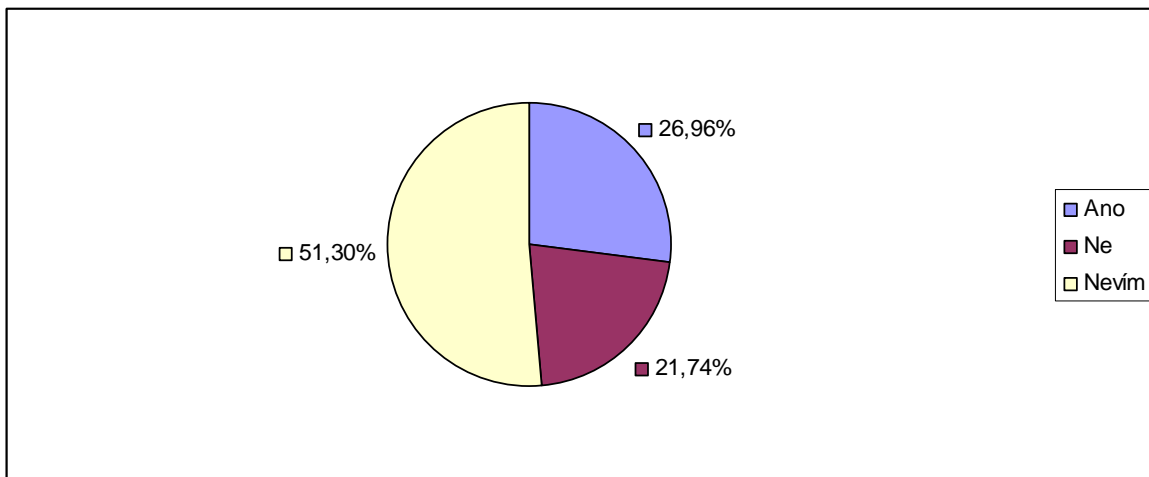
Při rozdělení respondentů na vedoucí a účastníky se ukázala vyšší frekvence odpovědí „velmi spokojen“ u vedoucích než u účastníků, naopak celková spokojenost byla vyšší u účastníků (82 %) než u vedoucích (76,5 %).

Graf č. 11: Spokojenost s vedením a aktivitami dobrovolnických skupin - všichni aktivní účastníci

Podle grafu č. 11 je patrné, že ze 79 zapojených respondentů, ať už vedoucích nebo účastníků (všichni aktivní účastníci), je s aktivitami v dobrovolnických skupinách ve farní komunitě spokojeno takřka 80 % (velmi spokojen a spokojen).

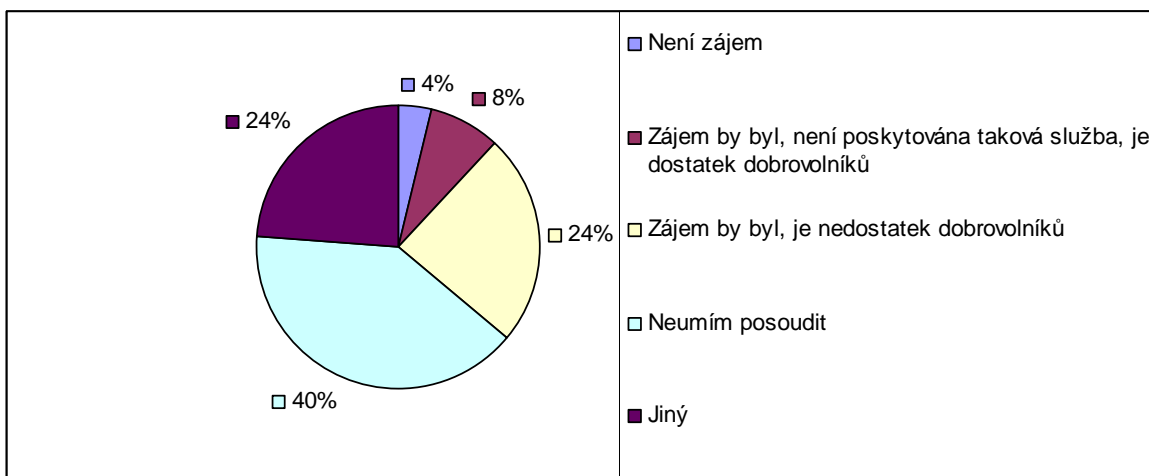
Otázka č. 11 - Věnuje Vaše farnost dostatečnou pozornost sociálním aktivitám vůči nemocným, starým a opuštěným lidem prostřednictvím dobrovolnické činnosti, např. návštěvou, zabezpečením jejich odvozu do kostela a zpět, nákupem apod. (mimo návštěv kněží v rámci tzv. navštěvování nemocných)?

Graf č. 12: Sociální aktivity

Více jak polovina (51,30 %) dotazovaných uvedla, že neví, jestli jejich farnost věnuje dostatečnou pozornost sociálním aktivitám vůči nemocným, starým a opuštěným lidem prostřednictvím dobrovolnické činnosti, což je v rozporu s tvrzením, že 48,70 % zná ve farnosti dobrovolnickou skupinu se zaměřením na nemocné, staré a opuštěné (viz otázka č. 4). Ze zbytku 55 % uvedlo, že jejich farnost věnuje dostatečnou pozornost sociálním aktivitám.

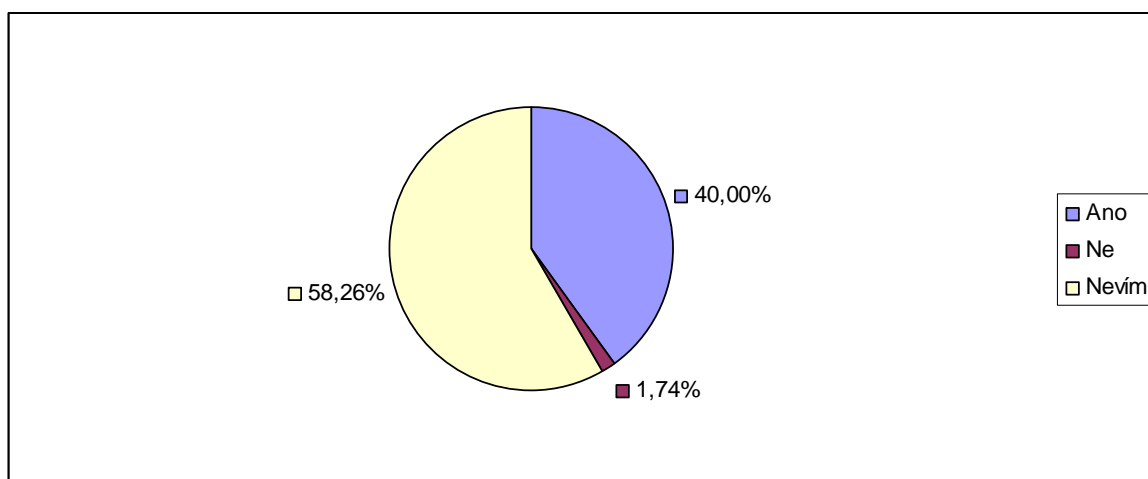
Otázka č. 12 - Pokud ne, co je důvodem?

Graf č. 13: Důvod

Nejvíce respondentů (40 %) uvedlo, že neumí posoudit, proč jejich farnost nevěnuje dostatečnou pozornost sociálním aktivitám vůči nemocným, starým a opuštěným lidem prostřednictvím dobrovolnické činnosti. 24 % dotazovaných respondentů odpovědělo, že zájem by byl, ale je nedostatek dobrovolníků a také uvedlo jiné důvody, mezi které patří: malá informovanost; nebyl vznesen takový návrh; chybí organizačně schopný dobrovolník (leader), který by si to vzal na starost a začal s tím něco dělat; nikdy se o tom nemluvalo; přirozená pomoc ve vlastní rodině.

Otázka č. 13 - Jsou dobrovolníci od Vás z farnosti zapojeni do oblasti misijní činnosti na podporu sociálně znevýhodněných dětí a mládeže u nás nebo v zahraničí? Pokud ano, uveďte jakým způsobem.

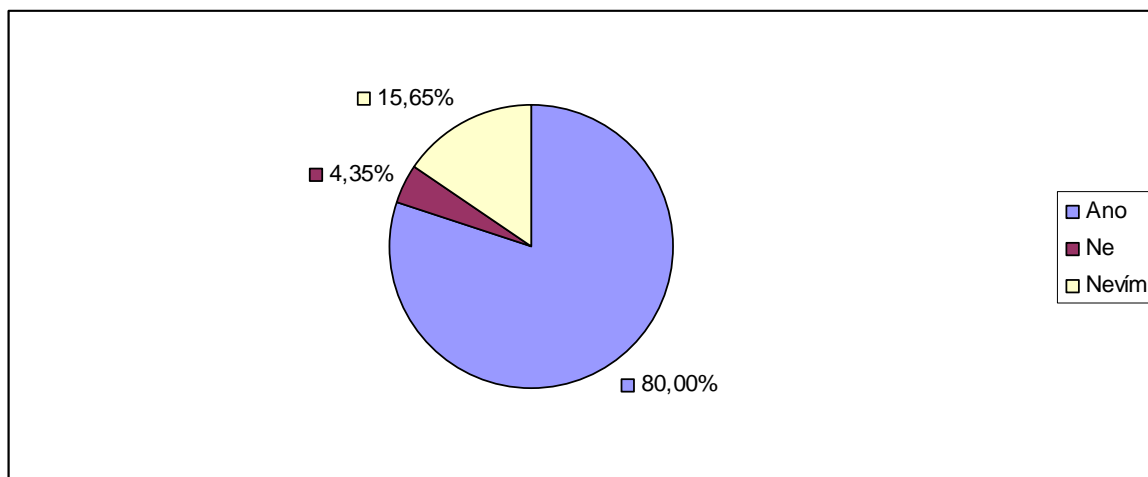
Graf č. 14: Misijní činnost

U otázky č. 13 odpovídali respondenti převážně neví (58,26 %), což napovídá tomu, že farní komunita má nedostatečnou informovanost o misijních činnostech na podporu sociálně znevýhodněných dětí a mládeže u nás nebo v zahraničí, protože misijní činnost ve farnosti probíhá v různých formách (viz 1.6.3 Aktivity farnosti).

Na doplňující otázku, jakým způsobem jsou dobrovolníci z farnosti zapojeni do oblasti misijní činnosti na podporu sociálně znevýhodněných dětí a mládeže u nás nebo v zahraničí, častokrát respondenti uváděli Adopci na dálku, misijní aktivity (prodej kalendářů a koláčů) (viz 1.6.3 Aktivity farnosti), spolupráci s Charitou (vánoční balíčky pro děti na Ukrajinu) a ženy zapojené do misijních činností. Konkrétně se jednalo o dobrovolnou službu (viz 3.3 Druhy dobrovolnictví) v salesiánském středisku ve Staré

Zagoře v Bulharsku s romskou komunitou, o práci s dětmi a mládeží taktéž romského etnika v Teplicích a o práci na Slovensku.

Otázka č. 14 - Konají se u Vás ve farnosti ve spolupráci s Charitou nějaké benefiční akce, např. charitativní koncert či výstava, jejichž výtěžek jde na pomoc potřebným lidem? Pokud ano, uveďte, o jakou akci se jedná.

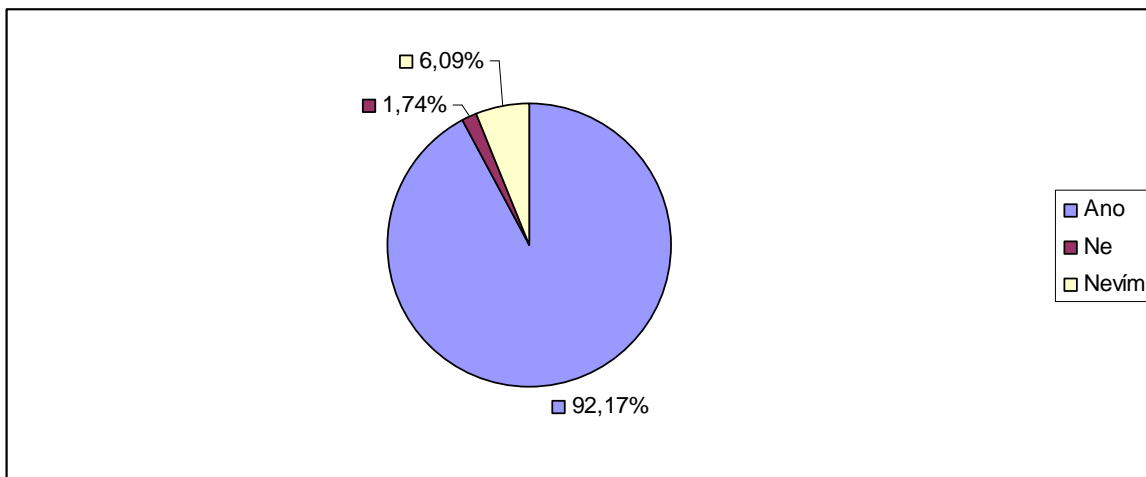
Graf č. 15: Benefiční akce

Většina respondentů (80 %) ví, že se u nich ve farnosti konají benefiční akce ve spolupráci s Charitou, jejichž výtěžek jde na pomoc potřebným lidem, což je velmi pozitivní zjištění. Pouze malé procento (4,35 %) respondentů odpovědělo, že se zde benefiční akce nekonají.

Mezi nejznámější benefiční akce, jejichž výtěžek jde na pomoc potřebným lidem, patří podle respondentů benefiční koncert Charity, bazárek vánočního cukroví, Postní almužna, jarmark s prodejem charitních výrobků, ale málokdo z respondentů si vzpomněl na výstavu lidových Betlémů (viz 2.6 Vztah Charity a Farnosti).

Milým zjištěním bylo uvedení i jiných benefičních akcí, které se konají v Městském kulturním domě Elektra v Luhačovicích, pořádaných Veronikou Záhorskou, která zastupuje občanské sdružení KORUNKA LUHAČOVICE, pomáhající nemocným a handicapovaným dětem ze Zlínského kraje. Z toho lze usuzovat, že farnost a Charita mají v pořádání benefičních akcí natolik dobrou pověst, že jsou jim přisuzovány i akce pořádané mimo tuto spolupráci.

Otázka č. 15 - Realizuje Vaše farnost ve spolupráci s Charitou nějaké materiální sbírky určené na pomoc potřebným lidem, např. hračky pro děti, šatstvo, známky, dioptrické brýle, vršky PET láhví? Pokud ano, uveďte, o jaký druh sbírky se jedná.

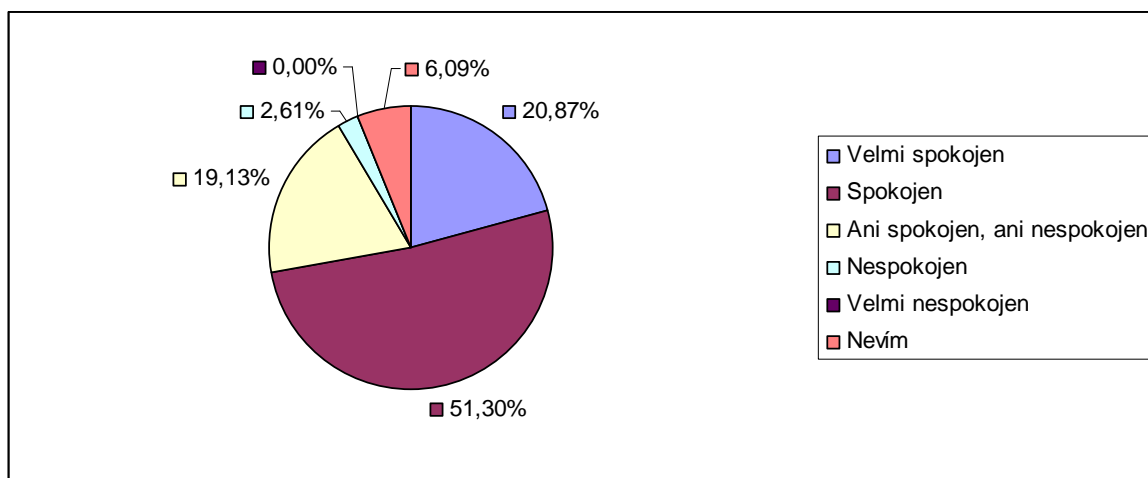

Graf č. 16: Materiální sbírky

92,17 % respondentů ví, že jejich farnost ve spolupráci s Charitou realizuje materiální sbírky určené na pomoc potřebným lidem. Jen minimum respondentů (1,74 %) uvedlo, že se nerealizují žádné materiální sbírky.

Mezi sbírkami byly nejčastěji uváděny šatstvo (konkrétně Diakonická sbírka šatstva Broumov) hračky pro děti, staré mince (padesátníky), poštovní známky, dioptrické brýle, pletení obvazů, vánoční dárek pro děti, pokladničky v rámci Postní almužny a dříve stará jízdní kola (viz 2.6 Vztah Charity a Farnosti). Sběr vršků PET láhví je realizován samostatně ŘKF Luhačovice.

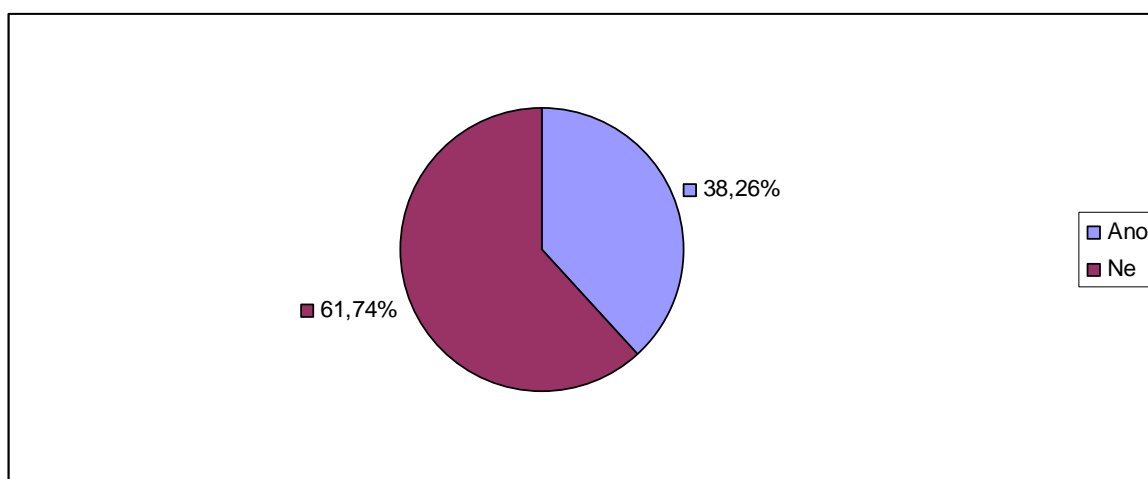
Otázka č. 16 - Jak jste spokojen/a se spoluprací Vaší farnosti a Charity?

Graf č. 17: Spokojenost se spoluprací farnosti a Charity

Přes polovinu dotazovaných (51,30 %) uvedlo, že jsou se spoluprací farnosti a Charity spokojeni. Druhou nejčastější odpovědí bylo velmi spokojen (20,87 %), z čehož lze vyvodit obecnou spokojenost se spoluprací farnosti a Charity (dohromady jsou spokojeny více než dvě třetiny respondentů). Velmi málo byla uvedena možnost nespokojen (2,61 %). Žádný respondent nevedl, že by byl se spoluprací farnosti a Charity velmi nespokojen, což je považováno za pozitivní zjištění.

Otázka č. 17 - Uvítal/a byste u Vás ve farnosti nějakou další dobrovolnickou skupinu? Pokud ano, uveďte jakou.

Graf č. 18: Další dobrovolnická skupina

Z celkového počtu 115 respondentů uvedlo 61,74 %, že by neuvítali ve farnosti další dobrovolnickou skupinu.

Ti, kteří by další dobrovolnickou skupinu ve farnosti uvítali, nejčastěji odpovídali, že by se mělo jednat o takovou, která by se více zaměřovala na nemocné a seniory, ať už by se jednalo o aktivity ve farnosti pro ně organizované či o jejich navštěvování, v rámci kterého by jim dobrovolníci dělali společnost, protože zůstali osamoceni. Byly navrženy také pomoc s domácností, se zabezpečením odvozu do kostela, k doktorovi a zpět, s nákupem apod. Několikrát respondenti uvedli, že sociální služby seniorům obstarává Charita (pozn. autora: sociální služby Charity jsou ale poskytovány za úplatu, nikoliv dobrovolnickou činností). Jeden z respondentů i doslova uvedl, že by uvítal pomoc starým a osamoceným lidem, ale ne za úplatu, jak to dělá Charita.

Jedna z variant byla i ta, že by dobrovolníci mohli přicházet za klienty do domova pro seniory a potěšit je tak svou přítomností. Často bylo řečeno, že by se mělo jednat o mladé lidi. Další uváděnou možností, která se týkala sociální oblasti, byla dobrovolnická skupina, jejíž náplní by byla pomoc lidem závislým na návykových látkách.

Jedním z návrhů bylo i zaměření na celé rodiny, nikoliv pouze na děti, matky nebo muže. Byla zaznamenána i pomoc u cílové skupiny matek s dětmi, které jsou na chod domácnosti samy do večerních hodin. Uvítána by byla i dobrovolnická skupina pro práci se starší mládeží ve věku cca 15 - 30 let, která by byla založena na duchovních přednáškách a společných aktivitách (např. výlet na kole na Hostýn s duchovním programem). Doslova bylo respondentem uvedeno, že aktuálně moc mladých v této věkové kategorii ve farnosti není a bylo by proto dobré s nimi pracovat. Zmíněna byla i práce s dětmi a využití jejich volného času.

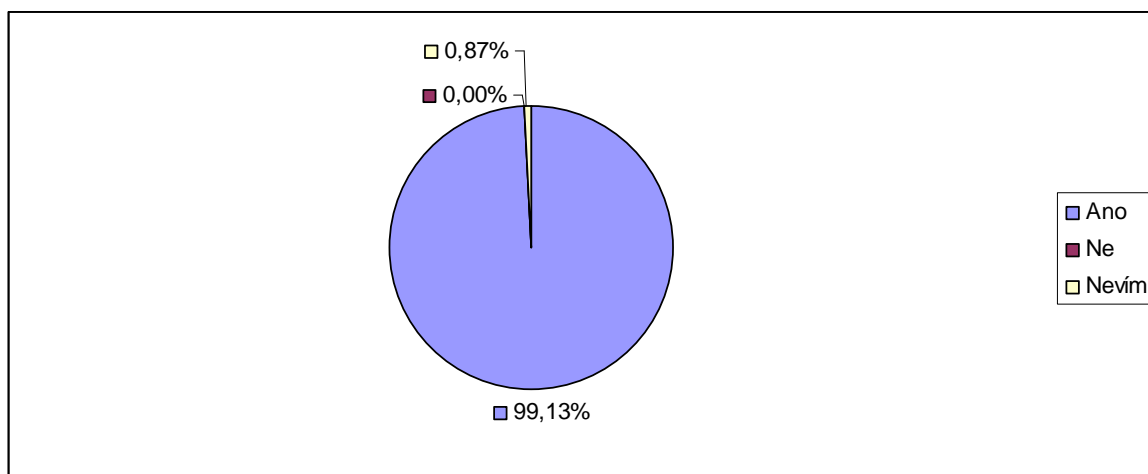
V oblasti hudby byla zmíněna dobrovolnická skupina chrámového sboru a orchestru. Jinou specifickou skupinou byla péče o válečná pietní místa (legionářů první i druhé světové války).

Poslední variantou byl námět k vydávání farního zpravodaje, jako je např. v jiných farnostech. Zatím vycházely ve farnosti pouze měsíční zpravodaje k přípravě Národního eucharistického kongresu 2015. Respondentka zároveň uvedla, že si je plně vědoma, že kvůli svým povinnostem není schopna svou aktivitou přispět, a proto takovou aktivitu navrhuje čistě pro zajímavost.

I když nebyla zmíněna konkrétní skupina, tak bylo častokrát řečeno, že by měly zůstat minimálně stávající dobrovolnické skupiny (viz 1.6.4 Farní společenství) a že by měly ve farnosti existovat skupiny mladých lidí, kteří ožíví farnost.

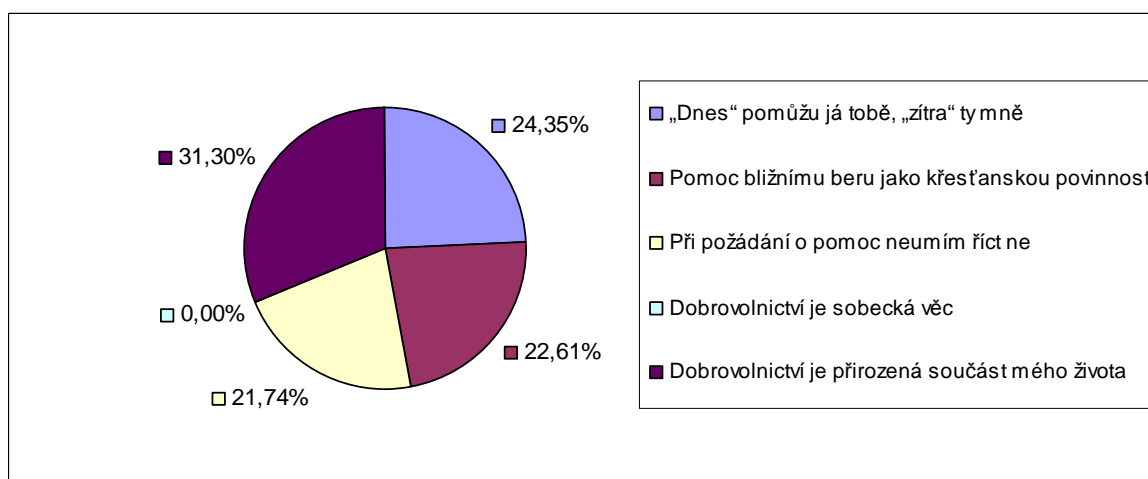
Otázka č. 18 - Jsou podle Vás dobrovolnické skupiny ve farnosti potřebné?

Graf č. 19: Potřebnost

Vyjma jednoho respondenta všichni (99,13 %) odpověděli, že jsou dobrovolnické skupiny ve farnosti potřebné, což svědčí ve prospěch zachování alespoň stávajících dobrovolnických skupin (viz 1.6.4 Farní společenství), ale také o iniciativě farníků k zakládání nových dobrovolnických skupin na základě aktuálních potřeb farníků (viz předchozí otázka č. 17).

Otázka č. 19 - Označte jeden výrok, který je Vám nejbližší.

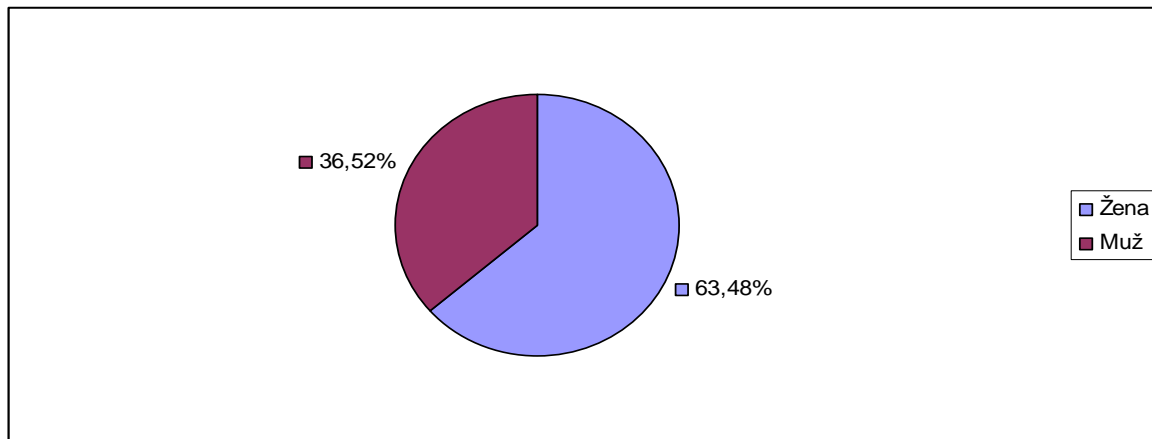

Graf č. 20: Nejbližší výrok

U této otázky se respondenti nejvíce ztotožnili s výrokem, že dobrovolnictví je přirozená součást jejich života (31,30 %). Další tři odpovědi dosahují podobné četnosti (kolem 20 %). Odpověď, že při požádání o pomoc neumím říct ne, je vysvětlena jako

oslovování farníků kvůli pomoci při jednotlivých akcích ve farnosti. Žádný respondent neoznačil výrok, že dobrovolnictví je sobecká věc.

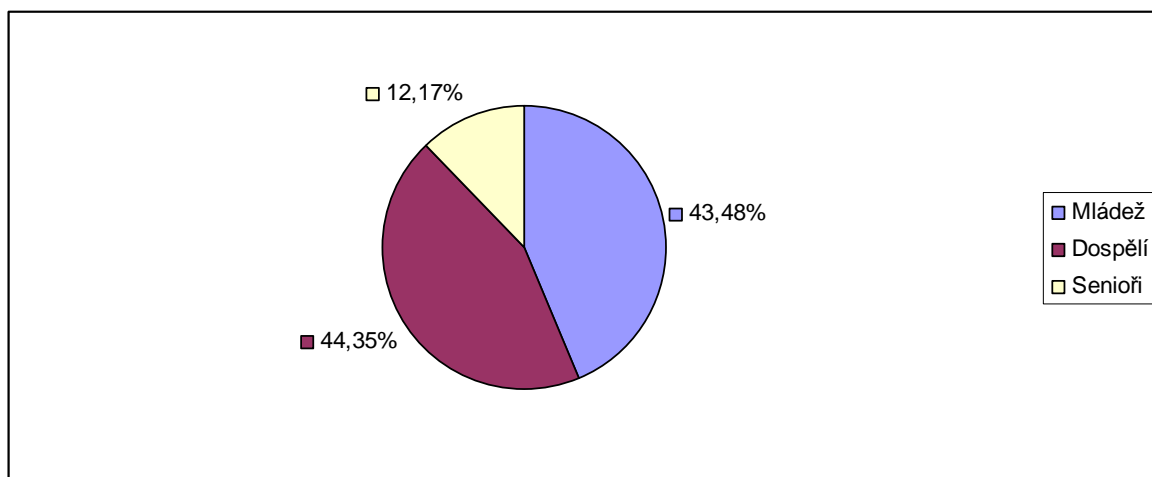
Otázka č. 20 - Pohlaví:

Graf č. 21: Pohlaví

Z celkového počtu 115 respondentů odpovědělo na dotazník více žen, konkrétně v poměru 63:37 %, což svědčí o větší ochotě žen zapojit se do tohoto výzkumu, jelikož byla dána stejná možnost k vyplnění dotazníku ženám i mužům. Podrobněji rozvedeno dále (viz Ověření hypotéz - hypotéza H5).

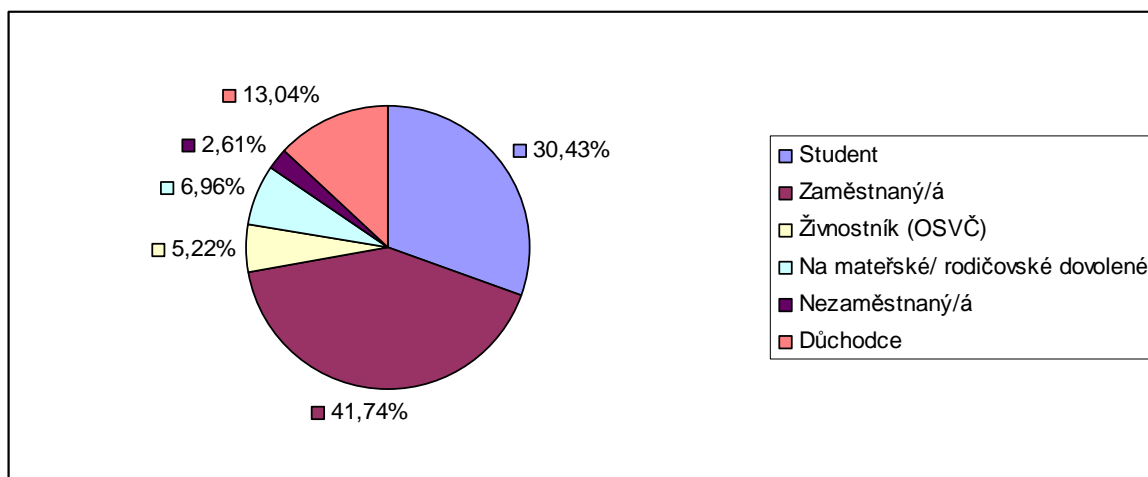
Otázka č. 21 - Věk:

Graf č. 22: Věk

Podle odpovědi na věk jsou respondenti rozděleni do tří kategorií, a to na mládež (14 - 30 let), dospělé (31 - 60 let) a seniory (61 let a více). Nejmenší zastoupení respondentů měli senioři (viz 4.7 Realizace výzkumu). Průměrný věk respondentů je 37 let.

Otázka č. 22 - Současné povolání:

Graf č. 23: Povolání

Nejvíce respondentů spadalo do kategorie zaměstnaný/á (41,74 %). Dále se jednalo o studenty (30,43 %), důchodce (13,04 %) a matky na mateřské či rodičovské dovolené (necelých 7 %). Nejmenší zastoupení měla kategorie nezaměstnaný/á (2,61 %). Podrobněji rozvedeno dále (viz Ověření hypotéz - hypotéza H6).

5.2 OVĚŘENÍ HYPOTÉZ

V této kapitole jsou potvrzeny nebo vyvráceny hypotézy, které byly stanoveny před začátkem výzkumu na základě zjištěných dat tohoto výzkumu.

H1 - Většina farní komunity se již dříve aktivně zapojila do nějakých dobrovolnických aktivit.

K potvrzení či vyvrácení této hypotézy sloužily otázky č. 1 - č. 3. Z výsledků dotazování vyplývá, že se téměř všichni respondenti někdy zapojili do dobrovolnické aktivity. Konkrétně se jedná o 94,8 % z celkového počtu respondentů (viz otázka č. 1). V celé farní komunitě bude zapojenost nižší než mezi dotazovanými respondenty, ale stále bude vysoká, což podporuje **pravdivost** hypotézy H1.

Nejvíce respondentů uvedlo zapojení do dobrovolnických aktivit v církevních a náboženských organizacích, při práci s dětmi a mládeží a v kultuře (viz otázka č. 2).

Nejčastěji se respondenti zapojovali do dobrovolnických aktivit příležitostně. Druhou velkou skupinu tvořili naopak lidé zapojující se alespoň 1x týdně (viz otázka č. 3).

H2 - Farníci mají povědomí o dobrovolnických skupinách ve farní komunitě, protože jsou jejími členy.

Pro vyhodnocení této hypotézy byly zvoleny otázky č. 4 a č. 5. Otázka č. 4 byla zaměřena na konkrétní dobrovolnické skupiny ve farnosti, kde se ukázalo, že farní komunita zná dobrovolnické skupiny ve farnosti velmi dobře. U většiny dosahovala znalost přes 80 %. V navazující otázce č. 5 měli respondenti na výběr různé možnosti, odkud získávají povědomí o dobrovolnických skupinách ve farnosti. Převažující odpovědí bylo, že jsou farníci účastníky přímého dění ve farnosti a informace získávají zejména ze svého nejbližšího okolí. Tak se hypotéza H2 **potvrdila**.

H3 - Farníci jsou s aktivitami v dobrovolnických skupinách ve farní komunitě spokojeni, protože se sami podílejí na jejich vytváření.

U této hypotézy byly použity otázky č. 6 - č. 10. Ze 79 zapojených respondentů, ať už vedoucích nebo účastníků, je s aktivitami v dobrovolnických skupinách ve farní komunitě spokojeno takřka 80 %. Hypotéza H3 se tak **potvrdila**.

H4 - Primárním motivem pomáhání je u farníků křesťanská povinnost.

K potvrzení či vyvrácení této hypotézy byla využita otázka č. 8. Z výsledků dotazování vyplynulo, že primárním motivem dotazovaných farníků jsou: přesvědčení, že se jedná o dobrou věc, součást způsobu života a dobrý pocit z vykonávané činnosti. Křesťanská povinnost byla čtvrtá nejčastější odpověď, ale uvedlo ji méně než polovina respondentů. Hypotéza H4 se tak **nepotvrdila**.

H5 - Ženy se zapojují do dobrovolnické činnosti více než muži, protože je to dáno větší empatií.

K určení této hypotézy bylo zapotřebí vědět, zda odpovídá muž nebo žena a zda se již někdy zapojili do dobrovolnické aktivity. K tomu měly posloužit otázky č. 1, 2, 3, 6 a 20. Ženy vyplnily dotazník častěji než muži (v poměru 63 % ku 37 %) (viz otázka č. 20), což by napovídalo potvrzení této hypotézy. Nicméně poměr aktivních účastníků mezi muži a ženami byl testován ve třech oblastech. Ve všeobecném zapojení byl poměr 96:93 % (viz otázka č. 1); ve farní komunitě 70:67 % (viz otázka č. 6); v oblastech zaměřených na

sociální cítění (zdravotnictví, sociální služby, práce s dětmi a mládeží) 63:55 % (viz otázka č. 2). Ani ve třetím případě nebyl rozdíl statisticky významný (p-hodnota dvouvýběrového t-testu byla 0,39). Z tohoto pohledu se tedy hypotéza H5 **nepotvrdila**

H6 - Studenti, matky na mateřské nebo rodičovské dovolené a senioři se více zapojují do dobrovolnických aktivit než lidé ekonomicky aktivní.

Pro vyhodnocení této hypotézy byly důležité otázky týkající se dobrovolnických aktivit a vztahující se k současnému povolání respondentů. Konkrétně se jednalo o otázky č. 1, 2, 3, 6 a 22. Studenti, matky na mateřské nebo rodičovské dovolené a senioři tvoří polovinu respondentů (58 ze 115 dotazovaných) (viz otázka č. 22) a ve stejném poměru zůstává jejich zapojení do dobrovolnických aktivit jak všeobecně, tak i ve farní komunitě. Hypotéza H6 se tak **nepotvrdila**.

6 DISKUSE

V diskusi jsme se snažili odpovědět na hlavní cíl a dílčí cíle této diplomové práce v porovnání s různými studii. Hlavním cílem této výzkumné části bylo zjistit, jaký má vztah farní komunita k charitativní dobrovolnické službě. V rozhovoru pro Charitu Luhačovice jsem uvedla, že se domnívám, že dobrovolníků v dnešní době spíše přibývá, ale málo z nich se dobrovolnické službě věnuje nezištně, protože se čím dál častěji setkávám s názorem „dnes“ pomůžu já tobě, „zítra“ ty mně. Avšak dle mého názoru není dobrovolnictví založeno na této vzájemné výměně. Proto bylo milé zjištění, že se u farníků tato má teze nepotvrdila. Naopak z výzkumu vyplynulo, že farní komunita má k charitativní dobrovolnické službě pozitivní vztah, protože je přirozenou součástí jejího života (viz otázka č. 8 a č. 19) a farník (křesťan) je člověk, který chce svou víru žít opravdově, nikoliv pouze povrchně, a být tak důkazem Boží lásky. Dokonce i periodikum Sociální práce č. 4/2011 (s. 21) uvádí, že se jedná se o službu se srdcem, protože pro člověka s dobrovolnickým srdcem je smyslem života použít sebe jako nástroj pomoci jiným bez toho, aniž by čekal nějakou protihodnotu.

Dílčími cíli bylo zjistit, zda se farní komunita aktivně zapojuje do nějakých dobrovolnických aktivit, což se jednoznačně na základě výsledků výzkumu potvrdilo (viz otázka č. 1 - č. 3). Farníci se zapojují do dobrovolnických aktivit jak ve farní komunitě (církvní a náboženské organizace), tak i mimo ni v jiných oblastech, např. při práci s dětmi a mládeží, v kultuře či ve sportu, což patří mezi oblasti s největším zapojením dobrovolníků v současnosti (online, www.dobrovolnik.cz).

Dále se jednalo o zjištění, jestli mají farníci povědomí o dobrovolnických skupinách ve farní komunitě. Důkazem k tomuto zjištění je graf č. 5, který ukazuje, že žádný respondent neuvedl, že by neměl povědomí o dobrovolnických skupinách ve farnosti. Přitom mají farníci nejvíce povědomí o dobrovolnických skupinách z ohlášek a nástěnek v kostele a od příbuzných, přátel a známých. Doslova uváděli, že jsou účastníky přímého dění ve farnosti.

Dílčí cíl, který zjišťoval, zda jsou farníci s aktivitami v dobrovolnických skupinách ve farní komunitě spokojeni, se potvrdil (viz otázka č. 10). Dokonce bylo jmenováno několik dalších dobrovolnických skupin, které by farníci ve farní komunitě uvítali. Nejčastěji byl uváděn návrh dobrovolnické skupiny se zaměřením pro nemocné a seniory (více viz otázka č. 17). V porovnání s periodikem Sociální práce č. 4/2011 (s. 16 - 18) je dobrovolnictví z hlediska cílových skupin nejvíce rozšířené na rodinu a děti. Ve vztahu ke starším osobám je naproti tomu vnímáno jako nový fenomén, ke kterému nejsou systematické poznatky.

Do sociálních služeb lidem v nouzi a starším osobám se zapojovalo jen 7 % všech dobrovolníků. Pozitivním zjištěním bylo, že nejčastěji se tak dělo prostřednictvím církevních aktivit (pozn. autora: cílovou skupinou je farní komunita). Zároveň jsou ale senioři nejzranitelnější cílovou skupinou v přijímání dobrovolnické činnosti, protože jsou odkázáni na pomoc jiných. Novou výzvou v oblasti dobrovolnictví seniorů je tzv. dobrovolnictví seniorů seniory, které je zde uvedeno z důvodu zaměření na sociální aktivity. Toto dobrovolnictví spočívá v sociální výměně založené na organizované reciprocitě, kdy na jedné straně dobrovolníci poskytují sociální službu a na druhé straně je organizovaným dobrovolnickým programem poskytována sociální služba jim (Sociální práce č. 4/2011). Podle Repkové (s. 30 - 31) se pojem „seniorské dobrovolnictví“ nenachází ani v odborné literatuře či v širších evropských dokumentech. Podle toho, který aspekt dobrovolnictví ve vztahu ke starším lidem zachycuje, lze pojmy používané v dostupných materiálech rozdělit do tří skupin, a to na dobrovolnictví zaměřené na uspokojení potřeb seniorů, dobrovolnictví jako projev aktivního občanstva starších lidí, resp. jako nástroj aktivního stárnutí, a dobrovolnictví v rámci perspektivy životního cyklu.

Nejvíce farní komunitu motivuje k dobrovolnické činnosti přesvědčení, že se jedná o dobrou věc (viz graf č. 7), což je pozitivní zjištění. Dobrovolnická činnost farníků tak není vykonávána pouze proto, že by ji vnímali jako křesťanskou povinnost, díky které by mohli dosáhnout spásy, ale dá se říci, že naopak upřímně vnímají nutnost pomoci potřebnému. Láska k bližnímu nemá být příkázáním daným zvenku, ale důsledkem víry, která se stává činnou skrze lásku (Košč, 2011, s. 68). U náboženské motivace, a speciálně u duchovní, se dobrovolník neangažuje v sociální službě jen z důvodu přesvědčení svojí víry, ale i z důvodu existenciálního, což znamená, že je to pro něho styl života, součást osobní kultury, projev vlastního duchovna (Tamtéž, s. 72).

Dalším cílem bylo zjistit, zda se ženy zapojují do dobrovolnických činností více než muži. Na základě většího zapojení žen do tohoto dotazníkového šetření by se dalo předpokládat, že se do dobrovolnických činností budou více zapojovat ženy než muži. Ovšem testování hypotézy H5 ve třech různých oblastech (viz Ověření hypotézy H5) tento předpoklad nepotvrdilo.

V posledním dílčím cíli se jednalo o zjištění, zda se studenti, matky na mateřské nebo rodičovské dovolené a senioři zapojují do dobrovolnických aktivit více než lidé ekonomicky aktivní. I podle literatury jsou dobrovolníky nejčastěji studenti (především ti, kteří se zaměřují svou specializací na pomáhající profese), nezaměstnaní, ženy pečující o rodinu, senioři, kteří chtějí být i nadále aktivní, a lidé, již chtějí být v kontaktu s druhými

(viz 3.2 Definice dobrovolníka). Přesto se na základě výsledných výsledků ukázalo, že zapojení do dobrovolnických aktivit zůstává ve rovnoměrné jak všeobecně, tak i ve farní komunitě (viz Ověření hypotézy H6).

Oblastí mimo cíle této práce je zaměření na sociální aktivity vůči nemocným, starým a opuštěným lidem prostřednictvím dobrovolnické činnosti (viz otázka č. 11) právě s ohledem na studium sociální práce. Proto bylo překvapujícím zjištěním, že více jak polovina dotazovaných (51,30 %) uvedla, že neví, jestli jejich farnost věnuje dostatečnou pozornost sociálním aktivitám. Jako důvod bylo respondenty nejčastěji uváděno, že to neumí posoudit.

V rámci své spolupráce v dobrovolnických činnostech s farností a Charitou jsem se věnovala i jejich spolupráci, a to v oblasti: misijních činností (viz otázka č. 13), benefičních akcí (viz otázka č. 14), materiálních sbírek (viz otázka č. 15) a spolupráce farnosti a Charity (viz otázka č. 16). Zároveň mě zajímala všeobecná potřebnost dobrovolnických skupin (viz otázka č. 18).

Při vyhodnocování tohoto dotazníku se ukázala jako slabina nepřítomnost kolonky, ve které by respondenti mohli uvést své jméno a příjmení, popř. kontakt (telefon, email), pokud by se chtěli organizačně podílet na vedení (zvláště nových) dobrovolnických skupin, které byly uvedeny v otázce č. 17. Za nedostatek je považováno také to, že i přes možnost o vyplnění dotazníku v tištěné podobě přímo v kostele sv. Rodiny v Luhačovicích byla jeho návratnost malá. Této možnosti by využili zřejmě zejména senioři a neaktivní členové farnosti, čímž bychom získali komplexnější obraz na danou problematiku (viz 4.7 Realizace výzkumu).

Služba bližnímu by měla být pojímána jako střetnutí celého člověka s celým člověkem nebo jako střetnutí osoby, která vnímá člověka v nouzi také jako osobu, s bohatstvím a potřebami na rovině tělesné, duševní i duchovní, čemuž odpovídá jedině dar sebe samého (Košč, 2011, s. 72).

ZÁVĚR

Tato diplomová práce je rozdělena na dvě části - teoretickou a výzkumnou část. V první části jsou charakterizovány nejdůležitější pojmy týkající se farnosti, charitativní služby a dobrovolnictví. Propojením těchto tří pojmů vznikne hlavní cíl této práce, který zní: Jaký má farní komunita vztah k charitativní dobrovolnické službě.

Výzkumná část této práce se proto zabývá zjištěním, jaký postoj zaujímá farní komunita k charitativní dobrovolnické službě a zda se farníci nějakým způsobem zapojují do dobrovolnických aktivit. Přestože existuje několik výzkumů zabývajících se dobrovolnictvím, považuji tento výzkum za velmi přínosný, protože umožnil propojit dobrovolnickou službu ve vztahu k farnosti a charitě. Navíc uskutečňování charity ve farnosti bude čím dál diskutovanějším tématem. Na vytváření charitních společenství ve farnosti by se měli podílet všichni, kdo patří do farní komunity. V každé farnosti by měla probíhat charitní společenství vykonávaná dobrovolně, ale zároveň odborně tak, aby se potkávala dobrovolná aktivita jednotlivců s odbornou činností charitních zařízení. V několika farnostech již tyto charitní aktivity fungují, ale je třeba je doplnit a neustále aktualizovat. I papež František nás vybízí k tomu, aby se každý z nás zapojil do konkrétní služby, ať už se jedná např. o pomoc jednotlivcům nebo o návštěvu nemocných a seniorů, zvláště osamocených. Nemusí to být nic velkého, ale drobné části našich aktivit společně vytvoří celek. Proto je velmi důležité vytvářet tato společenství, která jsou pro církve dnešní doby tak významná.

Velkým přínosem pro farnosti je i to, že disponují jáhnem. ŘKF Luhačovice a ŘKF Pozlovice, které spadají pod duchovní správu v Luhačovicích, mají k dispozici jáhna, který je zároveň pastoračním asistentem a koordinátorem dobrovolníků v Charitě Svaté rodiny Luhačovice a právě jáhni mají iniciátory charitní praxe ve farnosti.

Výsledky výzkumu budou poskytnuty ŘKF Luhačovice, konkrétně faráři P. ThDr. Hubertu Wojcikovi, a taktéž budou prezentovány farníkům, aby měli povědomí o výsledcích výzkumu, na kterém se spolupodíleli. Výsledky výzkumu jsou velmi důležité i pro celou farní komunitu, protože se její členové podílejí na jejím vytváření. Může tak jít např. o vhodný podnět ke vzniku dalších dobrovolnických skupin, které farníci postrádají.

Encyklika *Deus caritas est* (čl. 30) mimořádně vyzvedává hodnotu dobrovolnictví jako školu solidarity a kultury života. Základem pro výchovu k dobrovolnictví je rodina, ve které můžeme vidět živý příklad lásky k bližnímu, který znamená především přijetí druhého jako osoby. V každém křesťanovi by tak měl být zakořeněn základní úkol

budování společenství bratrské lásky. Potom budou dobrovolníci tím, co dělají, zprostředkovávat lásku Boží a diakonia coby charitativní služba se bude projevovat skutky, protože víra bez skutků je mrtvá. (Jak 2,26) V takovém případě bude dobrovolníka plně vystihovat motto, která řekla Govaart, že *„dobrovolník je obyčejný člověk, který dělá neobyčejné věci.“*

„Láska k bližnímu je srdcem církve: bez lásky není církev církví Ježíše Krista.“

(Jan Pavel II.)

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AA - Apostolica actuositatem (dekret 2. vatikánského koncilu o apoštolátu laiků)

ACHO - Arcidiecézní charita Olomouc

CIC - Codex Iuris Canonici (Kodex kanonického práva)

DCE - Deus caritas est

Charita ČR - Charita Česká republiky

KKC - Katechismus katolické církve

NZ - Nový zákon

sv. - svatý

SZ - Starý zákon

ŘKF - Římskokatolická farnost

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- AMBROS, P. *Pastorální teologie I, Fundamentální pastorální teologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. 152 s. ISBN 80-244-0419-2.
- AMBROS, P. *Základní otázky, služby a formy pastorače*. Olomouc: 1995/96. 60 s.
- AMBROS, P. *Základní služby církve v české sekulární společnosti: kerygma/martyria, leitourgia, diakonia*. 1. vyd. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2013. 222 s. ISBN 978-80-7412-141-8.
- Dobrovolnictví a sociální práce. *Sociální práce*. 2011. roč. 11. č. 4. s. 44. ISSN 1213-6204.
- DOLEŽEL, J. *Církevní sociální práce na pozadí encykliky Deus caritas est*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3384-4.
- DOLEŽEL, J. Farnost jako místo sociální práce církve. Novozákonní východiska a příklady dobré praxe. In *Spravedlnost a služba II*. Olomouc: CARITAS-VOŠs, 2007, s. 57.
- DUPLACY, J. a kol. *Slovník biblické teologie*. Velehrad: Křesťanská akademie. 1991.
- FRÍČ, P., POSPÍŠILOVÁ, T. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: HESTIA, Agnes, 2010.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- GOVAART, M., VAN DAAL, H., J., MÜNZ, A.; KEESOM, J. *Volunteering Worldwide*. Amsterdam: Netherlands Institute of Care and Welfare, 2001.
- GÓRECKI, E. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1996.
- GRAUBNER, J. *Jak si představuji farnost dnes*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2005. ISBN 80-7266-219-8.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.
- HASLINGER, H. *Diakonie: Grundlagen für die Soziale Arbeit der Kirche*. Paderborn: Ferdinand Schöningh, c2009. 456 s.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

- KAMIŃSKI, Ryszard. Funkcja pasterska diecezji i parafii. Roczniki teologiczne. Lublin, 2005, Roč. 52, č. 6. ISBN 80-7113-082-6.
- KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 816 s.
- KOŠČ, S. Špecifické aspekty náboženskej motivácie pre dobrovoľnícku prácu v sociálnych službách. In *Fenomén dobrovoľníctva v sociálnych službách*. Prešov: Prešovská univerzita, 2011. ISBN 978-80-970485-5-6.
- MADRE, P. *Uzdravení a exorcismus*. Praha: PAULINKY, 2007. ISBN 978-80-86949-31-4.
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
- MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 312 s. ISBN 80-7178-473-7.
- MESSINA, R. *Dějiny charitativní činnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. ISBN 80-7192-859-3.
- MUSICK, M. A., WILSON J. *Volunteers a social profil*. Bloomington: Indiana university press, 2008.
- MÜLLEROVÁ, M. *Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture, 2011. ISBN 978-80-7008-268-3.
- NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vyd. Praha: Academia, 1997. 437 s. ISBN 80-200-0625-7.
- OPATRNÝ, M. *Diakonická teologie - studijní materiály*. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2007.
- OPATRNÝ, M. Služba potřebným - diakonie jako konstitutivní prvek praxe církve. In MARTÍNEK, M a kol. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*. 2. vyd. Praha: Jakob, 2010. ISBN 978-80-904137-6-4.
- Ottův slovník naučný*. 5. díl. Praha: J. Otto, 1892. 894 s.
- PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2003. ISBN 978-80-200-1499-3.

- RAHNER, K, VORGRIMLER, H. *Teologický slovník*. 1. vyd. Praha: Zvon, České katolické nakladatelství a vydavatelství, 1996. ISBN 80-7113-088-5.
- REPKOVÁ, K. Seniorské dobrovolnictví. In *Dobrovolnictví jako výskumná téma sociální práce a sociologie*. Liberec: Technická univerzita, 2012. ISBN 978-80-7372-856-4.
- SLOWÍK, J. Dobrovolnictví jako nepostradatelný nástroj podpory sociální inkluze. *Sociální práce*. 2011. roč. 11. č. 4. s. 44. ISSN 1213-6204.
- SMOLOVÁ, V. *Latinsko-český slovník*. Příbram: Státní okresní archiv, 2011.
- STREČANSKÝ, B. Na ceste za filantropkou, charitou, mecenstvom a sponzorstvom. In: *Čítanka pre pokročilé neziskové organizácie*. Centrum prevencie a riešenia konfliktov. 1. vyd. 2000. ISBN 80-968095-3-9.
- ŠOBÁŇOVÁ, P. *Fundraising*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7368-750-2.
- ŠORMOVÁ, L., KLÉGROVÁ, A. *Dobrovolnictví*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-68-7.
- ŠVANCARA, J. *Emoce, city a motivace*. 3. dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. 193 s.
- ŠVEC, V. *Pozvání do metodologie pedagogického výzkumu: Pracovní sešit*. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-121-9.
- TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2002. 152 s. ISBN 80-7367-178-6.
- TUTR, V. Evropská dobrovolná služba a workcampy. In: NOVOTNÝ, M. *Dobrovolnictví středoškoláků: manuál pro učitele, zaměstnance neziskových organizací a volnočasových klubů a další zájemce o tom, jak udělat dobrovolnictví pro středoškoláky zajímavým*. Praha: Hestia, 2003. ISBN 80-239-0748-4.
- VAŠEK, B. *Dějiny křesťanské charity*. Olomouc: Velehrad, nakladatelství dobré knihy, 1941.
- ZÁŠKODNÁ, H., MOJŽÍŠOVÁ A. (2011) Psychologické aspekty dobrovolnictví v kontextu sociální práce. *Sociální práce*. 2011. roč. 11. č. 4. s. 64 - 70. ISSN 1213-6204.

Prameny

Apostolicam actuositatem. In *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995a. ISBN 80-7113-089-3.

BENEDIKT XVI. *Caritas in veritate*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7195-414-9.

BENEDIKT XVI. *Deus caritas est*. 3. vyd. Praha: PAULÍNKY, 2006. ISBN 80-86949-03-6.

Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih)*. Český ekumenický překlad. 14. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2008.

Charitativní služba církve. Pastorační péče o charitu. Praha: Česká biskupská konference, 2005.

Katechismus katolické církve. 1. vyd. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-132-6.

Kodex kanonického práva. 1. vyd. Praha: Zvon-České katolické nakladatelství, 1994.

Kodex Charity Česká republika, 2009.

Kronika Luhačovické farnosti z r. 1997

Pastorační plán Římskokatolické farnosti Luhačovice roku 2014 a roku 2015.

Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*. Řím, 1965.

PAVEL. *Lumen gentium: Světlo národů*. Řím, 1964.

Posynodní list Jana Pavla II. *Christifideles laici* o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě z 30. prosince 1988. 2. vyd. Praha: Zvon, 1996. ISBN 80-7113-162-8.

Sčítání návštěvnosti mší Římskokatolické farnosti Luhačovice z roku 2014.

Soukromý archiv farnosti.

Soukromý archiv Charity a Farnosti.

Soukromý archiv ministrantů.

Soukromý archiv mládeže.

Soukromý archiv Sluníček.

Soukromý archiv Spolča.

Stanovy ekonomické rady farnosti Arcidiecéze olomoucké. Olomouc: Arcibiskupství olomoucké, 1997.

Stanovy Charita Česká republika.

Stanovy pastorační rady farnosti Arcidiecéze olomoucké. Olomouc: Arcibiskupství olomoucké, 1997.

Všeobecná deklaráce o dobrovolnictví.

Výroční zpráva 2013 Charita Česká republika.

Výroční zpráva 2013 Charita Svaté rodiny Luhačovice.

Internetové zdroje

Arcidiecézní charita Olomouc. [online]. (datum neuvedeno). [cit. 2015-06-14]. Dostupné z: <<http://www.acho.charita.cz/nabizime-pomoc/>>.

Děkanát Valašské Klobouky [online]. (datum neuvedeno). [cit. 2015-06-14]. Dostupné z: <<http://www.ado.cz/obsah/dekanat-valasske-klobouky>>.

Dobrovolník. [online]. 2015. [cit. 2015-06-14].

Dostupné z: <<http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-cirkvich-a-nabozenskych-spolecnostech>>.

Dostupné z: <<http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/druhy-dobrovolnictvi/>>.

Farnost Klenčí [online]. (datum neuvedeno). [cit. 2015-06-14]. Dostupné z: <http://www.farnostklenci.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=321:pastyr&catid=40:oznameni&Itemid=29>.

Charita Česká republika. [online]. 2015. [cit. 2015-06-14].

Dostupné z: <<http://www.charita.cz/o-charite>>.

Dostupné z: <<http://www.charita.cz/o-charite/z-historie>>.

Dostupné z: <<http://www.charita.cz/o-charite/organizacni-struktura>>.

Katolická církev v České republice. [online]. 2015. [cit. 2015-06-14]. Dostupné z: <<http://www.cirkev.cz/cirkev-v-cr/reholni-rady-a-kongregace/>>.

Kolpingovo dílo České republiky. [online]. [cit. 2015-06-14]. Dostupné z: <<http://www.kolping.cz/cs/15-socialni-projekty.aspx>>.

KOPŘIVA, J., HAVRDOVÁ, Z., HORÁKOVÁ, D. *Stručná historie Charity do roku 1990*. [online]. [cit. 2015-06-14]. Dostupné na URL: <<http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/strucna-historie-charity-do-r-1990/>>.

KOPŘIVA, J., HAVRDOVÁ, Z., HORÁKOVÁ, D. *Charita začátkem 90. let*. [online]. [cit. 2015-06-14]. Dostupné na URL: <<http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-zacatkem-90-let/>>.

KOPŘIVA, J., HAVRDOVÁ, Z., HORÁKOVÁ, D. *Charita počátkem nového tisíciletí*. [online]. [cit. 2015-06-14]. Dostupné na URL: <<http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-pocatkem-noveho-tisicileti/>>.

Římskokatolická farnost Luhačovice. [online]. (datum neuvedeno). [cit. 2015-06-14]. Dostupné z: <http://mlp.rajce.idnes.cz/Informace%2C_akce%2C_schuzky/#mapa.jpg>.

SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ

Graf č. 1: Zapojení do dobrovolnických aktivit

Graf č. 2: Oblast zapojení do dobrovolnických aktivit

Graf č. 3: Zúčastnění

Graf č. 4: Dobrovolnické skupiny ve farnosti

Graf č. 5: Povědomí o dobrovolnických skupinách

Graf č. 6: Podílení se na dobrovolnických skupinách

Graf č. 7: Důvody podílení se na organizování dobrovolnických skupin

Graf č. 8: Spokojenost s vedením a aktivitami dobrovolnických skupin

Graf č. 9: Spokojenost s vedením a aktivitami dobrovolnických skupin - vedoucí

Graf č. 10: Spokojenost s vedením a aktivitami dobrovolnických skupin - účastníci

Graf č. 11: Spokojenost s vedením a aktivitami dobrovolnických skupin - všichni aktivní účastníci

Graf č. 12: Sociální aktivity

Graf č. 13: Důvod

Graf č. 14: Misijní činnost

Graf č. 15: Benefiční akce

Graf č. 16: Materiální sbírky

Graf č. 17: Spokojenost se spoluprací farnosti a Charity

Graf č. 18: Další dobrovolnická skupina

Graf č. 19: Potřebnost

Graf č. 20: Výrok

Graf č. 21: Pohlaví

Graf č. 22: Věk

Graf č. 23: Povolání

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník

PŘÍLOHA č. 1: Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Pavlína Stolaříková a jsem studentkou prezenčního studia oboru Charitativní a sociální práce na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, jehož cílem je zjistit, jaký má vztah farnost k charitativní dobrovolnické službě. Výsledky tohoto dotazníku poslouží ke zpracování mé diplomové práce. Dotazník je zcela anonymní. Velmi si cením Vaší ochoty dotazník vyplnit.

1. Zapojil/a jste se někdy do dobrovolnické aktivity?

a) ano

b) ne

Pokud je Vaše odpověď za b) ne, tak pokračujte otázkou č. 4.

2. Jestliže jste se již dříve zapojil/a do dobrovolnické aktivity, v jaké oblasti to bylo?

Můžete označit více možností.

a) ve zdravotnictví

b) v sociálních službách (např. Domov pro seniory)

c) v kultuře

d) ve sportu

e) při práci s dětmi a mládeží

f) v ochraně životního prostředí

g) v mezinárodní a rozvojové spolupráci

h) v církevních a náboženských organizacích (např. Charita)

ch) jiné (uved'te): .....

3. Jak často jste se zúčastňoval nebo se stále zúčastňujete dobrovolnických aktivit?

a) příležitostně

b) pravidelně alespoň 1x týdně

c) pravidelně alespoň 1x měsíčně

d) pravidelně alespoň 2x ročně

e) jiné (uved'te): .....

4. Které dobrovolnické skupiny znáte u Vás ve farnosti, popř. doplňte jiné.

- a) kostelník
- b) výzdoba kostela
- c) úklidová činnost
- d) varhany a schola
- e) ministranti
- f) činnosti s dětmi a mládeží (např. katecheze dětí, společenství apod.)
- g) modlitební společenství (např. modlitby matek apod.)
- h) setkání osob s postižením
- ch) pomoc truchlícím
- i) aktivity ve spolupráci s Charitou (např. pletení obvazů, sbírka šatstva apod.)
- j) návštěva nemocných, starých a opuštěných
- k) jiné (uveďte): .....

5. Odkud máte povědomí o těchto dobrovolnických skupinách u Vás ve farnosti?

Můžete označit více možností.

- a) ohlášky a nástěnky v kostele
- b) televize, internet
- c) noviny, časopisy
- d) příbuzní, přátelé, známí
- e) nemám povědomí
- f) jiné (uveďte): .....

6. Podílíte se na aktivitách dobrovolnických skupin?

- a) ano, podílím se organizačně na vedení skupin a navštěvuji je jako účastník
- b) ano, podílím se organizačně na vedení skupin
- c) ano, navštěvuji je jako účastník, pokračujte otázkou č. 9.
- d) ne, ale chtěl/a bych je navštěvovat, pokračujte otázkou č. 10.
- e) ne, nemám zájem, pokračujte otázkou č. 10.

7. Pokud se podílíte organizačně na vedení dobrovolnických skupin, napište, o kterou skupinu/y se jedná a jakým způsobem se na organizaci podílíte (např. schola, vedení zkoušek, organizování koncertů apod.).

.....
.....
.....

8. Z jakých důvodů se podílíte na organizování dobrovolnických skupin? Můžete označit více možností.

- a) mám z toho dobrý pocit
- b) uznání okolí
- c) křesťanská povinnost
- d) oslovení
- e) získávání nových zkušeností a poznatků
- f) navázání nových kontaktů
- g) využití volného času
- h) přesvědčení, že jde o dobrou věc
- ch) součást způsobu života
- i) jiné (uved'te): .....

9. Pokud navštěvujete některou z dobrovolnických skupin, napište, o kterou skupinu/y se jedná a co konkrétně tato skupina/y dělá/jí (např. schola, nácvik písní, účast na koncertech apod.).

.....

.....

.....

.....

10. Jste s vedením a aktivitami dobrovolnických skupin spokojen/a?

- a) velmi spokojen
- b) spokojen
- c) ani spokojen, ani nespokojen
- d) nespokojen
- e) velmi nespokojen
- f) nevím

11. Věnuje Vaše farnost dostatečnou pozornost sociálním aktivitám vůči nemocným, starým a opuštěným lidem prostřednictvím dobrovolnické činnosti, např. návštěvou, zabezpečením jejich odvozu do kostela a zpět, nákupem apod. (mimo návštěv kněží v rámci tzv. navštěvování nemocných)?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Pokud je Vaše odpověď za a) ano nebo za c) nevím, tak pokračujte otázkou č. 13.

12. Pokud ne, co je důvodem?

- a) není zájem o takovou službu
- b) zájem by byl, ale není poskytována taková služba, i když je dostatek dobrovolníků
- c) zájem by byl, ale je nedostatek dobrovolníků
- d) neumím posoudit
- e) jiný důvod (uved'te): .....

13. Jsou dobrovolníci od Vás z farnosti zapojeni do oblastí misijní činnosti na podporu sociálně znevýhodněných dětí a mládeže u nás nebo v zahraničí? Pokud ano, uveďte jakým způsobem.

- a) ano (uved'te): .....
- b) ne
- c) nevím

14. Konají se u Vás ve farnosti ve spolupráci s Charitou nějaké benefiční akce, např. charitativní koncert či výstava, jejichž výtěžek jde na pomoc potřebným lidem? Pokud ano, uveďte o jakou akci se jedná.

- a) ano (uved'te): .....
- b) ne
- c) nevím

15. Realizuje Vaše farnost ve spolupráci s Charitou nějaké materiální sbírky určené na pomoc potřebným lidem, např. hračky pro děti, šatstvo, známky, dioptrické brýle, vršky PET láhví apod.? Pokud ano, uveďte, o jaký druh sbírky se jedná.

- a) ano (uved'te): .....
- b) ne
- c) nevím

16. Jak jste spokojen/a se spoluprací Vaší farnosti a Charity?

- a) velmi spokojen
- b) spokojen
- c) ani spokojen, ani nespokojen
- d) nespokojen
- e) velmi nespokojen
- f) nevím

